LETO XII. ŠT. 20 (600) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 29. MAJA 2008

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, DCB (Padova)
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE PADOVA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 EVRO

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Uvodnik

Andrej Bratuž

Hlapec Jernej v Gorici

Verjetno bi si Ivan Cankar težko zamislil kaj boljšega kakor hlapca Jerneja v boju za svojo pravico. Hlapec Jernej je primer vztrajnega in zdihujočega junaka, ki mora prenašati socialne krivice. Če vso zgodbo prenesemo z družbenega na narodnostno področje, lahko ta Cankarjev junak zgovorno ponazarja današnji politični in narodnostni boj za pravice slovenske narodne skupnosti v Gorici.

Vsa zgodba ima svoj začetek v sklepu sedanje desničarske občinske uprave z županom Romolijem na čelu. Ta je namreč nedavno sprejela za nas nesprejemljiv odlok pri zadevi izpostave slovenskih razglasov goriške občine. Te naj bi namreč občina razobešala izključno v predmestnih četrtih, ki so Štandrež, Podgora in Pevma-Oslavje-Štmaver. Po tej brezglavi logiki naj bi se torej slovensko lahko občevalo le v prej omenjenih predelih?! Ali se tako ne vračamo v čas, ko so stali napisi "Qui si parla solo italiano"?

Vemo, da je Romolijeva desničarska občinska uprava že od začetka kazala na možne nadaljnje negativne poteze. Sam župan je v svojem nastopu izjavil, da nima namena krčiti že obstoječih dosežkov slovenske manjšine iz časa Brancatijeve levosredinske uprave. Imeli smo že nekaj primerov vidne dvojezičnosti tudi v lepakih zlasti ob volitvah. Pri zadnjih državnih in deželnih volitvah so na določenih voliščih izostali slovenski plakati, saj so bili le v italijanskem in furlanskem jeziku. Potem pa so bili nameščeni še nekateri slovenski volilni lepaki. Podobno se je dogajalo ob županovih plakatih za petindvajseti april in četrti november.

Sedanji sklep goriške občine je jasno sprožil val protestov med goriškimi Slovenci. Oglasili so se slovenski izvoljeni predstavniki, stranke in krovne organizacije in pri tem odločno zavrnili sklep goriške občine. Slovenski občinski svetniki (začenši s predstavniki Slovenske skupnosti) so vložili zadevne interpelacije oziroma vprašanja. Slovenska skupnost je pred dnevi na tiskovni konferenci obrazložila svoja stališča, ko sta tako deželni tajnik kot novi deželni svetnik izpodbila Romolijevo početje. Slovenska stranka misli predvsem na pritožbo na Deželno upravno sodišče (TAR), enako pa tudi na zadevno evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu. Prav tako predlaga tudi javno manifestacijo v Gorici. Deželni svetnik Slovenske skupnosti se je tudi obrnil na deželno upravo in zahteval pojasnila v zvezi s tem. Slovenski in italijanski dnevniki so na veliko poročali o tem vprašanju. Tudi Republika Slovenija je poklicala italijanskega veleposlanika v Ljubljani in protestirala zaradi tega nezaslišanega županovega odloka. Kako se bo vse to sedaj razpletlo?

Cankarjev hlapec Jernej je samo eden od simbolov boja in trpljenja slovenskega naroda za dosego svojih pravic. Prav Gorica pa nam daje še en zgodovinski primer upornosti Slovencev. Še danes je namreč prav pod gradom na goriškem Travniku plošča v spomin tolminskim puntarjem, ki so v 18. stoletju bojevali hud boj s plemstvom za svoje socialne in človeške pravice. Zato bo še toliko bolj danes veljal verz goriške pesnice, ki ob dejstvu, da je bil nekaj let prav v dvoranah na goriškem gradu sedež občinskega sveta, pravi "In še se boj za pravdo v njih zrcali".

Virgil Šček vzor mladih rodov

30-letnica poimenovanja osnovne šole v Nabrežini

Foto IG

GORICA Po spornem sklepu občinske uprave

Jasno, odločno in enotno za ohranjanje naših pravic!

S sklepom št. 86/2008 goriškega občinskega odbora sta župan Romoli in njegova uprava dokončno opredelila odnos do slovenske narodne skupnosti v Gorici. Uradni cilj sklepa je odprtje osrednjega urada za Slovence v središču mesta in usposobljenje javnih uradov za poslovanje v slovenščini v treh rajonih Podgora, Pevma-Štmaver-Oslavje in Štandrež (žal ne štirih, kot to predvideva predsedniški dekret 12.9.2008). Prikrit in glavni cilj je odprava slovenščine iz središča mesta in glavne občinske palače. To je sam župan Romoli potrdil, ko je jasno povedal, da za praznik republike, 2. junija letos, ne bo uradnih objav v slovenščini, kot je to predvideno v spornem sklepu. Zato lahko razumemo njegovo "pripravljenost" na umaknitev sklepa kot čisto "politično-diplomatsko igrico" prefinjenega in izkušenega politika, ki dobro ve, kaj hoče.

Z leve: Igor Gabrovec, Damijan Terpin, Silvan Primožič (foto Bumbaca)

Prvi so reagirali na sporni sklep trije svetniki stranke Slovenska skupnost v goriškem občinskem svetu. Božidar Tabaj, Silvan Primožič in Marilka Koršič so na odgovornega odbornika Ceretto naslovili svetniško vprašanje, ki je bilo vloženo na zasedanju goriškega občinskega sveta v ponedeljek, 19. maja. Omenjeno vprašanje že vsebuje pravno mnenje, po katerem sprašuje župan Romoli, tako da bo temu težko še kaj dodati. Glede na to, da je uprava pri sestavi in odobritvi tega sklepa obšla mnenje konzulte za Slovence, si lahko predstavljamo, kakšno bo njeno stališče. Slovenci v Gorici moramo zato odločno nastopiti za obrambo naših že pridobljenih pravic.

Stranka Slovenska skupnost je pri tem naredila še nekaj pomembnih korakov. Deželni tajnik Damijan Terpin je pisal predsedniku vlade Republike Slovenije Janezu Janši in ministru za zunanje zadeve dr. Dimitriju Ruplu. Predsednika in ministra je prosil za konkretno pomoč pri obrambi pravic Slovencev. Slovenska vlada se je hitro odzvala in poklicala na razgovor italijanskega veleposlanika, kar je zelo odločna poteza na ravni odnosov med državama. Zaradi te pobude se je vidno nejevoljni goriški župan obregnil ob tajnika SSk Terpina, da bi moral, kot italijanski državljan, tako pismo nasloviti na predsednika italijanske vlade Berlusconija. Pri tem si težko mislimo, da gospod Romoli ne pozna ravnanja Berlusconija in njegove prejšnje desnosredinske vlade za začetek izvajanja zakona 38/01.

Prejšnjo soboto je SSk priredila tiskovno konferenco, na kateri so bili predstavljeni pravni temelji svetniškega vprašanja treh goriških svetnikov SSk in vprašanje, ki ga je na deželnega predsednika Tonda naslovil deželni svetnik SSk Igor Gabrovec. Slednji se je navezal na že izpostavljena stališča, ki so navedena v interpelaciji goriških svetnikov, pri tem pa je opozoril na obveze, ki jih deželni zakon za Slovence 26/2007 nalaga deželi pri podpiranju, varovanju in izvajanju pravic slovenske narodne skupnosti v Italiji. Dodaten dokaz, da Slovenija pozorno spremlja razvoj dogodkov, je bila prisotnost podkonzulke Republike Slovenije Tanje Mljač.

Slovenci v Gorici in v širšem deželnem kontekstu si ob tem dogodku ne smemo dopustiti popuščanja, prigovarjanja in morebitnega pristajanja na kakšne "diplomatske" kompromise. Glede tega imamo v naši bližnji preteklosti kar nekaj primerov, za katere nosimo sedaj posledice; ta sklep je ena od teh. Naša odločnost pri nasprotovanju tako krivičnega sklepa, ki dobesedno smeši celotno goriško skupnost pred mednarodno javnostjo, mora biti jasna, odločna in enotna. Samo na teh treh temeljih sloni naša narodna in politična moč. Pravno uveljavljanje naših že pridobljenih pravic na deželnem upravnem sodišču ter morebitno nadaljevanje na evropski ravni, kot sta skupno napovedala SSO in SSk, mora najti oporo v celotni narodni skupnosti. Čas besed in pogovorov je mimo, na vrsti so konkretna in odločna dejanja.

Julijan Čavdek

Pogovor

Novi predsednik Kmečke zveze Franc Fabec o delovanju organizacije in prihodnosti zamejskega kmetijstva

3

Naša spletna stran

Povejte, kaj mislite!

www.noviglas.eu/blog

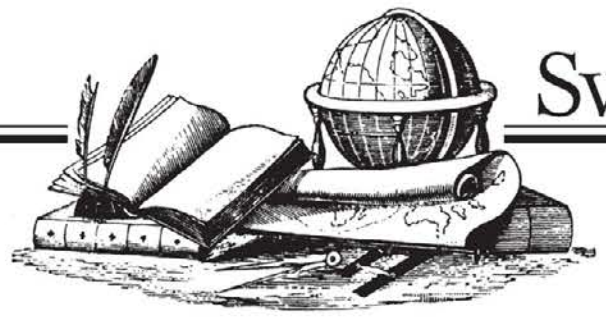

Evropske teme - Naše teme

Živali, ljudje ali oboje hkrati? V Veliki Britaniji zakonsko potrdili eksperimentiranje s hibridnimi zarodki

Znanstveni napredek na področju genetskih raziskav, predvsem pa eksperimentiranje na človekovih embrionalnih celicah nas iz dneva v dan preseneča. Človek postaja danes vse bolj predmet tudi dokaj ciničnih oblik znanstvenega eksperimentiranja; naklonjenost javnega mnenja takemu početju pa se v zadnjih letih močno veča. To je prejšnji teden postalo razvidno v Veliki Britaniji, ko je parlament sprejemal paket zakonov, ki so modernizirali že obstoječo zakonodajo o embrijih in umetnem oplojevanju iz leta 1990.

Gre za izjemno občutljivo in tudi v marsičem etično sporno problematiko, v katero bi se tehnično v tako kratkem zapisu res s težavo poglobili. Teme namreč zahtevajo zelo specifično pripravo, zato diskusije o etično in medicinsko tako občutljivih zadevah prepuščamo raje izvedencem, ki danes na državnih ravneh krešejo svoja mnenja v specifičnih posvetovalnih telesih, kot so bioetične komisije, kjer zdravniki, znanstveniki, filozofi in drugi izvedenci počasi oblikujejo mnenja in stališča, katerih naj bi se zakonodajalci posluževali, ko določajo pravne okvire na področju genetskega raziskovanja. Ta mnenja so danes v marsičem edina opora za zakonodajalca, ko je ta poklican dajati omejitve genetskemu raziskovanju.

Zadeve so vsekakor v raznih državah precej različno urejene. Če pa globalno analiziramo razvoj norm na tem področju, opazimo, da se je meja dovoljenega močno pomikala naprej in to tudi na škodo varovanja človekovega dostojanstva. Res, priznati je treba, da se raziskovalcem iz dneva v dan odpirajo nove smeri raziskovanja, kar daje upati, da bo kmalu prišlo do odkritja novih tehnik zdravljenja, toda pri vsem tem mrzličnem razvoju nikakor ne smemo pozabiti, da raziskovanje mora imeti vedno človeka za cilj.

Zakonodajalec zato večkrat prav zaradi nekritičnega in včasih prehitrega sprejemanja sicer potrebnih zakonskih okvirov dovoli ravnanje s človeškimi embriji kot s sredstvom. In prav to se je zgodilo z omenjenim zakonskim paketom v Veliki Britaniji, ki dejansko dovoljuje znanstvenikom, da v laboratoriju ustvarijo hibridne embrije, ki spajajo človeški DNK z živalskim jajčecem, ki so ga prej izpraznili vseh živalskih karakteristik; v takih Frankenstein-zarodkih pa je raziskovalcem dovoljeno 14 dni gojiti staminalne celice, ki naj bi jim pomagale odkrivati terapije proti najrazličnejšim boleznim.

Gre za normo, ki predstavlja dejansko pravo kulturno revolucijo, kar je v angleškem parlamentu močno razdelila mnenja, čeprav sta osnutek zakona podprla prvak laburistov Brown in torijcev Cameron. Oba sta javnosti povedala, da imata namreč hudo bolna otroka in sta zato globoko prepričana, da je nujno potrebno pospešiti razvoj raziskovanja tudi na etično spornem terenu, da bi čim prej odkrili nove oblike zdravljenja.

Opozicija pa je v parlamentarni debati opozorila, da je taka oblika raziskovanja etično dvakrat sporna, saj manipulira človekov DNK, hkrati pa ruši mejo med živalskim in človeškim. Istočasno so celo izjavili, da ne beležimo konkretnih medicinskih napredkov na tem področju od leta 1990 dalje, pa čeprav je danes v Veliki Britaniji 2,2 milijona embrijev, ki so trenutno zamrznjeni.

Ne glede na to so strune, na katere sta zaigrala oba strankarska prvaka, bile za parlamentarce prepričljivejše, saj je kar 336 parlamentarcev glasovalo za sprejem zakona in le 176 proti.

Vse to pa, kot poroča Financial Times, na praktično ekonomski ravni pomeni, da postaja danes Velika Britanija vse bolj privilegiran center za svetovno genetsko raziskovanje. Za tem pa se skrivajo ogromni industrijski interesi; BioIndustry Association in Association of the British Pharmaceutical Industry močno lobirala za zakon, ki jima trenutno ne prinaša nobene možnosti direktnega dobička. Očitno obe zvezi pričakujeta, da bodo rezultate teh raziskovanj lahko uporabljali v komercialne namene.

Zaščita človeškega dostojanstva se očitno podreja drugim računicam, ki verjetno ne sovpadajo le z upi velikih medicinskih napredkov, a veliko bolj prozaično odražajo tudi tokrat zelo jasne ekonomske interese.

Peter Černic

Italija po volitvah

Nova vlada - stari problemi

Za Italijo je po aprilskih volitvah nastopil čas streznitve oz. ura resnice, ki je ni mogoče več zamegljevati ali se ji izmikati z lažnimi zdravili. Poenostavil se je politični parlamentarni sistem. Iz gozda nepregledne strankarske razdrobljenosti, ki je desetletja onemogočila učinkovito ukrepanje vlad zlasti na področju socialnih, gospodarskih in institucionalnih problemov, sta iz nedavnih parlamentarnih volitev izšli dve solidni politični sili: desnosredinska naveza med Ljudstvom svobode in Severno ligo na eni strani, na drugi strani pa nova, šele konec lanskega leta ustanovljena, Demokratična stranka kot večinska naslednica levosredinske Oljke. Skrajne levičarske skupine od komunistov do zelenih pa so bile po odločitvi Demokratske stranke, da se ne bo pred volitvami volilno in programsko povezovala, primorane na hitro oblikovati lastno navezo Mavrične levice. Vendar je zaradi očitnih notranjih nesoglasij številni tradicionalni volilci niso v zadostni meri podprli, da bi premostila volilni prag in izvolila svoje predstavnike v novi parlament, kar se v povojni Italiji še ni zgodilo.

Voditelj desnosredinske naveze je s pomočjo Severne lige brez težav sestavil novo vlado in prejel zelo široko zaupnico (335 glasov za in 275 proti) v poslanski zbornici in v senatu (173 glasov za in 137 proti). V svojem nastopnem govoru je povsem opustil njemu lastne populistične poudarke ter se omejil na obrazložitev vladnega programa, ki ga poznamo že iz volilne kampanje (varnost državljanov zlasti pred tujimi priseljenci, davčne razbremenitve, ukrepi za gospodarski zagon in davčni federalizem). Zavzel se je za nov odnos do politične opozicije, dejansko do Demokratske stranke, ter izrazil pripravljenost za sodelovanje pri reševanju perečih aktualnih problemov. Priznal je, da je stanje v državi resno in da ni dosti časa za ureditev rezmer. Skratka, nič več arogantnega napadanja opozicije in napovedovanja mesijanskih rešitev. Opozicijo je, kot povedano, povabil k sodelovanju in na koncu svojega nastopa izrazil zaupanje v "božjo pomoč", kakor da samo človeška sposobnost ne zadošča več.

Vsedržavni tajnik Demokratske stranke Veltroni je načelno izrazil pripravljenost za skupno reševanje perečih problemov v dobro celotne državne skupnosti. Poudaril je še, da mora vsakršno sodelovanje biti prozorno ob upoštevanju politične vloge obeh strani. To naj bi bilo izhodišče za iskanje ustreznih rešitev tako konkretnih problemov kot preprebnih institucionalnih reform oz. sprememb ustave. Prvak Italije vrednot Di Pietro, ki je svoje parlamentarce dal izvoliti na listah Demokratske stranke, je nezaupljiv do ponujene Berlusconijeve roke, ker po njegovem gre prej za spretno nastavljeno past kot za resen namen.

Walter Veltroni

Sredi minulega tedna se je, kot napovedano, prvič sestala nova vlada, in sicer v Neaplju, s čimer je hotela poudariti zavzetost za rešitev škandalozne afere z odpadki v tem mestu in v Kampanji nasploh. Sestala se je v nekdanji kraljevi palači ob močno ojačenem zunanjem varstvu policistov pred skupinami krajevnih demonstrantov. Na seji je bila sprejeta vrsta pomembnih sklepov, ki so bili nato predstavljeni na tiskovni konferenci.

Za rešitev vprašanja odpadkov je vlada odobrila zakonski odlok s takojšnjo veljavo, po katerem se bo s tem vprašanjem ukvarjal vodja državne civilne zaščite Bertolasi, ki mu je vlada dodelila izredno pooblastilo v ta namen. Zbirna mesta za smeti bodo varovali pripadniki oboroženih sil. Kdor bo oviral dostop do odlagališč, bo tvegal zapor od treh mesecev do enega leta. V Kampanji se bodo zgradile štiri nove sežigalnice smeti. Celotna zadeva naj bi se rešila v 30 mesecih.

Drug vladni ukrep zadeva odpravo še preostalega davka ICI na prvo stanovanje. Treba je namreč povedati, da je že Prodijeva vlada ukinila ta davek družinam z najnižjimi dohodki, tj. 40% davčnih zavezancev. Odprto ostaja vprašanje, kje bo vlada vzela denar za nadomestilo občinam po odpravi omenjenega davka.

Vlada je tudi sklenila, da bo nadurno delo odvisnih delavcev privatnih podjetij z letnim dohodkom do 35 tisoč evrov obdavčeno le z 10% enotnim količnikom, kar naj bi povečalo zadevni dohodek delavcev. Gre vsekakor za ukrep, ki zaobjema le del odvisnih delavcev, ne pa vseh delavcev oz. uslužbencev.

Glede javne varnosti je vlada sklenila povečati število policistov. Kar zadeva vstopanje in bivanje zunanjih priseljencev, je vlada predložila parlamentu tri zakonske predloge. V enem od teh je sporno določilo, po katerem naj bi nezakonito priseljevanje postalo kaznivo dejanje z vsemi ustreznimi posledicami. To določilo najbolj trdo zagovarja pravosodni minister Maroni iz Severne lige. Poleg številnih parlamentarcev vladne večine mu nasprotujejo Demokratska stranka, Italija vrednot iin Sredinska zveza (UDC). Zato se o tem napoveduje ostra razprava v parlamentu.

Z navedenimi ukrepi je vlada očitno želela povedati javnosti in volivcem, da se bo nekaj spremenilo.

Alojz Tul

Nedavno zasedanje Izvršnega odbora SSO

Poročila predsednikov in raba slovenščine v Gorici

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij je na zasedanju 21. maja v Gorici, poleg predsedniškemu poročilu Draga Štoke in pokrajinskih predsednikov Janeza Povšeta, Marija Maverja in Giorgia Banchiga, posvetil največ pozornosti sklepu goriške občinske uprave, ki želi omejiti objavljanje uradnih objav v slovenščini samo na tri mestne rajone, Podgora, Pevma-Oslavje-Štmaver in Štandrež. V sklepu je sicer predvideno odprtje osrednjega urada za Slovence v središču Gorice in usposabljanje uradov in osebja v omenjenih rajonih in tudi v rajonu Sveta Gora-Placuta za dvojezično poslovanje. Pri tem pa se raba slovenščine pri uradnih objavah in javnih sporočilih omeji samo na prostore tega urada oz. v treh rajonih, Podgora, Pevma-Oslavje-Štmaver in Štandrež. To je zgrešena odločitev, ki izvira iz nepravilnega tolmačenja člena 8 zakona 38/2001, predsedniškega dekreta 12.9.2007 in sklepa paritetnega odbora o vidni dvojezičnosti (10. člen zaščitnega zakona). V teh citiranih aktih ni nikjer omenjeno, da mora biti raba slovenščine pri objavljanju uradnih objav in javnih sporočil teritorialno omejena. Zato SSO najodločneje obsoja tako ravnanje goriške uprave, ki ni v skladu z zakonodajo in zmanjšuje že obstoječo raven uveljavljenih pravic Slovencev v Gorici. SSO poziva župana Romolija, naj nemudoma spremeni sporni sklep in naj črta omejitev objavljanja uradnih objav in javnih sporočil v slovenščini. Vztrajanje pri tem kaže, da je goriški župan Romoli talec zaostalih krogov skrajne desnice, ki se ohranja pri življenju samo, ker je proti Slovencem. SSO podpira pobudo stranke Slovenska skupnost, ki se je odzvala s svetniškim vprašanjem in opozorilom, da bo po pravni poti zaščitila pridobljene pravice Slovencev.

Izvršni odbor je še sklenil, da mora SSO okrepiti odnose z gospodarstvom, saj je le-to ključnega pomena za slovensko narodno skupnost v Italiji in za družbeno delovanje manjšine. Zato je bil sprejet sklep o ustanovitvi komisije, ki se bo ukvarjala z vprašanji o stanju in razvoju slovenskega gospodarstva v Italiji. O tem je že nekaj časa teklo razmišljanje, na podlagi katerega je bil organiziran tudi seminar Gospodarstvo v našem prostoru. Prav s tega je izšlo precej pomembnih iztočnic, na katerih bo ta komisija nastavila svoje delo.

Člani izvršnega odbora SSO so še ocenili predlog ustanovitve Zveze Slovencev v FJK. SSO podpira sodelovanje in enotnost v slovenski narodni skupnosti v Italiji, je pa skeptična glede ustanavljanja novih subjektov v naši manjšinski stvarnosti, saj jih je več kot dovolj. Do tega združevanja ne more priti ob apriorističnem izključevanju pomembnih subjektov naše stvarnosti, kot je npr. Slovenska skupnost. Naša enotnost mora biti najprej osredotočena na koordinirano sodelovanje obeh krovnih organizacij in na vztrajno in poglobljeno aktivnost naših društev.

Na dnu...

Povejmo na glas

Večno razgibana Gorica

Ob nedavnem sklepu goriške občinske uprave, da naj bi javna uradna in splošna sporočila v slovenskem jeziku imela prostor le v treh mestnih četrtih, smo bili presenečeni. Zagotovo ne zato, ker bi spregledali mnenje nekaterih Goričanov, po katerem je od smernic Brancatijeve uprave nujno napraviti vsaj en korak, če že ne dva, nazaj. Presenečeni in osupli smo bili in smo še, ker nikakršen korak nazaj v nobenem primeru ni koristen, kaj šele da bi bil nujen. Izkušnja namreč uči, da je v vseh situacijah in ob vseh priložnostih odpiranje do drugih in do drugega, sodelovanje in soustvarjanje v kar najširših prostorih s kar največ sopotniki in partnerji slej ko prej edino plodna smer, ki nikomur ničesar ne jemlje, ampak vsem le daje. Kot slovenska narodna skupnost v teh krajih smo navedeno prepričanje nenehno zagovarjali in ni videti razloga, da se ne bi zanj z vso odločnostjo zavzemali tudi v prihodnje. Vsekakor je res, da je Gorica območje, na katerem se je v preteklosti in polpreteklosti odigralo toliko dogodkov, pretresov, sprememb in spreminjanj, da bi se morali tega dejstva v večji meri zavedati. Zavedati bi se morali, da je Gorica pooseblјeno spreminjanje v dobrem in slabem, ne torej do konca ustaljeno in umirjeno, zaradi česar bi morali biti vsi skupaj previdnejši. Ne bi smeli dopustiti nobene druge smeri od tiste, ki se ji pravi krepitev kar najširšega skupnega sodelovanja in soustvarjanja, v nasprotnem primeru se nas bodo pričeli polaščati najrazličnejši strahovi. Strahovi pa ljudi ne približujejo, ampak jih oddaljujejo in večajo razdalje med njimi, kar nikoli ni dobro.

Pogled na preteklost nam govori, da je Gorica pravzaprav nenehno v nastajanju. Preobratov in pretresov v prejšnjem stoletju je bilo toliko, da je dandanes mogoče Gorico le vedno na novo vzpostavljati, da bi se na čim višji ravni zares utrdila. V času prejšnje goriške uprave in vstopanja Slovenije v Evropsko unijo smo bili dejavne priče sunkovitega prodora navzgor in vzgleden primer ne samo za celotno Evropo, ampak tudi za vse izven nje, kar je dokaz, kakšne enkratne možnosti odpiranja predstavljajo prav ti naši goriški kraji. In to bi nam vsem moralo biti v spodbudo, da ne bi zdrseli v tisto nevarno hladnost, ki se ji pravi medsebojna nezaupljivost. Kajti, če je kaj še posebej moteče pri najnovejšem sklepu sedanje goriške občinske uprave, je dejstvo, da se ni predhodno posvetovala z našo narodno skupnostjo, ker se je očitno umaknila prav v nezaupljivost do nas. Kot rečeno, velja upati, da gre za trenutno in ne kakšno dolgoročno zadržanje, pri čemer se razume, da upanje ni dovolj, ker je pač treba dejavno sovplivati na razmere, sredi katerih živimo. In tu so nam v veliko oporo somišljeniki večinskega naroda ter zares lepi rezultati, ki so bili doseženi med obema Goricama v prejšnjem občinskem mandatu. V oporo so nam smernice nove Evrope in ne nazadnje človekov nagib v željo po srečnem sobivanju z vsemi.

Janez Povše

POGOVOR Predsednik Kmečke zveze Franc Fabec

"Teritorij je dodana vrednost, ki ga je treba suvereno izkoristiti"

Prihodnost kmetijstva mora sloneti na celostnem razvoju našega področja, snovalci te nove vizije pa naj postanejo ljudje, ki na tej zemlji živijo, in predstavniki krajevnih javnih uprav.

Tako bi lahko strnili stališče novega predsednika Kmečke zveze Franca Fabca, s katerim smo se v pogovoru dotaknili aktualnih tematik kmetijskega sektorja.

Pred nedavnim ste na predsedniškem mestu Kmečke zveze nasledili dekana zamejskih kmetovalcev, Alojza Debelisa. Kakšno kulturno ideološko dediščino vam je zaupal v svoji 'oporoki'?

Alojz Debelis je izjemna osebnost našega zamejskega prostora in že samo dejstvo, da sem ga nasledil, je meni v veliko čast. Položaj pokrajinskega predsednika Kmečke zveze sem sprejel predvsem zaradi ljubezni in privrženosti teritoriju, na katerem živi slovenska manjšina.

Zavedam se, da sem se s tem položajem zavezal delu v korist našim kmetom, kar me navdaja s ponosom in zavestjo, da imamo pred sabo obdobje velikih izzivov.

Tudi sam ste kmetovalec. Kako ste se odločili za ta poklic?

Naključno. Naša družina se ni nikoli poklicno ukvarjala s kmetijstvom. Ko sem bil še otrok, smo iz domačih trt pridelovali kakih petdeset litrov vina. Ko pa je moj oče brez kakršnih koli podjetniških vzgibov odkupil večji vinograd, se je pridelava vina znatno povečala. Odločili smo se zato, da odpremo osmico, ki je tedaj obratovala le nekaj dni. Leta 1994 smo osmico namestili v prenovljeno mamino rojstno hišo. Začeli smo z rejo prašičev, naša dejavnost je rasla, tako da danes pridelujemo od 70 do 80 hektolitrov vina in vzredimo petdeset prašičev. S kmetijsko dejavnostjo sem se začel resneje ukvarjati po zaključenem univerzitetnem študiju zgodovine leta 2000. Delo v naravi mi je bilo vedno pri srcu. Kmetovalci smo vezani na letne čase, kar pomeni, da delo na kmetiji v določenih obdobjih traja tudi do petnajst ur, res pa je tudi, da suverena organizacija dejavnosti omogoča veliko prostega časa. Občasno pa še naprej gojim zanimanje za zgodovinsko stroko.

Kot predstavnik mlajše generacije, kako boste postopali za boljšo učinkovitost kmetijske stanovske organizacije?

Alojz Debelis mi je večkrat ponavljal, da vodijo podobne kmetijske stanovske organizacije drugod po Italiji načelno funkcionarji, ki se s kmetijstvom niso nikoli ukvarjali. Debelis in menda še njegov kolega iz Piemonta sta bila edina poklicna kmetovalca: ta podatek je precej zgovoren. Poudariti želim, da sedi v sedanjem odboru KZ kar precej mladih. Učinkovitost novega kadra bomo zato presojali v prihodnosti. Naše delovanje bomo osnovali na smernicah, ki so jih začrtali naši predhodniki: KZ je po naravi sindikalna organizacija, ki skrbi za pravice kmetov, obenem pa le-tem nudi pomembne servisne storitve, kar je gotovo - spričo zapletenosti birokratskega kolesja - zelo zahtevna naloga. Želim si, da bi KZ bodrila našega kmeta, ki se včasih na Krasu še naprej drži tradicionalnega individualističnega načela delovanja, naj vztraja v svoji dejavnosti predvsem v luči upoštevanja kraškega področja kot celote. Kras ima namreč izreden potencial na področju turizma: prizadevali si bomo zato, da bodo naši kmetovalci sprejeli novo vizijo kmetijstva v smislu globalnega koriščanja teritorija spričo turističnih možnosti.

Katere so sončne plati zamejskega kmetijstva? Smernice, katerim sledijo naši kmetovalci, vodijo v iskanje čim večje kakovosti proizvoda: ali bo lahko naše kmetijstvo spričo nerožnate danosti nadaljevalo na poti kvalitete?

Kmečka zveza je v preteklosti vložila veliko energije, da bi kmetovalce prepričala, kako danosti kraškega področja lahko vodijo le v smer kakovosti proizvodnje, nikakor pa ne v njeno kvantiteto. KZ bo politiko kvalitete spodbujala tudi v prihodnje, saj so prvi učinki takega razmišljanja že danes otipljivi. Člani KZ na Krasu pridelujejo namreč izvrstna vina,

Foto IG

kakovosten med, cenjen sir: ti pridelki se lahko kosajo tudi v svetovnem merilu!

Naslednji korak je zato prepričati pridelovalce, da lahko postane teritorij dodana vrednost, ki jo je treba suvereno izkoristiti.

Ali lahko taka vizija postane skupna celotnemu kraškemu področju, tudi tistemu, ki se nahaja na slovenski strani?

Prav gotovo. To bo menda naša najtežja naloga. Tudi v tem primeru je treba Kras pojmovati kot celoto. Meja je bila umetna pregrada, žal pa se je usidrala predvsem v zavesti naših ljudi. Prihodnost narekuje drugačno razmišljanje, in če bomo tako vizijo končno sprejeli, bo naše kmetijstvo močnejše.

Politika bi lahko odigrala pomembno vlogo, vendar mislim, da je pri političnih predstavnikih razkorak med besedami in dejanji prevelik. Pričakujem zato konkretne korake v to smer. KZ bo zato spodbujala politični kader k temu novemu načinu razmišljanja.

V prejšnji deželni zakonodajni dobi je med Kmečko zvezo in Illyjevo upravo nemalokrat prišlo do hudega trenja. Kamen spotike je bila predvsem vinkulacija ozemlja (na Tržaškem kar 60% površin) v skladu z evropskimi predpisi Sic in Zps. Je bil to edini primer nesoglasja, ali bi Kmečka zveza postavila pod vprašaj celotno kmetijsko politiko prejšnje deželne uprave?

V zadnjih letih smo v odnosih z deželno upravo pogrešali pomanjkanje stalnega dialoga. Deželna uprava je zato večkrat odredila sklepe, ki so bili za člane naše organizacije nesprejemljivi. Omejitve v zvezi s predpisi Zps in Sic so očiten primer takega ravnanja; imeli smo tudi probleme v zvezi z gozdarsko službo, ki je s psihološkim pritiskom zavirala delovanje naših kmetov, ki se danes v nekaterih primerih čutijo celo tujci na svoji zemlji. Zaradi cele vrste omejitev se kmetje celo bojijo obdelovati svojo zemljo: take okoliščine nedvomno onemogočajo pravšnji razvoj kmetijstva in teritorija. Naš kmet je namreč vedno deloval v sozvočju z naravo, pazil je, da ne bi svoje zemlje prenasičil z umetnimi gnojili, kot se običajno dogaja v Furlaniji.

KZ je zato pred časom ukrepala in vložila priziv na deželno sodišče, katerega razsodba je bila za nas ugodna.

Kaj pa sedaj?

Čakamo na odgovor deželne uprave, ali razsodbo sprejme ali ne.

Kako si razlagate dejstvo, da je dežela pri izvajanju kmetijske politike znatno bolj podprla nižinske kmetije in je za podeželski razvoj odmerila znatno manjšo vsoto denarja: ali je res, da bo s takim pristopom furlansko kmetijstvo, ki je že itak zelo močno, dobilo novega zagona, ostalo pa izumrlo?

Ta zgodba se stalno ponavlja. Dejstvo, da je kmetijstvo na Krasu v primerjavi s kmetijstvom v nižinskem področju le kaplja v morju, navsezadnje vpliva tudi na odločitve politikov. Razmerja moči so zato očitna, kar pomeni, da javni upravitelji ne bi nikoli vinkulirali furlanske nižine, kjer so kmetje v kontekstu celotne deželne stvarnosti finančno in politično zelo močni. Težko bi deželni odbornik za kmetijstvo npr. izhajal iz Trsta.

Menda je splošni položaj kmetijstva že dalj časa v stiski: v zadnjih dvajsetih letih je namreč prekinilo dejavnost kar 70% kmetij, predvsem na hribovitih in gorskih področjih, v katerih živi slovenska manjšina. Kako se to lahko popravi in kaj naj stori Kmečka zveza?

Nedvomno je bil upad kmetijstva na Krasu v zadnjih desetletjih velik. Naše kmetije so bile nekoč zelo majhne realnosti, katerim so se družinski člani postransko posvečali, ker jim je druga služba običajno nudila primarne dohodke.

V času pa se je zgodilo, da so se nekatere majhne kmetije razvijale in postale vir solidne in dobičkonosne dejavnosti. Danes imamo zato manj kmetij, ki pa so utrdile svoj položaj in delokrog. Kmetijstvo je danes na Krasu profesionalna in predvsem podjetniška dejavnost.

Programski razvoj podeželja (Programma sviluppo agricolo), ki ga na podlagi evropskega programa izpeljuje dežela FJK, predvideva štiri razvojne smernice, ki spodbujajo povezovanje kmetijskih subjektov med sabo in z javnimi ustanovami. Kako se lahko ta program najbolje izkoristi na Krasu?

V Tržaški pokrajini ima Kras glede koriščanja programa PRP prednosten položaj. Sistem točkovanja, na katerem sloni program, nagrajuje dejavnost osmic, ki predstavljajo t. i. zaprt krog proizvodnje in prodaje: v osmicah je proizvodnja neposredno namenjena strankam.

Kmetijska podjetja, ki pa ne sodijo v ta vzorec, lahko koristijo prispevke tako, da ustvarijo mrežo sodelovanja z eno ali več kmetijami in predstavijo na tak način neki skupen projekt; obenem se lahko v to navezo vključijo tudi krajevne javne uprave. Ta načrt želi namreč spodbuditi celosten razvoj teritorija, s posebnim poudarkom na turistični specifiki.

Priložnosti, ki nam jih PRP ponuja, moramo najbolje izrabiti tudi zato, ker je odmerjenega denarja malo, birokratskih predpisov pa ogromno.

Kakšno vlogo bi, denimo, v tem primeru lahko imela KGS, ki doslej še ni (in menda tudi ne bo) zaživela?

KGS je bila dober posrednik med ljudmi, ki so bili neposredno vezani na teritorij, in političnim svetom. S financiranjem kmetijskih dejavnosti je pomagala razvijati kmetijstvo v naših krajih.

Vlogo veznega člena med ljudmi in politiko bi nedvomno lahko prevzela Kmečka zveza.

Kakšna pa bi bila vloga KZ pri upravljanju morebitnega Kraškega parka?

Najbolje je, da park soupravljajo različni dejavniki. Nikakor ne bi smeli ponoviti napak, ki so nastale v zvezi s prej omenjeno vinkulacijo ozemlja tržaške pokrajine. Kdo boljše pozna teritorij, kot tisti, ki na njem živi in od katerega se tudi preživlja? Pri upravljanju Kraškega parka zahtevamo zato tudi našo soudeležbo.

Igor Gregori

Mednarodni posvet v organizaciji italijanskih in slovenskih ustanov

Ohraniti spomin na taborišče v Viscu je državljanska in moralna dolžnost!

Foto DPD

Pristno, prepričljivo in močno je sporočilo, ki ga želi v zadnjih tednih glasno in odločno posredovati civilna družba v vasi Visco pri Palmanovi. Kot znano, je tam bilo od februarja do septembra 1943 eno izmed zloglasnih Ducejevih koncentracijskih taborišč, ki jih italijansko zgodovinopisje šele odkriva. Leto kasneje se je v isti furlanski vasi, ki danes šteje 700 prebivalcev, rodil Ferruccio Tassin, poznan in cenjen zgodovinar, prodoren izobraženec, časnikar in pisatelj, vnet zagovornik načela, da smo to, kar smo bili, in kulturnega bogastva, ki se rojeva iz sožitja. Zato spomina ne smemo brisati. Prav Tassin je duša vrenja, ki že nekaj časa postavlja polena pod noge krajevni občinski upravi, ki bi rada 140 tisoč kvadratnih metrov obsežno vaško četrt Borgo Piave z dolgo in trpljenja polno zgodovino zdesetkala, prodala, namenila najrazličnejšim drugim objektom (govori se o stanovanjih, skladiščih, parkiriščih), in torej izbrisala. Na pobudo društva Terre sul Confine iz Visca, središča Gasparini iz Gradišča in društva Acli iz Romansa je prejšnji petek, 23. maja, potekalo v rekreacijskem središču Umberto Miniussi v Viscu mednarodno srečanje, na katerem so prireditelji želeli osvestiti javnost z zadevo in pa sprožiti širši razmislek o njej. Naravnost presenetljivo je, koliko italijanskih in slovenskih društev in ustanov je podprlo pobudo: od SSO-ja in SKGZ-ja do ZSKP in ZSKD, Slovenske prosvete, NŠK, ZCPZ, od Kulturnega doma Gorica in Kulturnega centra Lojze Bratuž do društva Concordia et Pax in goriške Katoliške akcije, krožkov Acli iz Rude, Palmanove, Fiumicella in Ronk, revije Nuova Iniziativa Isontina, Študijskega središča A. Rizzatti, Italia Nostra idr. S svojo navzočnostjo in odkrito besedo sta prizadevanja pobudnikov podprli slovenska konzulka Tanja Mljač in hrvaška konzulka Mirjana Matanić; prisotna sta bila tudi predsednik SSO Drago Štoka in predsednik goriške pokrajinske konzulte za Slovence Peter Černic. Zgodovinar Dario Mattiussi je uvodoma orisal dolgo zgodovino Borga Piave, prizorišča trpljenja, na katerega ne smemo pozabiti. Prebral je pisno sporočilo zgodovinarja Carla Spartaca Capogreca, avtorja knjige I campi del Duce, pokrajinskega odbornika Marka Marinčiča in Borisa Pahorja, ki je organizatorje spodbudil, naj ohranjajo spomin na grozodejstva, ki jih je povzročil fašizem v naši deželi. Po zaslugi nekaterih italijanskih in slovenskih zgodovinarjev se o fašističnih taboriščih danes končno nekaj ve, še vedno premalo pa se govori, je sklenil Mattiussi. Naša državljanska in moralna dolžnost je zaščititi ta spomin. Sociolog Moreno Zago s tržaškega vseučilišča je obrazložil, da se spomin oz. simboli neke družbene skupnosti danes hitro spreminjajo tudi zaradi ekonomske in kulturne globalizacije. Take kraje spomina pa je vendarle možno rešiti pred pozabo s turistično-kulturnimi projekti. V tem primeru bi lahko šlo za projekt o meji, ki naj spominja na preteklost, hkrati pa svari na današnje krivice, kakršne so npr. zbirni centri za priseljence, militarizirane meje in drugi zidovi. Predsednik Študijsko-raziskovalnega središča za mir na Univerzi v Trstu Andrea Licata je iz svoje izkušnje na mednarodni ravni potrdil, da bi bila zamisel uresničljiva, koristila pa bi vsej skupnosti in ne le zasebnikom. Zgodovinarka Slavica Plahuta je z natančnim navajanjem številnih podatkov spregovorila o izvoru internirancev, njihovem številu in življenju v taborišču. Ferruccio Tassin je na koncu prikazal in komentiral predvajanje zgovornih diapozitiv o preteklosti Visca, o taboriščih v Gonarsu in na Rabu. Do krajevnih upraviteljev se je brez obotavljanja izrazil kritično, češ da nimajo niti kančka politične inteligence, če ne pomislijo na to, da bi Borgo Piave primerno ovrednotili. Za to "mikroskopsko vas", je rekel, bi to bila edina perspektivna priložnost. Z velikim spoštovanjem je spregovoril o interniranih Slovencih in Hrvatih, med katerimi je bilo veliko umetnikov, izobražencev in šolnikov; namen fašističnega režima je bil etnično čiščenje, izbrisati je bilo treba "sol naroda", kar je "velika sramota za našo domovino", je dodal. Mladi morajo vse to spoznati in vedeti! Rešiti je treba še obstoječe sledove taborišča, še globlje raziskovati o tem in drugih taboriščih in mejah, tudi duševnih. Visco ni izoliran otok; pomislimo na Rižarno, Gonars in druge kraje trpljenja. Spomin zahteva odgovornost, da vsaj premislimo, preden kaj ukrenemo. Na koncu je Tassin prebral nekaj samozavestnih stihov Alojza Gradnika iz časa fašizma, Ljubke Šorli, ki kljub tragediji ni poznala sence sovraštva, in kanonika Andreja Marušiča, ki je ob koncu 19. stoletja pisal - "perfekten Goričan"! - v slovenščini, furlanščini in italijanščini. Vrniti bi se morali v tako kulturno in družbeno ozračje, je zatrdil Tassin. Za to pa je potrebno na tej zdravi osnovi ohranjati spomin, zgodovino še naprej preučevati in se srečevati. Na koncu je prisotne toplo povabil na družabnost: "Pomenljivo je skupaj jesti doma spečen kruh"...

DD

Goriška nadškofija in koprska škofija: romanje na Sveto Goro

Božja beseda, ki sta jo širila Kromacij in Trubar, naj nas utrjuje v bratstvu!

Letošnje, enaindvajseto romanje goriške nadškofije in koprske škofije v Marijino svetišče na Sveto Goro je v nedeljo, 25. maja, potekalo v znamenju Božje besede, svetilke na naši poti. Spomnili smo se dveh pomembnih obletnic dveh velikih mož, ki sta veliko naredila, da bi ta svetilka tudi v naših krajih močneje svetila: 1600-letnice smrti oglejskega škofa in cerkvenega očeta sv. Kromacija in 500-letnice rojstva očeta slovenskega knjižnega jezika Primoža Trubarja, ob tem pa še 90-letnice konca prve svetovne vojne, ki je tako usodno zaznamovala Skalnico in naše kraje. To je v uvodnem pozdravu podčrtal pastir koprske Cerkve msgr. Metod Pirih številnim zbranim slovenskim in italijanskim vernikom, ki so se udeležili priljubljenega tradicionalnega shoda. Med njimi je bilo tudi okrog 60 vedrih in navdušenih romarjev čezmejnega društva MOST, ki so dan prej, na 5. peš romanju po povezovalni poti treh svetišč, obiskali še Staro Goro in Marijino Celje. Slavje je s kora spremljal odlični župnijski mešani pevski zbor iz Šempasa in Oseka, sploh pa je ljudsko petje slovenskih, italijanskih in furlanskih napevov lepo donelo v polni baziliki.

Romarji društva MOST

"Zlata nit veže ti dve veliki in izraziti krščanski osebnosti", je v homilji povedal goriški nadškof Dino De Antoni. Nit Božje besede je Kromacij "drobil in podajal vernikom pod oboki oglejske bazilike, drugi pa jo je v veliki meri in prvič pisal v slovenskem jeziku". Čeprav oddaljena po času, sta si blizu po veliki ljubezni do svetopisemskega sporočila. Kromacij je oznanjal Božjo besedo v trdnem prepričanju, da v sveti knjigi govori Bog. Vernikom jo je približeval z jasnimi prispodobami, saj je trdil, da je človeku nujna kot hrana in dež. Imel se je za "trgovca Besede", poklicanega, da povzdiguje njeno ceno, kot je videl trgovce na oglejski tržnici, ki so povzdigovali vrednost svojega blaga. Tako je vernikom ponujal dragoceno besedo evangeljskih blagrov. Nudil jo je "brez cenenih olepšavanj, a tudi brez globljih spekulativnih razmišljanj, jasno in preprosto, v živem govorniškem slogu". Z duhovnim tolmačenjem svetopisemskih besedil je odpiral vernikom obzorja Božjih načrtov za človeštvo. Pozornost poslušalcev je usmerjal v osnovna vprašanja našega odrešenja, ne da bi se prepuščal prekomernim moralizmom. Od njega se lahko naučimo, kako je treba razlagati Sveto pismo z zgledi in prigodami ter ga podajati v nazorni govorici s prispodobami iz narave in domačega življenja, je poudaril nadškof. Trubar je bil ravno tako velik človek Besede, humanist, duhovnik in, kasneje, pastor, zlasti pa oče slovenskega knjižnega jezika. "Kuga, turški vpadi, tlačanstvo, splošna, zlasti pa verska nevednost ter druge hude tegobe, ki so tedaj prizadevale slovensko ljudstvo", so bile zanj nekako predhodno znamenje poslednjih časov. Še večja od njegove zaskrbljenosti je bila njegova vera v odrešilno moč Božje besede. Zato je hotel evangelij posredovati čim širšemu krogu "lubih Slovencev", in to v materinem jeziku, ki ga je bilo treba v marsičem še literarno obdelati in izoblikovati. Če gledamo na Trubarja v luči današnje ekumenske občutljivosti, je dodal msgr. De Antoni, "lahko rečemo, da je bil mož neomajne vere in pokončne drže, ki je zastavil vse svoje moči za Božje kraljestvo in v tem je še danes zgled za vsakega kristjana".

Sveto pismo je abeceda sveta, beseda, ki nas spominja, da "človeštvo ni prepuščeno nuji, usodi, slučaju, marveč zaupano ljubezni in svobodi, ki nam prihajata od Boga". Na svetu smo, ker nas je Bog ljubil; ker je On naš oče, smo bratje in "se to mora pokazati v ljubezni do bližnjega, četudi bi bil naš sovražnik". Nadškof De Antoni se je na koncu pridige zahvalil številnim romarjem in z veseljem pripomnil: "Prvič smo prišli sem brez potnih listov ali prepustnic! Sveta Gora naj bo še bolj svetišče enotnosti"!

Z leve: msgr. O. Simčič, msgr. M. Pirih, msgr. D. De Antoni, msgr. A. Cabass

DD

UNITALSI 60-letnica obstoja in delovanja

Uspešna pot goriškega združenja

Goriška podsekcija Unitalsija je del zgodovine goriške nadškofije, saj jo je v 60 letih obstoja in delovanja zaznamovala z marijansko pobožnostjo, občutljivostjo za bolnike in šibkejše ter z zagonom prostovoljnega dela. Zato je goriška Cerkev izredno ponosna na to združenje laikov, ki je nastalo leta 1948 na pobudo msgr. Angela Persiga, pred 25 leti pa jo je okrepila še slovenska prisotnost, ko je z Unitalsijem začel sodelovati še msgr. Franc Močnik in navdušil za romanje v Lurd še slovenski del nadškofije.

Prejšnji petek, 23. maja, je bilo veliko slavje v avditoriju Fogar, kjer so predstavili priložnostni zbornik z zgodovinskim orisom podsekcije, statističnimi podatki, številnimi pričevanji-pogovori, anekdotami in fotografijami. Na večeru, ki ga je moderiral urednik tednika Voce Isontina Mauro Ungaro, so spregovorili nadškof Dino De Antoni, občinska odbornica Silvana Romano in predsednica podsekcije Nevina Petarin. O zborniku je urednik revije Unitalsija Fraternita' in časnikar RAI Filippo Anastasi povedal, da vsebuje - poleg zgodovinskega pregleda - veliko podatkov, ki pa niso le suhe številke, ampak živa pričevanja žive stvarnosti.

Generalni vikar nadškofije msgr. Adelchi Cabass je na predstavitvi pobude poudaril, kako je Unitalsi prispeval k oblikovanju duhovnosti naše Cerkve: "To je pomenljiva prisotnost". Slavje je zato odlična priložnost, da se ozremo nazaj, pa tudi, da premislimo, kako naprej. Ungaro je obrazložil, da gre za praznik vse nadškofije, saj na Goriškem ni družine, ki ne bi imela v svoji sredi, med sorodniki, prijatelji ali znanci vsaj koga, ki ne bi kdaj poromal v Lurd. Duhovni asistent podsekcije g. Karel Bolčina je ugotovil, da je ena glavnih značilnosti goriškega Unitalsija občestvenost, pravo bratstvo med različnimi narodnostnimi komponentami, ki ga sestavljajo in medsebojno oplajajo. Po zaslugi msgr. Močnika, čigar poslanstvo je prevzel prav g. Bolčina, je med goriškimi romarji še vedno približno tretjina slovenskih iz naše nadškofije in bližnje Slovenije. Zato združenje ne združuje le prostovoljcev (med temi je veliko mladih), ki pomagajo bolnikom, ampak ta vidik presega, saj iščejo pot do src ljudi in jih podpirajo na poti notranje ozdravitve. Predsednica podsekcije Nevina Petarin je s ponosom povedala, da so zbornik sestavili z mislijo na vse, ki so doslej zaznamovali 60-letno pot združenja. Vsi goriški škofje so od leta 1948 dalje radi prihajali v Lurd z bolniki; sedanji nadškof meni, da je to privilegirano srečanje z verniki. Podpredsednik Fabrizio Tresca je povedal, da je zbornik pisan poljudno in je zato primeren prav za vsakogar, ki bi rad kaj več izvedel o krajevnem Unitalsiju. Sedmo desetletje goriške podsekcije se začenja v duhu večje evropske odprtosti, odpira se pot v vzhodno krilo naše celine, je še povedal g. Bolčina, saj se bo goriškim romarjem meseca julija pridružila lepa skupina bolnikov iz bolgarske Sofije. Ti imajo sicer velike ekonomske težave, saj povprečen delavec zasluži mesečno okrog 75 evrov, in vendar je njihova vera tako močna, da si kljub vsemu želijo poromati v objem Lurške Marije.

Na koncu povejmo še to, da se je vpisovanje za goriško romanje v bistvu končalo, saj je prijavljenih več kot 900 ljudi (med temi kar 250 Slovencev!), ki bodo napolnili vlak in dve letali. Tudi to je velik uspeh, ki priča o vitalnosti združenja.

DD

Kratki

Sv. maša v Kočevskem Rogu

Sv. maša za žrtve bratomorne vojne v kapeli Božjega usmiljenja ob grobišču Pod Krenom v Kočevskem Rogu bo v nedeljo, 1. junija, ob 11. uri. Bogoslužje bo vodil novomeški škof msgr. Andrej Glavan. Po maši bo krajša kulturna prireditev. S petjem bo sodeloval združeni cerkveni pevski zbor dekanije Žužemberk.

Slovesnosti ob obletnici kronanja milostne podobe na Sveti Gori

Slovesnosti se bodo začele v soboto, 31. maja, ob 20. uri z mašo, ki ji sledi procesija z milostno podobo in lučkami. V nedeljo, 1. junija, bo ob 15. uri pritrkovanje svetogorskih zvonov (pritrkovalci iz Kanala ob Soči). Ob 16. uri bo slovesna maša, ki jo bo vodil frančiškanski provincial p. Viktor Papež (zbor poje Foersterjevo mašo v čast sv. Ceciliji). Ob 17. uri sledi dobrodelni koncert za romarski dom in družinski center. Sodelujeta Komorni zbor Aeternum iz Škofje loke ter pisateljica Nataša Konc Lorenzutti.

Romanje v Medjugorje

Globoko doživetje vere

Letošnje romanje v Medjugorje v začetku meseca maja je bilo kar številno. V romarski kraj so se odpeljali kar trije avtobusi: to pomeni 150 ljudi. Kot po navadi so bili romarji iz raznih krajev, številna je bila skupina iz Krmina z župnikom don Faustom, pa tudi skupina Tržačanov; romanja so se udeležili še Kraševci, Vipavci in drugi. Ko smo odpotovali, je bilo vreme oblačno, mrzlo, kazalo je na dež. Medjugorje nas je pa sprejelo z lepim, sončnim vremenom vse dni. Precej romarjev je bilo prvič v Medjugorju.

Kot po navadi je bila nekaj posebnega sv. maša zvečer na prostem, saj cerkev ni mogla sprejeti vse te možične ljudi različnih narodnosti in jezikov. Po maši je bilo v petek češčenje sv. križa, v soboto pa Evharističnega Jezusa. Čudovite melodije in besedila v raznih jezikih so napolnjevali srca ljudi. Z obrazov sta žarela posebna sreča in mir.

Posebnost je bilo tudi srečanje s patrom Jurom Zorkom na Širokem Bregu, ki je oddaljen 3 km od Medjugorja. Našteli so 70 avtobusov italijanskih romarjev. Kakor znano, je pater Juro bil prvi župnik v župniji Medjugorje, ko so se začela prikazovanja.

Romanje je tokrat potekalo prav v binkoštnem času in tako so mnogi prejeli čudovite darove Svetega Duha.

Zanimivo je bilo poslušati, kako so Italijani, doma s Sicilije in iz Kalabrije, sicer stanujoči v Gorici, prepevali v lepi slovenščini na avtobusu, pa tudi drugje. Bilo je zares bratsko srečanje in mnogi so si zaželeli, da bi se spet vrnili v Medjugorje.

Zaradi zdravstvenih težav se romanja ni mogel udeležiti g. Jože Markuža, dekan iz Zgonika, zato smo na kraju prikazovanj molili tudi zanj.

Romar

Evangelji

Viljem Žerjal

9. NAVADNA NEDELJA

5 Mz 11,18.26-28; Ps 31; Rim 3,21-25a; Mt 7,21-27

Krščanska veroizpoved nas uči, da bomo dali odgovor za vse življenje našemu Odrešeniku ob smrtni uri. Cerkveno učiteljstvo rabi v latinščini za takojšnjo razsodbo besedo "mox". Tedaj ni nobenega cincanja več, saj se vse življenje pripravljamo za blagoslov ali za pogubljenje. O srečni ali nesrečni večnosti odločamo sami na tem svetu. Zato je naše življenje zelo zahtevno. Toda Jezus nam je že povedal, kako nas bo sodil. Upošteval bo namreč našo odločitev, in sicer ali smo se zavzeli za pomoči potrebnega človeka. Ker pa se je sam poistil z vsakim človekom, posebno z ubogim, bo sodil nas in ves svet po ljubezni do Boga, ki pa gre po ljubezni do človeka. Sodba je zato že vnaprej znana, je za življenje ali za smrt, in sicer, kako smo ali nismo pomagali sočloveku v stiski.

Bo tudi vesoljna sodba ob koncu časov, ko se bo Jezus prikazal kot pravičen sodnik vsakega poedinega človeka in vsega človeštva.

V Štandrežu pri Gorici je umetnik Tone Kralj poslikal vso cerkev. V eni od poslikav je upodobil volkove, kako hitijo proti Jezusu, oblečeni v ovčja oblačila, pomešani med ovce. Ti so mišljeni kot lažni preroki, o katerih govori današnji evangelij in jih Jezus razkrinka kot sleparje in krvoločne zverine. Nobeno sklicevanje na zunanjo vero v Jezusa namreč nič ne zaleže, ker pride v poštev samo izpolnjevanje Božje volje. Samo to je trdno kot skala, na njem se splača zidati, na Jezusu namreč. A hudič je oče teh, ki Jezusa napadajo.

Jezus jim pravi: "Ne morete poslušati moje besede. Vi pa ste od svojega očeta, hudiča, in hočete uresničevati njegove želje. On je bil od začetka morilec ljudi in ni obstal v resnici, ker v njem ni resnice. Kadar govori laž, govori iz svojega, ker je lažnivec in oče laži" (Jn 8,43-44).

Jezus govori množicam, ki strmijo nad njegovim naukom, "Kajti učil jih je kakor nekdo, ki ima oblast, in ne kakor njihovi pismouki" (Mt 7,28-29).

Njegovi govori niso za čehljanje ušes. Njegova beseda "je živa in dejavna, ostrejša kakor vsak dvorezen meč in zareže do ločitve duše in duha, sklepov in mozga ter presoja vzgibe in misli srca. Ni je namreč stvari, ki bi bila nevidna pred njim. Pred njegovimi očmi je vse razgaljeno in odkrito. Njemu bomo dajali odgovor" (Heb 4,12-13).

Zavest, da smo pomiloščeni grešniki, nam omili sodbo in utrjuje zaupanje v Jezusa in v njegovo usmiljenje, kajti njegova oblast vzpostavi pravičnost in ljubezen.

Skala, o kateri govori Jezus, je on sam. Zato se ga oklepamo v tem življenju kot edinega odrešenika, kajti opravičeni smo v veri vanj. "Božja pravičnost se daje po veri v Jezusa Kristusa, in sicer vsem, ki verujejo. Ni namreč nobene razlike: saj so vsi grešili in so brez Božje slave, opravičeni pa so zastonj po njegovi milosti, prek odkupitve v Kristusu Jezusu. Njega je Bog javno določil, da bi bil s svojo krvjo orodje sprave, h kateri prideš po veri" (Rim 3,22-25).

Bog že v Stari zavezi določa do potankosti izpolnjevanje zapovedi. Da bi jim bile zapovedi vedno pred očmi, naj si jih obesijo pred oči, naj si jih postavijo na vidna mesta telesa, da so jim tako prisotne. Takole govori: "Vtisnite si te moje besede v srce in dušo, privežite si jih za znamenje na roko in naj vam bodo za čelni nakit med očmi. Učite jih svoje sinove tako, da jim jih govorite, ko bivaš v svoji hiši in ko hodiš po poti, ko legaš in ko vstajaš! Napiši jih na hišne podboje in na mestna vrata, da se pomnožijo tvoji dnevi in dnevi tvojih sinov na zemlji. Glejte, danes polagam pred vas blagoslov in prekletstvo: blagoslov, če boste poslušni zapovedim Gospoda, svojega Boga, ki vam jih danes dajem: prekletstvo, če ne boste poslušni zapovedim Gospoda, svojega Boga, temveč boste krenili s poti, ki vam jo danes zapovedujem, in hodili za tujimi bogovi, ki jih niste poznali" (5 Mz 11,18-28).

Stara zaveza ohranja kljub zapovedim in prepovedim, ki jih deli s trdo roko, vso veljavnost, a vodi v Novo zavezo, ki jo oblikuje na vsakem koraku ljubezen.

Vidno znamenje za to je Jezusovo srce (praznik je 30. maja), prebodeno zaradi nas. Zaradi tega je njegova sodba usmiljenje.

Prosimo za ljubezen.

VAŠA ŽELJA,
DA BI DRUGIM POMAGALI,
NE BO ŠLA V POKOJ.

C.E.I. Conferenza Episcopale Italiana
www.8xmille.it

PODPIŠITE OBRAZEC CUD,
DA NAMENITE 8 TISOČINK
KATOLIŠKI CERKVI.

8x mille
CHIESA CATTOLICA

Tudi davkoplačevalci, ki niso dolžni predložiti davčne prijave, lahko s svojim obrazcem CUD izberejo namen osmih tisočink. Na poli, ki je priložena obrazcu CUD, sta potrebna dva podpisa: v okvirčku "Chiesa cattolica" in spodaj, v prostoru za "Firma". Polo spravite v belo kuverto in nanjo zapišite priimek, ime, davčno številko in opombo "IZBIRA NAMENA OSMIH TISOČINK IN PETIH TISOČINK DAVKA IRPEF OD DOHODKOV FIZIČNIH OSEB". Kuverto oddajte na pošti. Za naknadne informacije pokličite brezplačno številko 800.348.348.

DESTINAZIONE DELL'OTTO PER MILLE DELL'IRPEF
Chiesa cattolica
Carlo Rossi
Sulla tua dichiarazione dei redditi o sul modello CUD

TUDI LETOS LAHKO POLEG OSMIH TISOČINK IZBERETE TUDI NAMEN PETIH TISOČINK. DAVKOPLAČEVALEC SE LAHKO S SVOJIM PODPISOM IZRAZI O NAMENU OSMIH IN PETIH TISOČINK, SAJ SE PODPISA NE IZKLJUČUJETA. OBA PODPISA NE POVZROČATA DAVKOPLAČEVALCU NOBENIH DODATNIH STROŠKOV.

Kratke

Mladinski dom: ponudba in vpisovanje

Mladinski dom nudi pošolski pouk za srednješolce, inštrukcije, specifično strokovno pomoč, pripravo na vstop v srednjo šolo, pripravo na malo maturo, predavanja in tečaje ter poletno središče. Do 5. junija je možen predvpis k pošolskemu pouku 2008-09 s 25% popustom. Priprave na male mature pa bodo potekale od 9. do 13. junija (od 9. do 12. oz. od 15. do 18. ure). Poletno središče pa je posvečeno mladim od 12. do 14. leta. Na sporedu so ekskurzije s kolesi, lokostrelstvo, raziskovanje jam, kopanje v jezeru, tarzaning, jadranje, izleti v hribe, videofilm, rafting itd. Izzivi: od 16. do 27. junija, od ponedeljka do petetka od 8.30 do 13.00. Zeleni izziv pa v Žabnicah od 30. junija do 4. julija.

Naša pomlad v Kulturnem centru Lojze Bratuž

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž je v četrtek, 22. maja, gostila zaključni koncert revije otroških in mladinskih pevskih zborov Primorske Naša pomlad. Gre za iniciativo, ki letos poteka že 38. leto po vrsti v organizaciji Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti in Zveze pevskih zborov Primorske. Od 3. do 22. aprila je bilo na sporedu 15 koncertov od Ajdovščine do Idrije, Ilirske Bistrice in Izole, da naštejemo le nekatere. Najboljši zbori so se nato predstavili na zaključnih revijah na dvorcu Zemono, v Kosovelovem domu v Sežani in goriškem centru Bratuž. Tu je nastopalo šest otroških sestavov od Šempasa do Kojskega, Vipave in Kopra, med temi ni bilo skupine, ki bi zastopala zamejstva. Med tremi mladinskimi zbori je bila tudi vokalna skupina Bodeča neža z Vrha Sv. Mihaela.

Srečanje orodnih telovadcev sorodnih društev iz Gorice in Nove Gorice

Tudi v letošnji sezoni so se konec meseca aprila v telovadnici na drevoredu 20. septembra v Gorici srečali dečki – orodni telovadci Goriškega gimnastičnega društva iz Nove Gorice pod vodstvom trenerja Dušana Gabrijelčiča, športnega združenja Dom pod vodstvom trenerja Miloša Figlja in pa domače ŠZ Olympia pod vodstvom trenerjev Mihe Vogrinčiča in Egona Preglja.
Razdeljeni so bili v dve starostni skupini. Mlajši so se pomerili v akrobatskem poligonu, kateremu je sodil trener Vogrinčič, starejši pa v preskokih čez kozo in v parterju, katerima sta sodila trenerja Figelj in Pregelj. Glavni sodnik je bil trener Gabrijelčič, za izračunavanje rezultatov pa so mu pomagale še pomožne vaditeljice Eva Kristančič, Marija Jussa in trenerka Mija Ušaj Češčut.
Srečanja se nista udeležili obe tekmovalni ekipi, GGD in Olympia, zato da so vsi ostali imeli enake možnosti doseči najboljša mesta. Prisotne je ob začetku srečanja pozdravila tajnica in trenerka v društvu Damijana Češčut, ob koncu pa so vsi tekmovalci prejeli diplomo, prvouvrščene pa je predsednik društva Gregor Sfiligoj nagradil s kolajno.

Koncert skupine Musicum na gradu Kromberk

Po dolgem času se pevska skupina Musicum spet predstavlja publiki z novo zgoščenko in novim programom. V okviru koncertne sezone Snovanja – Sentieri dell'arte, ki jo organizirata Arsatelier in SCGV Emil Komel, bodo nastopili v soboto, 31. maja, ob 18. uri v Muzeju na gradu Kromberk. Koncert z naslovom Renesansa bo v prvem delu predstavil renesančne motete, madrigale, kanone in frottole iz domala vse Evrope (Gallus, Byrd, Croce, Merulo, Desprez, Dowland, Morley, Purcell), drugi del pa bo programsko ... presenečenje. Koncert bo priložnost, da pot do publike dobi tudi nova zgoščenka.

20. Mednarodno srečanje zbiralcev "militarij" v Šempetru pri Gorici

V soboto, 10. maja, in v nedeljo, 11. maja, je v prostorih HIT Šport Centra v Šempetru pri Gorici potekalo 20. Mednarodno srečanje zbiralcev "militarij". Sejem organizirata Društvo Ljubiteljev soške fronte Ljubljana in EN d. o. o. Ljubljana. Obiskovalci so si lahko ogledali in kupili eksponate, ki so jih razstavljalci iz Slovenije, Italije, Avstrije, Hrvaške, Kanade in drugih držav razstavljali in prodajali v kar dveh halah. Sejem je bil prvotno zasnovan za zbiratelje predmetov iz prve svetovne vojne, počasi pa se je ponudba razširila tudi na druga obdobja 20. stoletja, vse do današnjih dni. Bogato ponudbo so izkoristili mnogi obiskovalci, ki so domov odnesli enega ali več kosov za zbirko. Svoj štab so organizirali tudi pripadniki ponazoritvene skupine Alpenland. Oblečeni v nemške vojake so preživeli oba dneva med obiskovalci in v dvorani so že od jutra odmevale nemške koračnice... Organizator je poskrbel tudi za majhno razstavo z letaki, značkami in originalnimi plakati, ki so bili pred dvajsetimi leti izobešeni po Sloveniji, ko je izbruhnila afera JBTZ. Prav nekaj metrov od plakata, na katerem je bil upodobljen v spremstvu Janše, Borštnerja in Zavrlega, je ob svoji mizi stal David Tasič! Obiskovalcev je bilo na takratni izvedbi 1250, razstavljalcev pa 72. Poleg trgovanja s predmeti se je zopet ponovila tudi ena lepših strani zbirateljstva, to je srečanje s kolegi in prijatelji, ki jih po navadi vidiš samo na sejmih.
Naslednje, jesensko srečanje, bo 11. (od 10.00 do 1800.) in 12. oktobra (od 9.00 do 15.00) / rtf

Reakcije po sklepu goriške občinske uprave

Nižanje ravni zaščite naše narodne skupnosti!

Prejšnji teden se je na Goriškem razvnela polemika glede sklepa občinskega odbora št. 86 z dne 29. aprila letos, na podlagi katerega v mestnem središču ne bodo več razobešali javnih sporočil in uradnih objav v našem jeziku, kar se je v zadnjih letih brez nikakršnih zapletov izvajalo. Prvi so se proti tej obliki zniževanja ravni zaščite naše narodnostne skupnosti postavili proti trije občinski svetniki Slovenske skupnosti Marilka Koršič, Silvester Primožič in Božidar Tabaj z interpelacijo, ki že vsebuje vse pravne utemeljitve proti sklepu, kmalu nato pa se je "z velikim začudenjem in nezadovoljstvom" odzval Janez Povše v imenu Sveta slovenskih organizacij, ki ugotavlja, da sklep nasprotuje zakonskemu določilu, po katerem ni mogoče krčiti že uveljavljenih pravic, posebno če so te namenjene manjšini. V imenu SKGZ se je Livio Semolič pogovoril z županom Romolijem; ta mu je predlagal, naj mu čim prej posreduje pravni ugovor proti ukrepu, ki da ga bo občinska uprava resno upoštevala. Goriškemu županu je "z obžalovanjem" pisal novogoriški kolega Mirko Brulc, ki pričakuje, da bo goriška občinska uprava ščitila interese vseh svojih občanov. Deželni tajnik SSk odv. Damijan Terpin je o zadevi podrobno pisal predsedniku vlade RS Janezu Janši in ministru za zunanje zadeve Dimitriju Ruplu ter izrazil mnenje, da bi bilo potrebna diplomatska reakcija pristojnih organov republike Slovenije. V petek se je slovenska vlada odzvala in poklicala na razgovor italijanskega veleposlanika v Sloveniji. Gen. direktor za evropske zadeve in politično bilateralo na ministrstvu za zunanje zadeve Bogdan Benko je veleposlanika Danieleja Vergo opozoril, da ukrep znižuje raven zaščite naše skupnosti, kar je tudi v nasprotju z evropskimi načeli. Zato pričakujejo preklic občinskega sklepa.
Na sobotni tiskovni konferenci na sedežu stranke so napovedali, da bo še v tem tednu prišlo do srečanja z županom. Če goriška občinska uprava ne bo preklicala sklepa, je povedal Terpin, ki je trdno prepričan, da je odločitev goriške občine pravno in politično neutemeljena, bo Slovenska skupnost vložila pritožbo na deželno upravno sodišče. Če bo potrebno, se bo skupno s SSO-jem obrnila tudi do evropskega sodišča za človekove pravice, sploh pa se že menijo s celo vrsto drugih ustanov o morebitnih javnih manifestacijah. Slovenska stranka je odločno proti temu, da bi se goriška prisotnost izrinjala in getizirala v predmestju. V zvezi s sklepom je deželni svetnik Igor Gabrovec naslovil svetniško vprašanje predsedniku deželne vlade Renzu Tondu. Po njegovem mnenju lahko "ta novost" negativno vpliva tudi na čezmejno sodelovanje in na odnose med dvema narodnima skupnostima, ki so se v zadnjih letih izboljšali. Gabrovec zato pričakuje odziv Dežele, ki ima med drugim nalogo, da skrbi za dobrososedske odnose ob državni meji.

Sklepna prireditev osnovne šole Romjan

"Luna, žarki lune, vi povejte..."

Tako se je glasil naslov sklepne šolske prireditve, ki so jo v sredo, 21. maja, ponudili v pogled staršem in sorodnikom, v goriškem Kulturnem domu, šolarji OŠ iz Romjana. Na odru je med lebdečimi luno, zvezdami, soncem, oblaki, pticami na prijeten način v glasbeno plesnem prikazu in povezovalni pripovedi zaživel znani ljudski motiv Lepe Vide, ki je prala ob morju in jo je črn zamorec odpeljal v tuje kraje. Učitelj Dario Bertinazzi je zgodbo povzel po radijski pravljici Lepa Vida Draga Petkovška. V tej različici deklica Vida pere plenice svojega bratca Marka in črn zamorec jo zavede, da gre z njim na ladjo k španski kraljici za spletično mlade princeske, ki Vido iz ljubosumnosti obdolži kraje in jo kraljica za kazen pošlje med perice. Vidin oče jo po dolgem tavanju po morju vendarle najde, vzame jo na svojo barčico, a hud vihar jima preti: iz smrtonosnih valov ju reši na svojo ladjo princ, ki se je na španskem dvoru zagledal v Lepo Vido in s tem vžgal ljubosumje v razvajeni princeski. V tej inačici se za Vido vse lepo izteče. Šolarji so v domiselni režijski zamisli Bertinazzija, ki je vsakemu razredu dodelil določeno vlogo, tako da so bili vsi učenci soudeleženi pri odrskem prikazu, odigrali like lastovic, školjk, ribic in z modrimi in črnimi kosi blaga učinkovito ponazarjali valovanje morja, se spremenili v zamorce, v očarljive španske plesalke, v stroge straže in seveda v glavne protagoniste, Lepo Vido, princa, kraljico, kraljično in očeta. Nastop vsake izmed teh skupin je spremljala scenska glasba, ki jo je izbrala Jelka Bogatec in si zamislila tudi dognane koreografske gibe. Glavni glasbeni motiv pa je zložil Aljoša Saksida. V ozadju so se med pripovedjo na ekranu zvrstili motivi iz zgodbe, tudi risbe učencev. Grafično oblikovanje sta izvedla Valentina Martinuč in Andrej Gergolet. Kopica drugih učiteljev, staršev, nonotov in sodelavcev - tudi OŠ Sovodnje - je poskrbela za scenske elemente, posrečene pisane kostume, rekvizite in sploh za vse, kar je bilo potrebno, da je tako dobro in gladko stekla prireditev, ki so jo s pesmijo in glasbeno spremljavo v živo uvedli Starši ansambel in Mali romjanski muzikantje ter je potekala pod pokroviteljstvom Ministrstva za šolstvo Republike Slovenije in italijanskega Ministrstva za javno šolstvo.
Ob koncu se je učitelj Bertinazzi v slovenščini in italijanščini zahvalil vsem kolegicam in kolegom, ki so »zgledno, strokovno in načelno« izpeljali učni program in so zmeraj vzajemno priskočili na pomoč pri šolskem delu, čeprav je to večkrat težavno zaradi velikega števila učencev. Zahvalil se je tudi neučnemu osebju, brez katerega bi ne mogli uresničiti niti sklepne prireditve, ki se je pridružila božičnici in drugim uspešno izvedenim pobudam tega šolskega leta. Besedo zahvale je izrekel tudi Združenju staršev, ki skrbi za prevoz otrok v šolo in na krajše izlete, Kulturnemu domu za dvorano in tiskarni Grafici Goriziani za tisk programskega lističa. Dotaknil pa se je tudi perečega problema prostorske stiske in gradnje nove šole, za katero učitelji še niso videli načrta, čeprav so jim pristojne oblasti to obljubile že ob koncu lanskega leta; podobne težave ima tudi slovenski ronški vrtec. Na oder je nato povabil ravnateljico Sonjo Klanjšček, ki je celo leto zavzeto spremljala delovanje romjanske šole in spodbujala učitelje in starše k vztrajnosti, sodelovanju in požrtvovalnosti.
Ravnateljica se je najprej zahvalila vsem in potrdila, da je še veliko odprtih vprašanj v zvezi z osnovno šolo in vrtcem, a le-ta se bodo ob nadaljevanju dosedanjega dela gotovo polagoma rešila. Ob teh optimističnih mislih je vsem zaželela vesele počitnice.
V preddverju Kulturnega doma so bila razstavljena ročna dela, ki so jih učenci vseh razredov izdelali z mentorico Noemi Lakovič.
Ob množici nad sto učencev in vseh pozitivnih besedah, izrečenih na lepo pripravljeni prireditvi, je treba vendarle zabeležiti grenak priokus, ki se poraja zunanjemu opazovalcu ob poslušanju pretežno italijanske besede med prisotnim občinstvom in ob branju italijanskih imen med sodelujočimi učenci: koliko izmed teh otrok in družin ima zares slovenske korenine, ali se ima za Slovence? Kaj lahko sploh pričakujemo od teh otrok? Morda samo to, da bodo strpni do slovenske skupnosti, ko bodo dorasli?
IK

V okviru Praznika špargljev

Razstava del Vilme Cotič in Ivana Zottija

Na pobudo Prosvetnega društva Štandrež se je v petek, 23. maja, začel v Štandrežu Praznik špargljev. Prvi večer sta se predstavila domača ustvarjalca Vilma Cotič in Ivan Zotti, ki sta svoja dela prikazala v spodnjih prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič. Na lepo urejeni razstavi je o umetnikih in njunih delih spregovoril umetnostni kritik Saša Quinzi, ki je poudaril, da oba ustvarjalca povezuje plemenit odnos do narave in njenih lepot. Vilma Cotič z veliko ljubeznijo goji in zbira razne rastline, jih posuši in iz njih ustvarja prave umetnine, v katerih je razvidna lepa harmonija naravnih barv in velik smisel za kompozicijo. Njene cvetlične lepljenke so zelo harmonične, izrazne in slikovite. Skulture male plastike Ivana Zottija pa zaznamuje tankočuten posluh za naravo. Avtor v svojih delih izlušči in poudari to, kar že sam les nosi v sebi. Zelo izrazito oblikovane so roke in noge, v nekaterih izdelkih (čarovnica) pa izraža hudomušnost in otroško začudenje. Posebno pozornost posveča tudi železnim podstavkom, ki so že sami prave skulpture. Razstava bo odprta do drugega junija. Ogled razstave je možen ob dnevih praznovanja, ob nedeljah tudi v jutranjih urah.

Foto DP

Lep večer je s pesmijo obogatil mešani pevski zbor Štandrež, ki je pod vodstvom Davida Bandlja uvedel in zaključil spored. Številne prisotne je nagovoril predsednik društva Štandrež Marko Brajnik.
Sobota, 24. maja, je bila najprej namenjena šolski mladini, ki se je udeležila slikarskega ekstempora na temo čista narava. V župnijskem parku pod lipami je bilo vse živo, saj je risalo več kot petdeset mladih ustvarjalcev. V večernih urah pa so se ljubitelji plesa lahko zavrteli, spretni kuharji pa so poskrbeli, da ni bil nihče lačen in žejen. Seveda so se najbolj prilegli špargljі.
Predzadnjo nedeljo v maju pa je v kulturnem delu sporeda nastopila štandreška mladina župnijskega zbora, ki je pod vodstvom Alessandre Schettino lepo zapela nekaj ljudskih.
Posebnost nedeljskega večera pa je predstavljal nastop igralske skupine G. Lambergarja z Bleda, ki je prikazala veščine srednjeveških iger in spretnosti pri sukanju sabelj ter plese v tipičnih kostumih.
Praznik špargljev se bo nadaljeval zadnjo soboto v maju in prva dva dneva v juniju. V nedeljo, 1. junija, bosta člana štandreške dramske skupine Majda Zavadlav in Božidar Tabaj odigrala novo komedijo Stari grehi v režiji Janeza Starine.

ŠTEVERJAN Likof 2008

Tretja izvedba domačega praznika

Prireditelji Vinoteka Štveverjanski griči, prosvetni vaški društvi Briški grič in F. B. Sedej ter lovski družini iz Štveverjana in Jazbin so pod pokroviteljstvom občine Štveverjan ter Gorske skupnosti Terskih in Nadiških dolin ter Brd tretjič zapored izpeljali domači praznik Likof. Prizorišče dogajanja je bilo osredotočeno na placu pred cerkvijo sv. Florijana v Štveverjanu, kjer je bilo vzdušje, kljub spremenljivemu, majskemu vremenu, res praznično in veselo.

Foto Bumbaca

Pričelo se je v kleti grofov Formentini, kjer je bila na sporedu okrogla miza na temo Brda včeraj in danes, ki jo je vodil priznani novinar, enolog, Goričan Claudio Fabbro. Prisotne sta pozdravila predsednik Vinoteke Simon Komjanc ter štveverjanski župan Hadrijan Corsi, ki sta tudi kasneje slovesno odprla Likof 2008. Sodelovali so zgodovinar Alessio Stasi, ki je spregovoril o zgodovini, preteklosti in izročilu Brd, univerzitetni profesor Francesco Marangon, ki je svojo misel strnil v družbenoekonomski pogled in razvoj briškega območja, ter direktor Zadružne kleti Dobrovo Silvan Peršolja, ki se je osredotočil na razvoj vinogradništva in perspektive v Goriških Brdih. Misel, ki je ovila v enoto posege predavateljev okrogle mize, je nuja po združevanju kmetovalcev v zadruge in s tem ovrednotenje intelektualnih sil ter izvajanje raznih razvojnih projektov. Po drugi strani je teritorij Collio-Brda, toliko bolj danes po padcu mejnih pregrad, en sam celovit prostor in perspektivna prihodnost le-tega temelji samo na složnih sinergičnih investicijah. Na dvorišču pri dvorani so si gostje lahko ogledali več kot pol stoletja stare kmečke stroje in orodje. Na trgu pa sta svoje rokodelsko umetniške spretnosti v kovanju najrazličnejših železnih izdelkov oz. pletenih košev raznih oblik radovednim udeležencem Likofa prikazovala Matej Leopoli in Florijan Vogrič.

Likof je ponudil obiskovalcem, ki so se v soboto, 24. maja popoldne, mudili po Štveverjanu, pokušnjo sadov domače zemlje: vino, olje, briške jedi, pa tudi predstavitev zgodovine, kulturnega življenja, navad in obrti. Na programu je bila enogastronomska pokušnja z razstavo lokalnih obrtnikov in tipičnih vaških jedi. Poskrbljena je bila tudi vodena pokušnja vin z dragocenimi napotki Claudia Fabbra. Sodelovali so štveverjanske kmetije, gostilne, agriturizmi in hotel. V župnijski dvorani je bilo na ogled 560 črno-belih fotografij o teritoriju, ki jih je domačin Silvan Pittoli, član Fotokluba 75, posnel od 60. let do danes. Ob Likofu so predstavili najnovejšo, ironično publikacijo o žalostnem koncu zapletene zgodbe našega tokaja, Bye, bye Tocai, mlade avtorice Cristine Coari. Program štveverjanskega praznika Likof je bil vključen v manifestacijo Odprte kleti-Cantine aperte, ki jo že več let prireja združenje Movimento turismo del vino in ki je bila na programu dan kasneje, v nedeljo 25. maja.

Organizatorji hočejo s tem praznikom promovirati sadove, ki jih daje zemlja briškemu človeku. Z eno besedo lahko povemo, da želijo obdariti goste z malo tiste tipične štveverjanskosti, prijaznosti, sproščenosti pri uživanju briške kapljice in jedače. Vse to, kar mislimo, da današnji družbi večkrat primanjkuje.

MD

Sklepna prireditev vrtca iz Štandreža

Ko bom velik ...

Foto DP

Po eni izmed ploh, ki so se v petek, 23. maja, kot za stavo vrstile cel dan, so v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu zažareli topli sončni žarki, taki, kot jih znajo priklicati le otroci s svojo radoživostjo, neposrednostjo in naravnostjo. Malčki iz štandreškega vrtca so zvabili v dvorano starše, nonote in sorodnike, ki so jo napolnili do zadnjega kotička, da bi jim navdušeno zaploskali ob prireditvi, ki so jo s svojo živahnostjo in ob trudu, požrtvovalnosti in potrpežljivosti učiteljic pripravili za radosten sklep letošnjega učnega leta. Ko bom velik ... je bilo napisano na odrskem zastoru v ozadju, pod cvetočim travnikom, smehljajočim se soncem in deklico, ki se je navihano povzpenjala po lestvi, kar se je zgovorno ujemalo z naslovom prireditve. Na le-tej se je zvrstila množica otrok, malih, velikih in srednjih obiskovalcev vrtca, ki so v jasni, gladki besedi, pesmi, gibu in plesu, s tudi hudomušnimi rekviziti in bistvenimi kostumskimi detajli, prikazali, kaj bi radi postali, ko bodo veliki in "si služili denarčke in srečo kovali sami". Tako so se otroci, ob glasbeni podlagi razigranih pesmic Romane Kranjčan pred radovednim občinstvom predstavili kot zidarji, ki "zidajo visoke hiše, pa tudi dvorišče in igrišče za otroke", kot vozniki avtomobilov med tremi policaji, ki so brezhibno usmerjali promet, kot kuharji z velikimi kuharskimi klobuki in kuhalnicami v rokah, ki so šegavo ponujali "pohane muhe, pečene mravlje in cvrte miši", kot gospodinje, z metlami, s sesalniki ob besedah, "ko bom velika, bom gospodinja, samo če se mama strinja", kot učiteljice, ki so strogo mirile učence, pa tudi kot mame in očetje, rekoč "ko bom velika, bom mama in moja punčka ne bo nikdar sama, ko bom velik, bom ata, upajmo, da to 'rata'! "... Pa še druge poklice so našteli in med tem živahnim besedno glasbeno gibalnim, skoro enournim prikazom so zapeli mnogo pesmic, tudi Če si srečen, Naša četica koraka..., in s paličicami ponazorili, kako padajo dežne kaplje, predvsem pa posredovali veliko optimizma in vere v lepši svet. Otroci so prireditev izvedli pod vodstvom mlade učiteljice Verene Čevdek, ki jim je skrbno usmerjala odrske korake, ob klavirju pa je njihovo petje spremljala in glasbene intermezze med eno točko in drugo zaigrala gospa Barbara Popazzi, mamica deklice, ki obiskuje štandreški vrtec. Ob koncu lepe in za malčke prav zahtevne prireditve je v imenu učnega in neučnega osebja spregovorila Čevdkova, ki se je zahvalila vsem za pomoč, predvsem g. župniku Karlu Bolčini, ki je dal na razpolago dvorano tudi za vaje, Marku Brajniku za upravljanje luči, gospe Barbari za glasbeno pomoč in Ani Saksida, ki je kot drugi pomagala v zakulisju.

IK

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

PRAZNIK ŠPARGLJEV 2008

31. maja, 1., 2. junija
v Štandrežu - v župnijskem parku med lipami

Sobota, 31. maja 2008
ob 20. uri ples z ansamblom SOUVENIR

Nedelja, 1. junija 2008
ob 19. uri nagrajevanje ekstempora
zborovski nastop in komedija dramskega odseka PD Štandrež STARI GREHI
ples z ansamblom HRAM

Ponedeljek, 2. junija 2008
ob 20. uri ples z ansamblom FOLKETI BOOOM

Na voljo odlični špargli, domača jedača in pijača. Bogat srečelov

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Gledališče pod zvezdami

Poletno srečanje gledaliških skupin
ŠTANDREŽ, IGRIŠČE OB ŽUPNIJSKI DVORANI
S PRIČETKOM OB 21. URI

■ **Petek, 6. junija**
Nušić - Novak
Vse za oblast
Kulturno društvo Pirniče

■ **Sobota, 7. junija**
Ludvig Holberg
Jeppe s hriba
Gledališko društvo Kontrada - Kanal

■ **Četrtek, 12. junija**
"Ridi a ... ratis"
Trigeminus
Manzano

■ **Petek, 13. junija**
Carlo Goldoni
Primorske zdrahe
Prosvetno društvo Štandrež - Dramski odsek

■ **Sobota, 14. junija**
Georges Feydeau
Gospod lovec
Kulturno umetniško društvo Zarja - Trnovlje (Celje)

V primeru slabega vremena bodo predstave v župnijski dvorani Anton Gregorčič

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Obvestila

Skupnost družin Sončnica vabi starše in otroke v četrtek, 29. maja, na predstavitev programa poletnega središča Srečanja 2008 in lanskih video izdelkov. Srečanje se bo začelo s šmarnicami pri sv. Ivanu ob 19.30 in se nadaljevalo po 20. uri v domu Franc Močnik.

Kongresi sekcij Slovenske skupnosti Gorica: 29.05.2008 ob 20.30 kongres sekcij SSk Podgora in Pevma-Štmaver-Oslavje na goriškem sedežu SSk; 29.05.2008 ob 20.30 kongres sekcije SSk Štveverjan v Sedejevem domu v Štveverjanu; 30.05.2008 ob 20.30 kongres mestne sekcije SSk Gorica na goriškem sedežu SSk; 3.6.2008 ob 20.30 kongres sekcije SSk Sovodnje ob Soči v društveni dvorani v Rupi.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sklicuje v petek, 6. junija, v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici redni občni zbor, v prvem sklicu ob 12. uri, v drugem sklicu pa ob 16.30. Pred občnim zborom bosta ob 16.30 proslavitev 25-letnice Društva in razstava likovnih del članic Silve Stantič in Emilije Mask. Razstava bo na ogled od 6. do 14. junija.

V letu družine Skupnost družin Sončnica vabi v nedeljo, 8. junija, ob 10. uri na pohod na Kostanjevico pri Gorici. Program: ob 10. uri sv. maša pri sv. Ivanu v Gorici, po maši odhod na Kostanjevico, pik-nik iz nahrbtika, družabnost. Toplo vabljeni!

Mladinski dom iz Gorice obvešča, da bo od 9. do 13. junija dopoldne oz. popoldne potekala priprava tretješocev na izpite male mature; da je še do 5. junija čas za predvpis k pošolskemu pouku za šolsko leto 2008/09 s 25% popustom pri letni vpisnini. Vpis in informacije na sedežu Mladinskega doma, ul. Don Bosco 60 (pon. -čet. od 15.00 do 17.30). Telefon 0481-546549 ali 0481-536455 ter 328-3155040.

Mladinski dom iz Gorice prireja od 16. do 27. junija v jutranjem času POLETNO SREDIŠČE IZZIVI 2008 za mlade od 12. do 14. leta. Od 30. junija do 4. julija pa ZELENI TEDEN v Žabnicah. Število mest je omejeno. Vpis in informacije na sedežu Mladinskega doma, ul. Don Bosco 60 (pon. -čet. od 15.00 do 17.30). Informacije na tel. 0481-546549 ali 0481-536455 ter 328-3155040.

V organizaciji Skupnosti družin Sončnica bo v Gorici od 9. junija do 11. julija potekalo POLETNO SREDIŠČE SREČANJA 2008 za otroke od 4. do 12. leta, ki obiskujejo slovenske vrtce in šole: Urnik: od 7.45 do 13.00 z možnostjo podaljšanega urnika s kosilom ali brez. Vpis na sedežu Mladinskega doma ul. Don Bosco 60 (pon. - čet. od 15.00 do 17.30). Informacije na tel. 0481-546549 ali 0481 536455 ter 328 3155040.

Katoliško tiskovno društvo daje v najem trisobno stanovanje v Kulturnem centru Bratuž na drevoredu 20. septembra 85 v Gorici. Zainteresirani lahko pokličejo v jutranjih urah na tel. 0481 531445. Pisno prošnjo oddajte na naslov: Katoliško tiskovno društvo, 34170 GORICA / GORIZIA Travnik / Piazza Vittoria 25.

Fundacija Gorica daje v najem trisobno stanovanje z veliko teraso in parkirnim prostorom v zaprtem dvorišču v ulici S. Giovanni 9, Gorica (1. nadstr.). Zainteresirani lahko pokličejo v jutranjih urah na tel. št. (0039) 0481 531445.

Darovi

Namesto cvetja na grob Valerije Petejan darujejo Draga, Joško, Zdenko in Rezi 100,00 evrov za društvo krvodajalcev iz Sovodenj.

Za Novi glas: M. K. 33,00 evrov.

Za misijonarja Vladimirja Kosa: ob 64. obletnici nasilne smrti Marte Terčon darujejo sestre 50,00 evrov.

Čestitke

Veronika je s svojim rojstvom osrečila dva naša pevca, Anito in Roberta, ter malega Gregorja. Zbor Lojze Bratuž z dirigentom Bogdanom Kraljem srečni družinici kliče "mnogaja ljeta"!

Draga Katja in Andrea! Ob vajinem najsrečnejšem dnevu vama iz srca kličemo glasni hip hip hura! in vama voščimo še veliko sreče, veselja in... skupnih skavtskih dogodivščin. SZSO-GO

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 30.05. do 05.06.2008)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 18.30 do 19.30. Spored:

Petek, 30. maja (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: domače viže; zborovski kotiček; iz krščanskega sveta; zanimivosti, humor in obvestila.

Ponedeljek, 2. junija (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound: lahka glasba; živemu se vse zgodi; zanimivosti in obvestila.

Torek, 3. junija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 4. junija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Ogenj, požari in gasilci I. del - Izbor melodij.

Četrtek, 5. junija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES
KONFERENCA ZA ITALIJO

v sodelovanju s KROŽKOM ANTON GREGORČIČ iz Gorice

vabi na

SREČANJE SLOVENCEV, KI ŽIVIJO RAZSELJENI PO ITALIJI

ki bo v Ogleju, v nedeljo, 8. junija 2008

Začelo se bo s sv. mašo v oglejski baziliki ob 11.30, ki jo bo daroval msgr. Franci Petrič, odgovorni urednik verskega tednika Družina. Pel bo MePZ SKPD F.B. SEDEJ iz Štveverjana.

Po maši bo kulturni program v gostišču Due leoni.

Slavnostni govornik bo prof. Tomaž Pavšič iz Idrije

Srečanje je podprl tudi Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Odlomki iz esejev

O Primožu Trubarju in o luteranstvu v naših krajih

Ob bližajoči se petstoletnici Trubarjevega rojstva posvečamo njegovemu življenju in času tri odlomke. Navajamo jih iz besedil, objavljenih v teku 20. stoletja.

Avtorica prvega je Marija Pirjevec, ki je v svojo zbirko esejev Na pretoku dveh literatur (Trst 1992) vključila prispevek o stikih med Trubarjem in Bonomom z naslovom Rast in oblikovanje Trubarjeve osebnosti v Trstu.

Na Dunaju je Trubar ostal dve leti (1527-29), nato pa se je iz prestolnice, ki ji je grozila turška nevarnost, vrnil v Trst. Naslednjega leta ga je Bonomo posvetil v duhovnika (1530), čeprav še ni imel formalno zaključenega študija. Kot škofovega vikarja ga je poslal v Laško, odkoder je bil doma njegov dobri prijatelj Avguštin Tyfernus. Tu se začne njegova pot v reformacijo, po kateri je stopal z vso zavzetostjo svojega ognjevitega temperamenta.

Leta 1540 se je že toliko izpostavil, da je moral zaradi sovražne dejavnosti deželnega glavarja zapustiti Ljubljano. Spet se je zatekel v Trst pod okrilje svojega visokega zaščitnika. Trubarjevo zadnje dveletno tržaško obdobje dokazuje, da je prišel v okolje, ki je bilo povsem v sozvočju z njegovo versko preusmeritvijo. V Trstu je namreč opaziti v tem času živahno zanimanje za reformatorsko gibanje, ki pa verjetno ne bi bilo mogoče brez škofove naklonjenosti in njegove prenovitvene zavzetosti. Lahko bi celo rekli, da sta Bonomo in Trubar hodila v smeri reformacije vzporedno in da je Trubarjev zapis, da je njegov dobrotnik umrl kot pravi "evangeljski" škof, upravičen. /... /

Tudi tokrat je Bonomo sprejel Trubarja z očetovsko naklonjenostjo in mu z imenovanjem za slovenskega pridigarja zagotovil vso denarno podporo. Kje je pridigal, ni znano. Jenner, eden od tržaških kronistov 19. stoletja, ki je zabeležil o Trubarjevem bivanju v Trstu marsikak dragocen podatek, opozarja, da je bila v cerkvi "Madonna del mare" bratovščina slovenskih kmečkih ljudi. Vendar ne gre prezreti, da je bilo že srednjeveško prebivalstvo v Trstu narodnostno mešano in da je za slovenske vernike Trubar lahko pridigal v katerikoli tržaški cerkvi. Zadnje bivanje v tem mestu pa je bilo za Trubarjev razvoj v smeri novih religioznih spodbud še posebej dragoceno. Bonomo je tedaj razlagal svojim učencem Calvinovo delo Christianae religionis institutio, ki je slovenskemu reformatorju odprla nove miselne razsežnosti in spoznanja.

Sledi odlomek iz besedila, ki ga je v Trubarjevem zborniku (Ljubljana 1908) objavil Andrej Ipavec in ima naslov Verski pokret na Goriškem v šestnajstem stoletju.

Omenjali so se do zdaj največ pojavi reformacijskega stremljenja po Vipavskem in v Gorici, ker so našle ravno tod nove verske ideje še največ pristašev. Ali tudi ostali deli naše dežele so čutili valovanje onih velikih verskih bojev. Po Krasu je pridigal (po Kostrenčiću) Juri Stradiot, na Cerkljansko so bili zaneseni lutrski nauki iz Škofje Loke, kamor je držala s Cerkljanskega že takrat dosti zložna pot. Na Bovško je prišel glas o novi veri po predelski cesti s Koroškega, kjer je deloval v bližnjem Trbižu župnik-heretik. Tudi na Kanalskem, kjer je imela posestva poluteranjena rodovina Egk, so bili posamezni novoverci. V Tolminu, v središču goratega dela goriške dežele, je širil nove nazore že prej omenjeni kapelan Nucli. Na Tolminsko, posebno pa na Cerkljansko, so bili vtihotapili tudi veliko protestantskih knjig slovenskih. Zato je bil tolminski naddiakon zaukazal svoji duhovščini, naj iztrebi povsod, če je mogoče pia fraude, vse krivoverske spise. To pa se ni popolnoma posrečilo, kajti še v najnovejšem času so se našle na samotnih kmetijah v cerkljanskih hribih luteranske knjige. /... /

Proti koncu stoletja so bili vedno bolj redki oni, ki so se še glasili k reformacijskim idejam. Pokret je zatrla neupogljivost in odločnost nadvojvode Karla in njegovega naslednika Ferdinanda, paralizirale so ga cerkvene sinode, ki so se vršile v deželi, kakor tudi ponovne vizitacije. Ko je l. 1593. oglejski patriarh Francesco Barbaro potoval po slovenskih deželah, je mogel že z veseljem poročati papežu Klementu VIII., da so se razmere na Goriškem (nel contado di Gorizia) izdatno zboljšale. "Il culto di Dio e' accresciuto e la devozione de' popoli si e' maggiormente infervorata e vo' sperando, che questa parte si ridurra' a termine di potersi contentare e che servira' per antemurale d' Italia contro gli Eretici". Patriarh izraža nado, da postane Goriška branik Italiji proti heretikom. Videti je, da je nevihta, ki je prihrula od severa, le izčistila ozračje ter koristila katoliški cerkvi na Goriškem.

Zadnje ostanke luteranskih nazorov so pa zatrli jezuiti, ki so se l. 1615. naselili v Gorici. Spomin na reformacijo je med slovenskim ljudstvom otemnel in postal nejasen, beseda "luteran", med beneškimi Slovenci "luteranar", znači le človeka, ki je neveren in ki se ne drži cerkvenih zapovedi.

Tretji zapis je izšel v Sklepnih mislih, ki jih je Jože Rajhman postavil na konec svojega dela Prva slovenska knjiga (Ljubljana 1977).

Seveda bi bilo preozko, če bi ga ob njegovi prvi knjigi vrednotili le kot teologa, čeprav moramo, kadarkoli govorimo o njem, imeti pred očmi vso njegovo življenjsko pot. Vse svoje življenje je ostal duhovnik, najprej katoliški, nato protestantski, vse svoje življenje je mislil v teoloških okvirih; toda enako močna je bila v njem tudi zavezujoča zavest pripadnosti Slovencem. Prva beseda, ki jo spregovori v slovenskem jeziku, je slovenski nagovor "Vsem Slovencom". V prvem katekizmu ne srečamo besede "kranjski", ampak le "slovenski jezik". Če pozneje razločuje med obema pojmoma in hoče biti najprej kot pripadnik dežele Kranjec, mu v l. 1550 teh razmerij še ni bilo treba poudarjati. Prav iz dejstva pa, da je pri njem tako močno naglašena narodnostna pripadnost, ki je ni čutiti pri Vlačiću, nam odpira pot k razumevanju ne le vsega Trubarjevega dela, ampak predvsem prvega katekizma.

Narodnostna pripadnost je namreč tista silnica v njegovem življenju, ki ga nagiba k delu za Slovence. Svoje poslanstvo pojmuje le v okviru slovenskega naroda, le zanj je poslan. Trubar je poznal ne le ozki krog domačega kraja, ampak se je sprehodil od Celja, Loke do Trsta preko Ljubljane. Še pred odhodom v tujino je torej poznal velik del svoje domovine. Vedel je za svoje ljudstvo, od njega se ni nikoli oddaljil, le njemu je hotel služiti. In to je čutiti v prvi slovenski knjigi. Seveda imamo dokaze za zvestobo slovenstvu tudi iz njegovih poznejših let, toda preseneča nas zvestoba slovenskemu ljudstvu v prvi knjigi, najprej zato, ker je tu mesto, kjer zanjo prvič zvemo, nato pa zato, ker nam je prva knjiga poroštvo njegovega nadaljnjega dela. In tega ni omalovaževati. Prva slovenska knjiga, če bi sploh prišlo do natisa, ne bi bila nikoli tako napisana, v njej ne bi bilo toliko osebnega žara, če ne bi bila delo slovenskega rojaka, kateremu je bil materin jezik dragocen zaklad. V materinem jeziku pa je hotel Slovencem izprositi "pravu spoznane božje". Tako nam Trubar v prvi slovenski knjigi zasije tudi v luči prvega slovenskega preroditelja.

Izbor LB

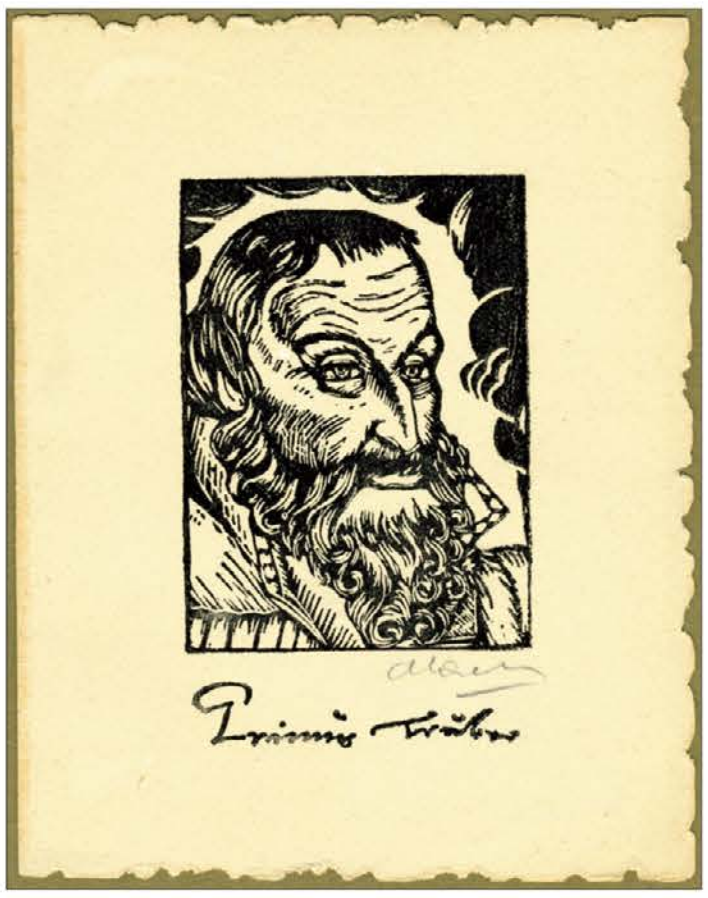

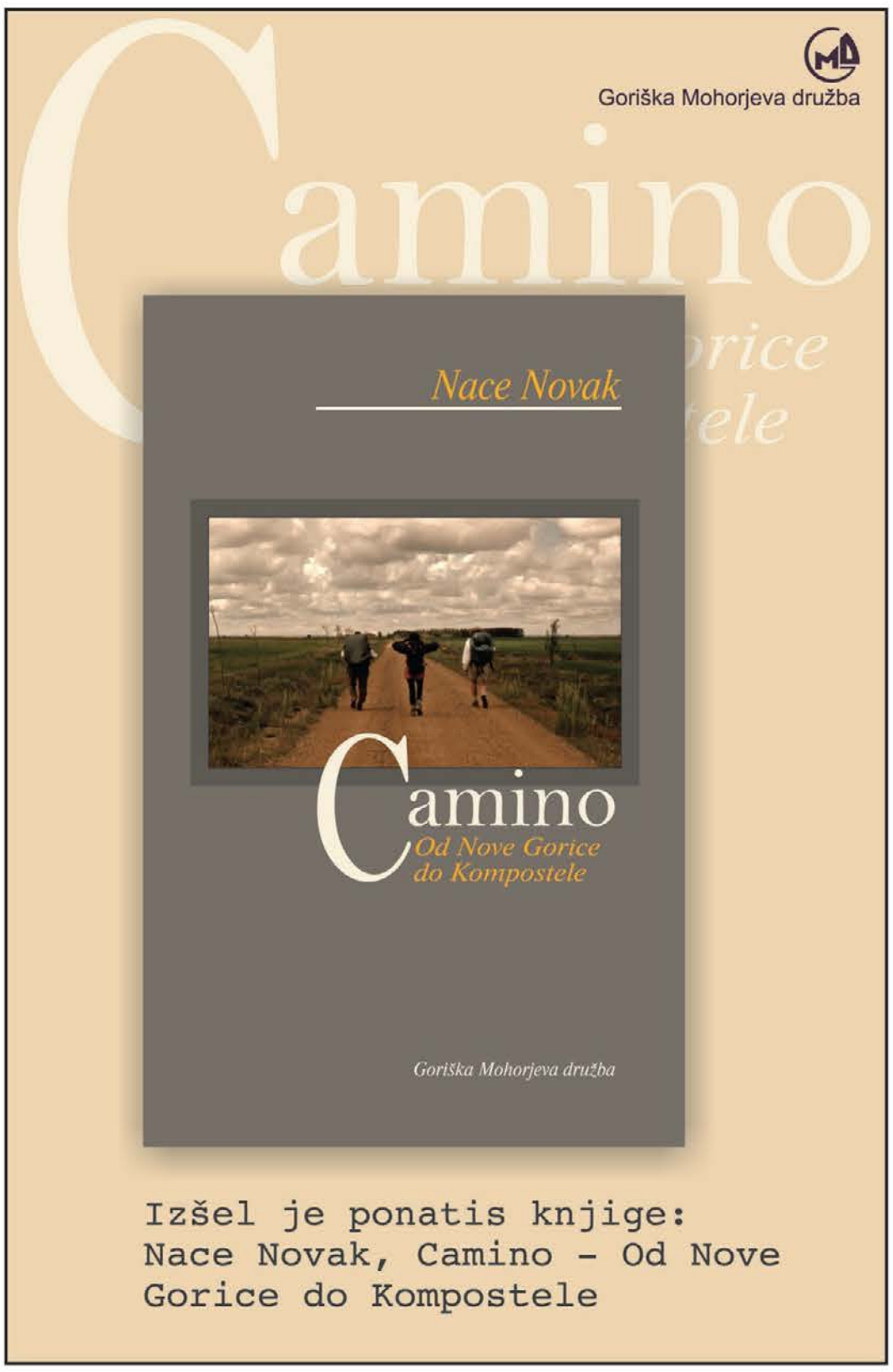

Izjemna razstava v NUK, osrednji slovenski knjižnici

Trubarjev in Ungnadov dar Evropi

Trubarjev in Ungnadov dar Evropi se imenuje razstava, kakršne v Sloveniji po razstavi Brižinskih spomenikov še ni bilo. Razstavo je pripravila Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, na ogled pa je ena najlepših zbirk knjig iz 16. stoletja, ki so se ohranile in prvič zapustile zakladnico Univerzitetne knjižnice v Baslu. NUK je od njih odkupila in zdaj tudi razstavila edini še ohranjen izvod Trubarjevega Noviga Testamenta Pusledni dejl (iz leta 1577), kar lahko štejemo za izjemno pridobitev. Posebna dragocenost, ki pa so jo Švicarji samo posodili na ogled, je Trubarjeva in Ungnadova zbirka slovenskih in hrvaških protestantskih tiskov iz zakladnice baselske univerzitetne knjižnice.

Najprej o največji dragotini, vsaj za Slovence, ki pa je z omenjeno razstavo protestantike povezan samo zaradi časa nastanka. Izvirni izvod knjige Noviga testamenta pusledni dejl sodi med vsebinsko najbogatejša in najzanimivejša dela iz Trubarjeve literarne zapuščine. Je edini doslej znani primer, ki se je ostal v nerazrezanih polovicah tiskarskih pol. "Papir je odlično ohranjen, besedilo je brezhibno in razločno čitljivo, razen na začetnih listih, ki imajo nekaj poškodb od lepil. Gradivo je v celoti strokovno restavrirano, vsak list je vložen v varovalno folijo, celota pa je zvezana v knjižni blok z usnjenim hrbtom", pravi dr. Mihael Glavan, ki je razstavo vsebinsko pripravil, seveda ob pomoči številnih sodelavcev. Obiskovalci si bodo knjigo lahko ogledali tudi v posebej pripravljeni ponatisnjeni in zaščiteni obliki.

V vitrinah je na ogled dvajset nenavadno lepo ohranjenih enot slovenskih in hrvaških protestantskih tiskov, ki so štiri stoletja počivali v Baslu, ne da bi jih kdo kaj dosti jemal v roke. V Švico so takrat prišli kot darilo bibličnega zavoda, ki ga je v nemškem Urachu prav na Trubarjevo pobudo leta 1561 ustanovil baron Ivan (Hans) Ungnad Žovneški (1493-1564), posestnik na Štajerskem, vojaški poveljnik, predvsem pa mecen, strog luteranec, zaslužen za izhajanje slovenskega in hrvaškega protestantskega tiska. Knjige so vse izredno lepo izdelane in vezane, okrašene s pozlato na platnicah ter s portreti Trubarja, Konzula in Dalmate; portrete si lahko povečane celo ogledamo na razstavi. Med redkostmi naj omenimo vsaj še nekaj hrvaških protestantskih del, kot v cirilici natisnjeni Katekizem (1561), vezan v belo svinjsko usnje, pa prvi in drugi del Novega testamenta v glagolici, Ene duhovne pesni (1563) v ovčjem usnju ter Katekizem (1564), vezan v telečji pergament. Razstavljene so tudi tri v italijanščini napisane knjige - La confessione delle fede (1562 in 1563) in Espozitione nel salmo (1564). Ko je zavod prenehal delovati, je Ungnad dragoceno in kot osebno darilo še posebej ozaljšano zbirko leta 1564 poslal predhodnici današnje knjižnice na univerzi v Baslu.

Razstava bo oprta vsak dan, dober mesec dni (do 29. junija) ter je mednarodni, slovensko-švicarski projekt, posvečen 500-letnici Trubarjevega rojstva, povezujejo jo pa tudi slovesnostmi ob slovenskem predsedovanju Sveta EU.

Peter Kuhar

Kratki

Boris Pahor v Devinu

Ob izjemnem uspehu italijanskega prevoda romana Borisa Pahorja Nekropola, ki je izšel pri rimski založbi Fazi Editore v zbirki Le Strade, posvečeni književnosti v tujih jezikih s predgovorom pisatelja Claudia Magrisa v prevodu Ezia Martina in jezikovnem lektoriranju pisatelja Valeria Aiollija, prireja Občina Devin Nabrežina srečanje s pisateljem. Večer bo na sporedu v soboto, 31. maja ob 18. uri v Avditoriju osrednje stavbe Zavoda združenega sveta v Devinu. Kritični uvod in vodenje večera je bilo zaupano prof. Tatjani Rojc z Videmske Univerze. O Nekropoli bo poleg Rojčeve spregovoril izjemni gost večera dr. Evgen Bavčar, filozof in konceptualni umetnik, znanstvenik francoskega Centre National de la Recherche Scientifique, ki ima glavne zasluge za objavo in velikanski uspeh Pahorjevega opusa v Franciji in drugod po Evropi in ZDA. Bavčarja po pravici imenujemo najbolj poznanega in najbolj zaslužnega ambasadorja slovenske kulture v svetu. O Pahorju in njegovem delu pa bo spregovoril še Veit Heinichen, evropski pisatelj, sicer naturalizirani Tržačan in ustanovitelj prestižne založbe Berlin Verlag, ki je prva promovirala Pahorjevo delo na Nemškem. Nekaj odlomkov iz Nekropole bo v izvirniku in v italijanskem prevodu interpretirala velika igralka Lidija Kozlovič. Glasbeni uvod je bil zaupan triu Alpe Adria Consort. Pahor, večkratni kandidat za Nobelovo nagrado, je izjemni pričevalec tragedij dvajsetega stoletja. Preživel je fašistično preganjanje slovenske narodne skupnosti v obdobju fašizma, nemško taborišče, komunistično diktaturo. V svoji pripovedi, ki plemeniti celoten njegov literarni opus, je Pahor ubesedil svojo zgodbo, vendar predvsem v znameniti Nekropoli skušal vrniti življenje in dostojanstvo tistim, ki se niso vrnili, svojim tovarišem, ki so ostali sence v taboriščih smrti. Nekropola je izšla v vseh evropskih jezikih, izjemen uspeh je doživela predvsem v Franciji, Nemčiji, ZDA, pa tudi v Španiji in na Finskem. Evropska kritika uvršča Pahorja, kot smo večkrat zapisali, med klasike literature XX. stoletja ter ga postavlja v vzporedje z avtorji, kakršni so Primo Levi, Imre Kértesz in Robert Antelme.

Najmanjši muzej v družbi velikih

Nekdanji vojaški stražarski stolp na Vrtojbenskem polju, ki so ga pred letom in pol preuredili v najmanjši muzej v Sloveniji, morda pa celo na svetu, se je sredi maja v Dublinu potegoval na izboru za Evropski muzej leta, ki ga vsako leto pripravi Evropski muzejski forum. Izmed 240 prijavljenih muzejev se je uvrstil med 58 kandidatov za laskavi naslov, potem pa še v ožji izbor 36 finalistov. V Goriškem muzeju in občini Šempeter-Vrtojba so z doseženim rezultatom zelo zadovoljni, saj so z uspešno predstavitvijo sprožili veliko zanimanja in pohval. Ker so znašali celotni stroški ureditve muzeja 40 tisoč evrov, se z velikimi igralci, kot sta bila na primer Mercedes Benz muzej ali Wimbledon muzej, niso mogli kosati. Med najboljšimi izbranimi je bilo kar nekaj takih, katerih stroški ureditve so znašali več milijonov evrov. "Muzej je majhen, a ima v sebi veliko vsebine. Pravo težo bo pridobil pri mlajših generacijah in generacijah, ki bodo prišle za nami", je o muzeju povedal podžupan občine Šempeter-Vrtojba. Direktor Goriškega muzeja Andrej Malnič, ki se je udeležil izbora v Dublinu, pa je pojasnil, da je vojaški stražarski stolp le del zgodbe o muzaelizaciji meje, ki se je začela z večjo razstavo o meji na Gradu Kromberk in se nadaljevala z odprtjem muzeja o meji na novogoriški železniški postaji. Ureditvi vojaškega stražarskega stolpa, kjer je razstavo zasnoval zgodovinar Jakob Marušič, oblikoval pa jo je Boris Blažko, bo sledila še ureditev tihotapskega muzeja na Pristavi. "Ko bo zaživel tudi muzej tihotapstva, bomo celotno pot povezali in se leta 2010 ponovno prijavili na izbor. Takrat ne več z najmanjšim, ampak z najdaljšim muzejem, ki bo segal od Solkana do Vrtojbe", je še povedal Malnič in dodal, da so skušali Vojaški stražarski stolp prijaviti v Guinessovo knjigo rekordov kot najmanjši muzej na svetu, a so bili zavrnjeni s trditvijo, da ne obstaja kategorija, ki bi merila dimenzije muzejev. Pojasnil je tudi, da so udeležence izbora v Dublinu v pozitivnem smislu presenetili predvsem s prostim dostopom. Ključi muzeja so namreč vsakomur na voljo na petih različnih mestih in obiskovalci si lahko muzej ogledajo kar sami. "Meja je gradila na nezaupanju, mi pa gradimo na zaupanju", je še povedal in dodal, da kljub nekaj tisoč obiskovalcem v osem metrov visokem stolpu, kjer so notranje stene opremljene s fotografijami, ki prikazujejo dogajanje ob slovensko-italijanski meji od konca vojne do vstopa Slovenije v Evropsko unijo, do zdaj niso zabeležili še nobenega primera vandalizma oziroma poškodovanja stvari. / Nace Novak

Slikar Jože Bartolj razstavlja na Mirenskem Gradu

Povzpeti se na goro Tabor

V nedeljo, 4. maja, je v dvorani Gnidovčevega doma na Mirenskem Gradu potekalo odprtje razstave slik Jožeta Bartolja. Slikar, ki je pri nas še pretežno neznan, saj se s to samostojno razstavo prvič pojavlja na Primorskem, se je po Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo vpisal na likovni oddelek Pedagoške fakultete v Ljubljani. Tam je leta 1996 diplomiral na temo Križev pot kot likovni organizem pri prof. Zdenku Huzjanu in se zdaj skoraj v celoti posveča sakralnemu slikarstvu. Najpogostejši motivi, ki jih zajema, so križev pot, apostoli in svetniki. Je avtor slikarske opreme kapele v Psihiatrični bolnišnici v Ljubljani, kapele na radiu Ognjišče v Ljubljani in osebne kapele murskosoboškega škofa.

Tudi na Mirenskem Gradu se Bartolj predstavlja s sakralnim slikarstvom. Izhodiščna točka razstave je zagotovo "oltarni del", v katerem dominira triptih z motivom Jezusovega spremenjenja na gori in zraven postavljen ambon z upodobitvijo evangelista Janeza. V krščanski liturgiji sta to dva temelja bogoslužnega prostora in bogoslužja samega, saj predstavljata mizo Božje besede in mizo Kristusove daritve. Izbor oltarnega motiva to močno simboliko samo še nadgrajuje, saj je na gori Tabor Oče pred trpljenjem razodel Božje veličastvo svojega Sina. Ob tem pa je postavljen na ogled tudi križev pot in prav ob tej priložnosti slikar prvič razstavlja 15 novih postaj.

Razstavo primerno uokvirjajo tudi slike svetnikov, v zanimivem manjšem in večjem formatu.

Bartolja prepoznamo po značilnih živih barvah in dokaj enostavnega, a učinkovitega upodabljanja človekovih obraznih potez, ki močno poudarja "nadzemski" sij, iz katerega so njegovi po navadi svetniški liki obsijani, da je podoba človeka le reminiscenca na podobo vsakega izmed nas, pravo bistvo pa ostaja 'znotraj' ali 'nad' namigledalci.

Odprtje razstave, ki je v letošnji sezoni že tretja (po slikah Nikolaja Vogla in keramikah Micheleja Petruza), je potekalo "v režiji" mladih, ki se zbirajo na Mirenskem Gradu v okviru mladinske pastorale in tudi v kulturnem udejstvovanju uresničujejo svoje poslanstvo.

Pri odprtju razstave, ki ga je fluidno povezovala Andreja Bizjak, s sodelovanjem Marka Dermana, je s tremi stilno različnimi glasbenimi utrinki sodeloval mladi pianist Aljaž Srebrnič, za pripravo in koordinacijo razstavnega delovanja pa že nekaj časa vztrajno skrbita Marija Marušič Bandelj in Danijel Olivo.

David Bandelj

Solkan Kulturni center Mostavna / Razstava

Janez Zalaznik - Sladke laži in druge nečednosti

V galeriji Tir v Kulturnem centru Mostovna v Solkanu je ta mesec na ogled razstava Sladke laži in druge nečednosti akademskega slikarja Janeza Zalaznika. Avtorja je na odprtju predstavila kustosinja galerije Maja Marinkovska.

Janez Zalaznik se s svojim delom precej oddaljuje od današnjih likovnih smernic, zvest ostaja čistemu slikarstvu in njegova, na prvi pogled kar pravljična platna odpirajo vrata v neko povsem osebno dimenzijo.

Razstavljena so Zalaznikova dela večjih formatov v tehniki akrila, opus, ki je nastajal v zadnjih dveh letih njegovega ustvarjanja. Slikar se predstavlja z vrsto abstraktnih slik, kjer preučuje in razvija prepletene geometrijske like v igrivih, ironičnih kompozicijah. Spretno manipulira z večdimenzionalnimi polji, ki se odpirajo eno v drugem, preskakujejo nivoje in odpirajo nove forme. Maja Marinkovska je na odprtju in v predstavitvenem besedilu poudarila, kako slikar skozi klasični izpovedni način, z likovnimi vzorci, pri katerih še pridejo do izraza tehnična, risarska in modularna znanja, ustvarja svoja dela. Zalaznikove duhovite kompozicije kažejo likovne spretnosti, ki se v današnji popolni svobodi izbire večkrat skrijejo. Rad se prepušča tudi barvnemu eksperimentiranju, ne omejuje se na določeno tonsko lestvico, njegova platna so večinoma nabito polna intenzivnih barv. Kljub temu da na posamezni sliki uporablja široko barvno paleto, vedno ohranja neko eleganco, kar se pri nepremišljenem nalaganju tonov rado izgubi.

Zalaznikove kompleksne oblike se navezujejo na pretekle vzorce kubizma, ki so tudi že od nekdaj predmet avtorjevega zanimanja. Sam pa ne golo posnema teh starejših likovnih rešitev, ampak jih na novo, na zelo oseben način predela in v nekakšnem neokonstruktivističnem slogu ponovno sestavi. Slikarjevo eksperimentiranje z oblikami in telesi, razstavljanje, sestavljanje in iskanje novih rešitev vsebuje kubističnega duha, vendar je rezultat njegovega dela kljub temu povsem drugačen. Poleg uporabe močnih barv, ki so se ji kubisti nalašč odpovedali, da bi poudarili formo, se Zalaznik spušča v odkrivanje tretje dimenzije, čemur so se ravno tako izogibali.

V likovni govorici ostaja Zalaznik zvest popolni abstrakciji, naslovi, ki jih daje svojim platnom pa so zelo konkretnega značaja, bodisi družbenokritičnega kot osebnega, izpovednega. Njegove vedre kompozicije skrivajo globlje razmišljanje o človeški naravi, o tem, kako se ta zrcali v družbi ali na individualni ravni, in kako lahko skriva svoje ostrine za omiljenimi zunanjimi oblikami. S svojimi deli dokazuje, da za večjo sporočilnost ni treba uporabljati zgolj provokativne ali neprivlačne oblike, estetsko izdelana forma lahko ravno tako izraža avtorjevo ozaveščeno, razmišljujočo naravo.

KB

S prispevkom »petih tisočink« davka Irpef lahko pomagaš slovenski ustanovi...

Letošnjih »pet tisočink« davka na dohodke fizičnih oseb (IRPEF) lahko namenite **Skladu Dorče Sardoč**, ki podeljuje štipendije zaslužnim manj premožnim slovenskim študentom.

Kaj je prispevek »pet tisočink«?

»Pet tisočink« je prispevek, ki ga predvideva Zakon št. 266 z dne 23. decembra 2005, s katerim lahko vsi davkoplačevalci namenijo manjši delež davka na dohodke priznanim dobrodelnim organizacijam in neprofitnim ustanovam.

V ta seznam spada tudi **Sklad Dorče Sardoč**.

Svoj prispevek lahko namenite tako, da v polje obrazca, ki je namenjeno dobrodelnim organizacijam in neprofitnim ustanovam v modelih CUD/730/Modello Unico, vpišete davčno številko **Sklada Dorče Sardoč** in se podpišete.

Prispevek *»petih tisočink«* ne predvideva doplačila in zato tudi nobenih dodatnih davkov.

Davčna številka **Sklada Dorče Sardoč** je:

91013840318

In memoriam / Vlasta Batagelj Legiša

Umrla je cenjena in priljubljena učiteljica

Vtorek, 27. maja, smo se v Devinu za vedno poslovili od cenjene in priljubljene učiteljice Vlaste Batagelj Legiša, ki je v 82. letu starosti pred tednom dni (20. t. m.) umrla na svojem domu v Devinu. Zadnja leta je sicer bolehala, vendar je vest o njeni smrti vse presenetila.

Rajnica se je rodila 18. julija 1926 v Ljubljani v primorski železničarski družini iz Skrilj na Vipavskem, ki se je na začetku dvajsetih let prejšnjega stoletja umaknila v Jugoslavijo. Razmere so bile vse prej kot lahke, vendar pa je Vlasta po ljudski šoli obiskovala gimnazijo, proti koncu druge svetone vojne pa se je vrnila na Primorsko in v Gorici maturirala na klasični gimnaziji ter takoj nato opravila učiteljske tečaje, kmalu nato pa še redno maturo na učiteljišču v Trstu. Poklicna pot jo je vodila v Sužid pri Kobaridu, nato pa v Romjan in končno v Devin ter Nabrežino. Mnogi njeni učenci so jo ohranili v izredno lepem spominu, saj je svoj učiteljski poklic vedno živela kot pravo poslanstvo, ki naj otrokom ob znanju posreduje tudi srčno kulturo. V razredu pa je s posebno skrbjo, strokovnostjo in ljubeznijo poučevala materinščino. Zanimivo je, da se mnogi tudi spominjajo, kako je ob koncu šolskega leta, a tudi ob drugih priložnostih, s svojimi učenci naštudirala zahtevne otroške gledališke predstave, o katerih še vedno pripovedujejo. Mnogi so ji celo hvaležni, ker jih je naučila kvačkati in plesti in z obžalovanjem ugotavljajo, da današnja šola tega ne pozna več.

Leta 1954 se je poročila s prvim odgovornim urednikom našega tednika, Dragom Legišo, in v zakonu sta se jima rodili hčerki Alenka in Vida. Rada je bila v domačem krogu še posebej svojih vnukov Vlaste, Lee in Iva, s katerimi je imela posebno veselje. Naše uredništvo in uprava izrekata vsem globoko občuteno sožalje!

MAČKOLJE Praznik češenj

Lepa prireditev v režiji domačih ljudi

Na binkoštno nedeljo leta 1963 so ciklostilni lističi vabili na prvi Praznik češenj v Mačkolje. Kdo ve, ali si je kdo izmed prvih prirediteljev predstavljal, da bo Praznik češenj v štirih desetletjih postal eden izmed najbolj priljubljenih vaških praznikov na Tržaškem? Najbrž ne, a sedanje izvedbe, ki so s svojo množičnostjo prav gotovo izgubile tisti pristni čar prijateljske družabnosti ob slovenski besedi in domačih dobrotah, še vedno izpričujejo pomen začetne zamisli in njeno prenašanje iz roda v rod.

Foto A. Novak

Tako so prepričani pri Slovenskem prosvetnem društvu Mačkolje, organizatorju vsakoletnega priljubljenega praznika. "Pri pripravah na Praznik češenj sodelujejo v prvi vrsti člani društva in njegovi simpatizerji", nam je povedal dolgoletni predsednik SPD Mačkolje Branko Slavec, ki se je na dan odprtja praznika še mudil na pristojnih uradih, da bi dokončal potrebna birokratska opravila. "Starejši smo v času prevzeli ta posel, ki zahteva veliko potrpljenja in prostega časa... Mladi so itak obremenjeni s službo ali šolskimi dejavnostmi, opravljajo pa nenadomestljivo vlogo pri pripravah Praznika češenj, pa tudi pri ostalih društvenih dejavnostih. Njihova vloga je res enkratna, ideje se v njih nenehno rojevajo: v nedeljo pred pričetkom našega praznika je na primer v režiji naših mladih potekala pobuda Male ustvarjalne roke".

Nekoč so kulturne prireditve bile sestavni del Praznika češenj in pobuda Male ustvarjalne roke - Praznik češenj dar pomladi je še danes dokaz, kako ostaja med mladimi in manj mladimi člani Slovenskega prosvetnega društva Mačkolje živa zavest, da mora biti vaški praznik tudi izraz kulturne ustvarjalnosti domačih ljudi, saj se lahko le na ta način ohranita njegov izvirni duh in njegov slovenski pečat.

"Kulturnemu sporedu smo nekoč običajno posvečali nedeljske popoldneve: nič koliko je bilo zborov, ki je nastopalo pri nas, doživeli smo tudi veliko gledaliških predstav. Potem pa je na nedeljo zahajalo k nam zmeraj manj občinstva: razumeli smo, da Praznik češenj pomeni našim gostom predvsem neobremenjen oddih v prijetnem objemu narave. Zabeležili smo znaten porast obiskovalcev iz mesta in okolice, veliko je tudi univerzitetnih študentov, ki sicer niso doma iz Trsta, se pa rade volje odpravijo k nam v Mačkolje, da bi razbremenili svoj študijski vsakdan". Letos so na 46. Prazniku češenj gostje zaplesali v prijetni družbi ansamblov Happy day, Malibu', Kraškega kvinteta, Alter ego; k popolnejši glasbeni zabavi je pripomogel tudi nastop godbe na pihala. Med najslastnejšimi dobrotami, ki so bile na voljo v kioskih, pa so levji delež imele kraljice praznika – češnje.

Praznik je zabeležil napredek v organizaciji in v dojemanju novih družbenih razmer in potreb: v doživljanju tradicionalnih vrednot pa so domačini ostali zvesti nekdanjemu župnijskemu upravitelju, g. Stanku Janežiču, ki je vaško mladino spodbujal k prirejanju srečanj s kulturno in izobraževalno vsebino. Pečat jim je dal on sam in njegovi tržaški prijatelji. Bili so to prvi slovenski večeri. Njihova osnova je bila prosveta: vzgajanje h kulturnim in duhovnim vrednotam. To delo je dobilo organizirano obliko 5. maja 1952, ko se je z ustanovnim občnim zborom rodila Slovenska katoliška prosveta Mačkolje (predhodnica današnjega društva). Vrstili so se prireditve in srečanja, prirejali so predavanja in izlete. Delovanje je bilo bogato, pestrilo je vaško življenje v času, ko še ni vladala televizijska osamitev in so se ljudje radi shajali pod lipo sredi vasi ali pod kostanji pred cerkvijo – trdijo pri SPD Mačkolje. Društveno življenje je potekalo v srenjskih prostorih nad Torkljo ali na lesenem podu stare šole. Sezone so se vrstile od jeseni do pomladi - poletni premor je bil nujen spričo truda, ki ga je večina vaščanov vlagala v kmečka opravila. Tedaj se je porodila nova zamisel: prireditev na prostem, ki bi združevala bogato kulturno ponudbo z družabnostjo.

In že spet smo pri binkoštni nedelji leta 1963...

IG

Novo pri Mladiki

Izšel knjižni prvenec Jasne Jurečič

Založba Mladika v Trstu je pravkar izdala novo literarno delo, knjižni prvenec Jasne Jurečič z naslovom Prerokuj mi še enkrat. Gre za roman, ki na 160 straneh bralca preseneča in navduši zaradi svoje umetelne zgradbe in stilne ter jezikovne svežine. Ni samo roman v pismih in ni zgolj ženski roman (iz spremne besede Marije Cenda), je razmišljanje o naših eksistencah, o naši vrženosti v svet, o nelagodju in problematičnosti našega bivanja v svetu globalizacije, kateremu se lahko uprejo le iskanje in doživljanje pristnih vrednot ter iskrena govorica srca. Jasna Jurečič, Ljubljančanka, ki že tri desetletja živi na Krasu, je avtorica radijskih dram, kratke proze in pravljic za otroke, doslej je objavljala v časopisnem in revijalnem tisku. Delo so predstavili v ponedeljek, 26. maja, na večeru Društva slovenskih izobražencev v Trstu in v sredo, 28. maja, v prostorih Občinske knjižnice v Saležu.

Kratki

DSI / Italijanska koncentracijska taborišča

Obsežna in bogato dokumentirana študija zgodovinarke Alessandre Kersevan o italijanskih koncentracijskih taboriščih (Lager italiani, Pulizia etnica e campi di concentramento fascisti per civili jugoslavi 1941-1943) je osredotočena na trpljenje Slovencev, Hrvatov in drugih prebivalcev nekdanje Jugoslavije v času od italijanskega napada na to državo aprila 1941 do zloma 8. septembra 1943. Takoj po okupaciji Jugoslavije sta namreč italijansko notranje ministrstvo in vojska uredila sistem koncentracijskih taborišč za desettisoče jugoslovanskih državljanov, da bi onemogočili vsakršno podporo odporniškemu gibanju in da bi izvedli etnično bonifikacijo zasedenih območij. O točnih številkah je še danes težko govoriti, nekateri viri navajajo, da je šlo za sto in več tisoč ljudi. V najbolj razvpitih taboriščih na Rabu, v Gonarsu, Padovi in Trevisu prek tistih v naši neposredni bližini, na primer v Trebuši, na Kostanjevici, v Višku in Zdravščinah, do bolj oddaljenih na dalmatinskih otokih in v srednji ter južni Italiji (Renicci pri Arezzu) je zaradi nemogočih razmer umrlo na tisoče ljudi, tudi otrok in žena. Kersevanova se raziskovalnega dela loti v drugi polovici 19. stoletja s preporodom slovanskih narodov, nato pa preide na fašizem in njegov odnos do Slovanov. Po italijanski okupaciji Jugoslavije se začenja osrednji del knjige, kjer najprej poglobi sistem, vzroke in organizacijo interniranja, ki ga je udejanjil zloglasni general Mario Roatta. Ostali dve tretjini knjige pa posveča podrobni predstavitvi življenjskih pogojev v koncentracijskih taboriščih (prehrana, zdravstveni pogoji, kazni in usmrtitve, izkoriščevanje internirancev, odnos krajevnega prebivalstva do zapornikov...). Na večeru, ki ga je vodil predsednik Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor, pa je Kersevanova poudarila, da knjiga, ki je izšla pri rimski založbi Nutrimenti, govori tudi o etničnem čiščenju, ki so ga izvajale fašistične oblasti tako v škodo slovenske in hrvaške manjšine na Primorskem kot v krajih, ki jih je Italija zasedla med vojno, ter o sami okupacijski politiki. Bogati viri temeljijo na arhivih notranjega ministrstva, na pričevanjih italijanskih vojakov ter internirancev in na fotografskem materialu. Kot je poudarjeno v spremni besedi, se je avtorica lotila dela, ker v skupnem spominu še živi mit o Italijanih, dobrih ljudeh in ker je v družbi še danes onemogočen razmislek o italijanskih predvojnih in medvojnih zločinih.

Adriatic festival

Jadransko morje je bilo skozi stoletja križišče in stičišče narodov in kultur, ki jih festival Adriatic skuša že tretje leto prijateljsko povezovati v znamenju glasbe. Na štirih koncertih in posvetu, ki potekajo na celotnem pokrajinskem teritoriju, bodo tudi letos nastopili glasbeniki iz Italije, Slovenije in Hrvaške. Niz se je pričel 22. maja v mali dvorani gledališča Verdi z izvrstnim koncertom dveh uglednih profesionalcev, kot sta slovenski violončelist Miloš Mlejnik in avstrijski pianist Erwin Kropfitsch, ki sta v duu učinkovito pokazala svoje obvladanje različnih stilov z izvedbo skladb Kogoja, Beethovna, Chopina, Debussyja, Bragata in Piazzolle. Značilnost festivala društva "Glasba brez meja" je poleg mednarodne zasnove tudi raznolikost žanrov. Koncertu resne glasbe je v nedeljo sledil nastop skupine priznanih glasbenikov različne narodnosti Kakanic blues, nato posvet z naslovom Glasba: dejavnik povezovanja narodov in kultur. Niz se bo zaključil še s koncertom kvarteta Gorni Kramer in pevke Martine Feri v gledališču Prešeren v Boljuncu ter s koncertom baročne glasbe dua hrvaških čembalistov v cerkvici Svetega Duha v Devinu. / PAL

SSG Predstava za otroke

Tubotubatubetubitu' ali pogled na otroke z roba družbe

Ob koncu letošnje gledališke sezone za otroke, ki jo po že ustaljeni navadi Slovensko stalno gledališče v tržaškem Kulturnem domu ponuja malčkom iz vrtcev in osnovnošolcem pod imenom Zlata ribica, so mali abonenti prejeli svojevrsten gledališki dar: premierno uprizoritev otroške igrice z malce zapletenim naslovom Tubotubatubetubitu', ki jo je po razmišljanju o naši družbi in o manj srečnih otrocih v njej sestavil umetniški vodja SSG in pisec Marko Sosič. Nič čudnega ni, da se je Sosič lotil te problematike, saj so podobne teme vir navdiha in smernica njegove poetike, ki rada pronicljivo sega v življenje ljudi na robu družbe. Tokrat se je njegovo razmišljanje zaustavilo ob milijonih zapuščenih otrok. Čuden naslov, ki se navezuje na tržaško narečje (tubo – cev), je tesno povezan z vsebino igrice, ki ima za protagonista otroka, katerih življenje poteka pod zemljo med grezničnimi odtoki, kar se žal dogaja v realnosti tudi v razvitih evropskih državah, v katerih se družbeni ustroj kaj malo zanima za te reveže, ki nimajo drugega doma kot grezničnе cevi. Kljub tej trpki realistični noti Sosičeva igrica nosi v sebi otroško razigranost in veselje, ki se rojeva tudi ob malih stvareh, saj so otroška čustva pristna in otroka "s smetišča" se znata igrati s tem, kar jima pač nudi njuno bedno življenje. Toda imata drug drugega in prijateljstvo, ki ju veže, in to je največje bogastvo. Grenka poanta, ki jo prav dobro občutijo odrasli spremljevalci, ne seže do otrok, vsaj do najmanjših ne, ti pa dobro zaznajo čustvenost, žitnjun zaklad. Z njimi sestavljata dolgo cev, skozi katero opazujeta drug drugega, se gresta dvoboja v sabljanju, pri tem fantek hlini smrt, tako da se deklica bridko zjoče, on pa se ji na skrivaj roga in se zabava, ker jo je tako potegnil za nos... Za debelejšo cevjo se tudi skrivata, ko se zavesta, da ju opazujejo otroci-gledalci. Z njimi izpostavita neposreden vahnost in predano prijateljstvo protagonistov. Fantek in deklica se pred presenečene gledalce prikobalita iz grezničnе odprtine in končno z zadoščenjem zadihata sveži zrak; s sabo privlečeta svoji dve črni najlonski vreči, v katerih imata svoje "igrače", blazinici in več delov cevi. To je ves stik, ko se igrata skrivalnice med sedeži in ko jim darujeta plastične slamice, ki bodo otroke spominjale na to neobičajno igrico, pri kateri se protagonista izražata samo z zvoki, medmeti, izrazi začudenja, trme, užaljenosti..., pa tudi s čisto posebno govorico in seveda z zgovorno mimiko. V ta dva otroška lika sta se ob zaznavni prisotnosti Sosičeve režijske roke in njegove lirično melanholične prepoznavne izraznosti s sproščenostjo in otroško naivnostjo ter neobremenjenostjo odlično preobrazila mlada člana SSG, Nikla Petruška Panizon in Romeo Grebenšek, ki sta s svojim igralskim znanjem, mimično veščino, gibčnostjo in izrazno močjo nadgradila skopo vsebinsko predlogo, da je polno zaživela in prišla do srca malih gledalcev. V pravih trenutkih sta znala tudi ujeti nihanje otroške pozornosti in jo usmeriti spet v igro. Minimalistična scena z odprtino, skozi katero se priplazita igralca, in z grafitnimi napisi popisana stena ter razcapana oblačila pastelnih barv in umazana obraza protagonistov so bili učinkovita likovna podoba, ki sta jo v sozvočju z vsebino igrice uresničila Peter Furlan in Silva Gregorčič. Predstava je premiero doživela v Mali dvorani Kulturnega doma v Trstu 22. aprila in po treh ponovitvah v tem prostoru začela svoje popotovanje po raznih tržaških šolah. Ti gledališki obiski bodo trajali do konca meseca maja. Za en dan, v četrtek, 15. maja, se je predstava vrnila v Malo dvorano in ob malem občinstvu iz vtrca so jo posneli snemalci slovenskega programa deželne mreže RAI. V predstavi, ki zahteva tesno vez z otroki in zato manjši prizoriščni prostor, se ob Romeu Grebenšku vrstita Nikla Petruška Panizon in Lara Komar.

Nikla Petruška Panizon in Romeo Grebenšek

Iva Koršič

NABREŽINA 30-letnica poimenovanja OŠ Virgil Šček

"Iskal sem le srečo svojega naroda!"

V nabrežinski telovadnici je bilo v nedeljo, 25. maja, prijetno popoldansko srečanje, na katerem so bili glavni protagonisti otroci osnovne šole Virgil Šček.

Malčki so namreč izoblikovali bogat plesni in pevski program, da bi na poseben način proslavili trideseto obletnico poimenovanja domače šole po duhovniku, politiku in velikem narodnem delavcu Virgilu Ščeku.

Kulturni spored so najprej uvedli učenci prvega in drugega razreda, ki so pod mentorstvom Jelke Bogatec in ob harmonikarski spremljavi Mirka Ferlana zaplesali splet štajerskih plesov. Učenci zadnjih treh razredov pa so občinstvu očkov in mamic prikazali splet belokranjskih plesov. Pod vodstvom Mirka Ferlana sta nastopila še dekliški zbor Kraški slavček in zbor OŠ Šček. Zključni del prireditve je bil prepuščen skupnemu nastopu nabrežinske godbe, učencev OŠ Virgila Ščeka in dijakov NSŠ Iga Grudna, ki so pod vodstvom Sergia Grattona podali radosten sklep lepega popoldneva, na katerem so otroke pozdravili učiteljski kader, devinsko-nabrežinski župan Giorgio Ret, ravnatelj OŠ Šček Marko Jarc in Marko Tavčar, ki je imel slavnostni govor.

Ravnatelj Jarc je poudaril, da mora šola napredovati v skladu z novostmi, ki jih prinašajo vrtoglavi ritmi današnjega življenja. "Otroci in šolniki ter šolski sodelavci zato stalno spreminjamo svoj pristop, še posebno hitreje ucenci, ki so globlje vezani na čas, v katerem doraščajo, in so bolj odporni novostim in spremembam kot mi sami". Učencem je treba zato posvečati veliko več pozornosti kot v preteklosti, naučiti se je treba njihovih potreb, ki so dar novih generacij, in "usposobiti šolo, da je, kot v preteklosti, učenčevim potrebam kos, blizu, na razpolago in v spodbudo za uspeh", je dejal ravnatelj in se hkrati zahvalil občinski upravi, "ki bo šolo popravila že jeseni".

Foto IG

Tavčar pa se je v svojem govoru zaustavil ob neprecenljivi vlogi, ki jo je Virgil Šček imel kot spodbujevalec in branitelj pravice do šolske vzgoje naših otrok v materinem jeziku. V obdobju med leti 1921-1924, ko je bil Šček poslanec v rimskem parlamentu, je vložil 46 interpelacij in poslanskih vprašanj, "med temi je bilo največ posvečenih prav šolski problematiki". Šola in vzgoja novih generacij sta bili gotovo ena glavnih skrbi Virgila Ščeka, ki si je za končni cilj svojega dela postavljal splošni duhovni in materialni napredek slovenskega naroda. "Ukvarjal se je z mnogimi stvarmi, saj je bil ob političnem delu tudi skrben in pastoralno uspešen duhovnik, neutruden organizator in publicist, ki je s svojo naravno komunikativnostjo in finim smislom za humor znal nagovarjati ljudi in jim biti duhovni in narodni voditelj. Zato", je sklenil Tavčar, "verjamemo njegovemu poslednjemu sporočilu, ki je na posmrtni podobici dobilo značaj nekakšne duhovne oporoke, da je pri vsem svojem delu 'iskal le srečo svojega naroda! '"

IG

Za pokojno
VLASTO BATAGELJ LEGIŠA
žalujejo svak Pepi ter svakinji Jožica in Marija z družinama

Ob boleči izgubi drage žene **VLASTE** izreka Goriška Mohorjeva družba dr. Dragu Legiši in družini iskreno sožalje

Ob smrti žene, mame in none
VLASTE BATAGELJ LEGIŠA
izrekamo možu Dragu in hčerkama Alenki in Vidi z družino ter ostalemu sorodstvu globoko občuteno sožalje

MoPZ Fantje izpod Grmade

Obvestila

Šolske sestre de Notre Dame vabijo na romanje v Stično 18. junija 2008. V tistih dneh bo v Stični kip Fatimske Matere Božje. Cena romanja (prevoz in kosilo) je 32,00 evrov. Za podrobnejše informacije pokličite na tel. št. 040 220693 ali 347 9322123.

Slomškovo društvo iz Sv. Križa pri Trstu vabi na koncert **starih** slovenskih ljudskih pesmi, ki bo v Slomškovem domu v nedeljo, 1. junija 2008. Začetek ob 18. uri. Pela bo skupina Raglje iz Trebnjega.

Darovi

V spomin na Matejko Peterlin Maver darujejo za Društvo Rojanski Marijin Dom: Anica Maver 25 evrov, Lilijana Furlanič 25 evrov, Mira Bole 20 evrov, Sonja in Uča Trobec 100 evrov.

Namesto cvetja na grob Vlaste Batagelj Legiša daruje Nada Martelanc 20 evrov za Novi glas in 20 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu.

V spomin na Matejko Peterlin Maver daruje J. Š. 30 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu.

Ob koncu majniških pobožnosti bo
v soboto, 31. maja, ob 20.30
v župnijski cerkvi svetega Janeza Krstnika v Štivanu
KRATEK KONCERT MARIJIH PESMI,
ki ga bosta oblikovala Ženski zbor Devin pod vodstvom Hermana Antoniča in MPZ Fantje izpod Grmade, ki ga vodi Ivo Kralj

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV in SLOVENSKI KLUB v sodelovanju z GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO
vabita
na predstavitev knjige
DRAGI SREČKO...
Neobjavljena pisma Srečku Kosovelu; ki jih je zbrala in uredila Tatjana Rojc

Na večeru bosta sodelovala urednica prof. Tatjana Rojc in prof. dr. Janez Vrečko s Filozofske fakultete v Ljubljani.

Predstavitev bo v Narodnem domu v Trstu, ul. F. Filzi 14, v petek, 30. maja 2008, ob 18. uri.

Društvo Slovencev miljske občine / Predavanje Iva Jevnikarja

Bodimo realistični, zahtevajmo enakopravnost

Na zadnji seji paritetnega odbora so štirje predstavniki slovenske manjšine glasovali proti temu, da bi študija, ki jo je predsednik Bojan Brezigar poveril izvedenki, da bi evidentirala ustanove, ki bi morale v skladu z 10. členom zaščitnega zakona uvesti vidno dvojezičnost, zadevala zgolj občine in javne uprave, ki so že lani privolile na izvajanje tega člena.

Foto IG

"Paritetni odbor nekoliko zrcali položaj naše manjšine in v naši narodnostni skupnosti so pač prisotna različna stališča. Na nedavni seji paritetnega odbora je namreč šlo za nekatere načelne opredelitve in pokazalo se je, da glede vprašanja zaščitnega zakona so med Slovenci zagovorniki bolj odločnih stališč, drugi pa bolj upoštevajo odziv sogovornikov. Gre namreč za različne načine postopanja. Glede temeljnih načel pa ostajamo vendar enotni. Res pa je, da se del naše manjšinske skupnosti boji postavljati upravičene zahteve italijanskim sogovornikom, ker meni, da bi na tak način izstopali kot maksimalisti".

Tako nam je povedal časnikar in član paritetnega odbora Ivo Jevnikar po predavanju, ki ga je na povabilo Društva Slovencev miljske občine imel v petek, 23. maja. Srečanje je imelo naslov Bodimo realistični, zahtevajmo enakopravnost. Geslo francoskih študentov, ki so leta 1968 protestirali pod geslom 'bodimo realistični, zahtevajmo nemogoče', je predavatelj prikrojil našim zamejskim okoliščinam in takoj pojasnil, da "zahtevati enakopravnost ne pomeni izsiljevanja izrednih pravic", ampak zgolj pravice, ki nam jo določa zaščitni zakon. Žal pa je udejanjanje zapletenega zakona št. 38, "ki je sestavljen po načelu kitajskih škatel", večkrat prepuščeno dobri volji italijanskih politikov in krajevnih uprav, ki se gotovo ne bodo nemudoma aktivirale za izvajanje določil našega zakona. "Ko bi bilo odvisno le od nas Slovencev, bi ga takoj udejanjili. Trenutno pa se zgrinjajo temni oblaki, kar se je navsezadnje pokazalo na občini v Gorici. Upajmo, da nova deželna vlada ne bo pod vplivom sil, ki nasprotujejo zaščitnemu zakonu", je pristavil Jevnikar.

Člen o vidni dvojezičnosti je namreč v novih deželnih političnih okoliščinah podvržen tudi volji deželnega predsednika Renza Tonda; seznam občin in javnih uprav, v katerih bi se izvajal 10. člen in ki so že prestale avdicijo paritetnega odbora, ni dokončen. Odlok o izvajanju norm tega člena še ni podpisan, ker se veliko število vključenih javnih uprav ni odzvalo na drugi krog avdicij, ki jih je sklical prejšnji deželni predsednik Illy. Jevnikar se s to 'uradno razlago' ne strinja, kajti dežela bi morala to akcijo speljati z večjo suverenostjo in hierarhično težo. Največja debata glede vidne dvojezičnosti (kamor sodijo dvojezični smerokazi, dvojezična imena vasi in zaselkov, dvojezični napisi na občinah in na glavah uradnih papirjev) je bila vezana na Trst in Gorico. Središči mest sta iz tega seznama namreč izostali. Podobna usoda bi lahko doletela tudi Milje, a župan Nesladek je ravno na pritisk članov krajevnega slovenskega društva vključil v seznam celotno ozemlje miljske občine: ta dogodek nazorno dokazuje, kakšno težo lahko imamo Slovenci, če nastopamo složno in enotno.

IG

ZGODOVINA Knjiga dr. Boruta Klabjana

Češkoslovaška na Jadranu

V 19. stoletju so povezave med Čehi, Slovaki in Trstom dobile nove razsežnosti kot v preteklosti in v času do prve svetovne vojne in po njej je predvsem češka skupnost v zalivskem mestu spletla gosto družbeno in kulturno gospodarsko mrežo. V tržaškem nacionalnem mozaiku so Čehi leta 1909 ustanovili svoje društvo z imenom Češka beseda, s katero so severni bratje postali sestavni del uveljavljajočega se slovanskega tržaškega meščanstva. Češkoslovaški diplomaciji na pariški mirovni konferenci ni uspelo uveljaviti svojih pogledov v zvezi s tržaškim vprašanjem, kljub temu pa so nekdanji stiki med Trstom in Prago zaživeli tudi v novi družbenopolitični stvarnosti. Ne glede na to, da je večina češkoslovaškega uvozno – izvoznega prometa v naslednjih letih potekala v severno evropskih pristaniščih, je bil Trst še vedno pomemben gospodarski partner za Čehe in Slovake, kar dokazuje tudi plodno delovanje italijansko – češkoslovaške trgovinske zbornice v Trstu. Tudi fašistična retorika ni skazila korenite prisotnosti češkoslovaškega življa in njegovega živahnega gospodarskega poslovanja pri nas: novoustanovljeno društvo Češkoslovaška beseda je bila pomemben adut, s katerim se je kulturno-gospodarski svet severnih bratov predstavljal v Trstu. Še zlasti češkoslovaški generalni konzulat v Trstu je imel v času prvega tržaškega procesa pomembno vlogo pri internacionalizaciji fašističnega nasilja do slovenskega in hrvaškega življa v Julijski krajini. Ko pa so Hitlerjeve armade vkorakale v Prago, je bilo relacije Češkoslovaška-Jadran konec.

To zapleteno in bogato stran pretekle zgodovine je dr. Borut Klabjan, raziskovalec Znanstvenoraziskovalnega središča Univerze na Primorskem in docent tamkajšnje Fakultete za humanistične študije, dodobra prežel v svoji knjigi z naslovom Češkoslovaška na Jadranu. Knjiga, ki je pred nedavnim izšla pri založbi Annales, raziskuje povezave Čehov in Slovakov s Trstom in Primorsko od začetka 20. stoletja do druge svetovne vojne. Knjigo so pred nedavnim predstavili tudi v Narodnem domu v Trstu. Klabjan je na podlagi bogatega arhivskega gradiva, ki ga je zbral v čeških in italijanskih arhivih, začrtal društveno delovanje Čehov v Trstu in njihovo vpletenost v družbeno, gospodarsko in kulturno življenje mesta ter njihovo povezanost s slovenskim meščanskim okoljem. Klabjan je svoje zanimanje za to tematiko začel gojiti že kot študent tržaške zgodovinske fakultete. Tedaj se je na podlagi študijskega programa Erazmus odpravil najprej v Bratislavo, svojo raziskovalno pot pa je nadaljeval predvsem v Pragi. "V tamkajšnje tkivo sem se popolnoma vživel. Aklimatizacijo v novem svetu je spodbujalo dejstvo, da sem se sprva družil pretežno z domačini. Neposreden stik s prebivalci mi je koristil bolj kot marsikateri jezikovni tečaj", nam je povedal avtor, ki je veliko časa prebijal predvsem v čeških arhivih. "V Pragi sem na primer proučeval dokumente Narodnega arhiva in Arhiva zunanjega ministrstva. Veliko časa sem preživljal tudi v praških knjižnicah".

Foto Kroma

Vaša raziskava orisuje celovit vpogled v tedanje družbeno tkivo češkega prebivalstva v Trstu. V čem se vaša študija razlikuje od drugih raziskav na isto tematiko?

Doslej smo poznali le najvidnejše Čehe, ki so sooblikovali tržaško stvarnost. Nemalo je bilo le – teh, ki so delovali v Jadranski banki in drugih bančnih ustanovah. Izsledki raziskave kažejo vendar na veliko bolj širok družbeni spekter oseb češkega porekla: poleg t. i. uglednih veljakov je češko garnituro sestavljalo veliko delavcev, zaposlenih v južni železnici, uradnikov, gospodinj, delavcev gostinskih podjetij, prostitutk itd.

Ali preseneča dejstvo, da so se Čehi tako zavzemali za Slovence in Hrvate v času prvega tržaškega procesa?

Da, v določeni meri res preseneča. Začrtati pa je treba najprej ločnico med prizadevanji češke politike, ki je bila do našega vprašanja dokaj hladna, in češke javnosti, ki se je na podlagi časopisnih novic močno ogrela za našo tedanjo problematiko. Časopisna kampanja je namreč sprožila celo vrsto protestnih shodov v korist Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini.

Ali bo kolo zgodovine pod okriljem EU ponovno pognalo v smer slovensko-češke naveze?

Težko bomo doživeli kaj podobnega, saj so današnje okoliščine Evropske unije popolnoma drugačne od tedanjih avstro-ogrskih. Družbenopolitične dinamike so danes privedle do tega, da srednjeevropski mali narodi, ki so bili aktualen element v cesarstvu Franca Jožefa, vneto pletejo samostojne strategije in ravno tako samostojno težijo k Bruslju, ki ga marsikatera država Srednje Evrope ima za središče sveta.

Rad bi, da bi nekdanje povezave med Trstom in Srednjo Evropo ponovno zajadrale, kajti srednjeevropski prostor je naravno zaledje Trsta: žal pa je politika tista, ki odloča in kroji usodo ljudi.

Igor Gregori

GORICA Obračun mednarodnega zgodovinskega festivala

Festival e'Storia: uspeh presegel pričakovanja

Letošnja, četrta izvedba goriškega zgodovinskega festivala e'Storia je bila - tako menita župan Ettore Romoli in odbornik za kulturo Antonio Devetag - izreden uspeh, ki govori o tem, da na Goriškem veje novo, plodno kulturno ozračje. Tako sta na srečanju za tisk, posvečenem obračunu pobude, ki je potekala od 15. do 18. maja, povedala občinska moža. Bila je posebno posrečena zaradi vsebin, množičnega odziva obiskovalcev (govori se o 45 tisoč obiskovalcih), zlasti pa zato, ker je odmevala v vsedržavnih medijih kot še nobena druga iz naših krajev, je povedal župan. Formula je torej posrečena, to je sedaj najvidnejša izmed goriških manifestacij, ("čeprav ne edina"), ki so pri dobrem zdravju. Zato je upati, da bo naslednje leto še uspešnejša. Sicer pa je Romoli dodal, da je že govoril z deželnim odbornikom za kulturo Molinarom in župani drugih pokrajin v deželi, da bi v prihodnje bolje usklajevali datume sorodnih prireditev, saj je tokrat prišlo do polemik in vroče krvi zaradi prekrivanja goriškega festivala s podobno pobudo v Vidmu. Klima v Gorici se je spremenila, mimo so spori, žalitve in nesporazumi, do katerih je prihajalo še pred kratkim, je dodal Romoli. Do prerojenja marsikaterega mesta prihaja prav po zaslugi takih manifestacij; že sedaj je nekaj zmerno spodbudnih znakov tudi za naše mesto.

V goriškem mestnem središču je bilo prejšnji konec tedna pod belimi šotori v Ljudskem vrtu za predavanja, lekcije, javne razprave, razstave, druge prireditve in spremljevalna srečanja, pa tudi v t. i. Ludotendi za otroke in na ekskurzijah e'Storiabusa - kljub muhastemu vremenu - vedno veliko ljudi, je povedal odbornik Devetag. Zahvalil se je bratoma Adrianu in Federicu Ossoli za odlično organizacijo in promocijo dogodka, ki so jo podprli deželna in občinska uprava, Fundacija Carigo, Trgovinska zbornica in druge ustanove. Ideatorja imata glavno zaslugo za to, da festival ni imel ideološkega predznaka, saj "naloga institucij ni pedagoške, ampak informativne narave". Zaradi tega je e'Storia v tem trenutku verjetno pomembnejša npr. od Mittelfesta, ki bi se v Gorici lahko česa naučil glede objektivnosti, si je Devetag privoščil malo kritične osti. "Zgodovino, še zlasti v naših krajih, moramo objektivizirati, deideologizirati". Najpomembnejše je torej, je sklenil odbornik, da je zamisel bratov Ossola oz. knjigarne LEG v sodelovanju z javnimi institucijami ustvarila drugačno kulturno okolje, ki se lahko razvija še naprej. Adriano Ossola je bil z letošnjo izvedbo zadovoljen, čeprav se zaveda, da se lahko še marsikaj izboljša, zlasti glede logistike. Vesel je, ker je pripomogel h kulturni prenovi mesta in novemu soglasju z javnimi upravami. "Iskali smo najrazličnejše zgodovinopisne in politične glasove", je povedal glede objektivnosti pobude.

DD

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Voziček in škatle

Pred dnevi sem se s prijateljico in njeno triletno hčerko sprehajala ob morju. Sončno sobotno popoldne, ljudi toliko, kot da bi se hiše same odpirale in pošiljale stanovalce ven, da se končno prezračijo človeške prisotnosti.

Nisi ju mogel zgrešiti, sprehajalna pot ni zelo široka, ona pa je bila že od daleč videti visokorasla. Ko sta se približevala - ona tako visoka, in on (ali mogoče ona?) na vozičku, ki ga je porivala -, sem doživljala enega tistih trenutkov, ko se v tebi vse nekako zradira, vsa racionalnost se v hipu izniči. Ostane le občutek, nemoč.

Dvojica se je vedno bolj približevala in jasno je bilo, da je oseba na vozičku tik pred končnim slovesom. V trenutku se mi je v spomin pojavila zelo sporna fotografija, ki jo je Oliviero Toscani naredil umirajočemu za Aidsom. Pred očmi sem na tem nabrežju imela isto. S sramom lahko zdaj uvidim, kako nisem vedela, ali naj gledam stran ali naj ne odvrnem pogleda. Istočasno sem občutila vprašaj, ki se je polastil triletnega dekletca. Strmela je v voziček, in ko je peljal mimo, se je spraševoče obrnila za njim. Razložila bi ji bila, občutila sem njen vprašaj: kaj se je temu človeku pripetilo, ali je tak kot mi, ali govori, ali sliši ptičje petje, ali lahko je, ali se vsi prej ali slej skrotovičimo kot pločevinka, pravzaprav: kaj sem ravnokar videla? Imelo me je, da bi ji povedala, da je ta moški (ali mogoče ženska?) hudo bolan, potem pa sem strahopetno obmolčala, ker sem začutila, da so matere tiste, ki izbirajo, kako in kdaj spregovoriti svojemu otroku o minevanju življenja in o tem, kaj je trpljenje. Razlogov zanj seveda ne bodo nikoli mogle najti, ne matere ne nihče od nas. Na njih pa je, kako in kdaj otroka približati nedoumljivemu.

Povsem druga misel: včeraj sem v brezplačnem Konradu prebrala intervju s Paolom Rumizem. Poleg vsega drugega me je presunil stavek, kako je z družino priredil pravi praznik in naredil to, kar si je že dolgo želel: domači televizor vrgel na odpad. "Povsem izgubili smo človeški stik, tako s samim sabo kot z drugimi. Izgubili smo občutek za druženje, v zameno pa v nedogled buljimo v televizor ali računalnik". Vse res, popolnoma. In ravno zaradi tega sem prepričana, da potrebujemo predrugačenje. Televizijo, ki bo drugačna, ki bo odpirala obzorja, ki bo resnično prerešetala vse, kar ne gre v tej državi. In način zabave, ki bo drugačen od prednajstniško dvoumnih vprašanj v kviznih varietejih ob sobotnih večerih. Odpravo lizunov in resno samokritiko, ki je povsem manjka. Kaj riskiramo? Vse več dvoriščnih slavij okrog razbite televizijske škatle ali obratno: vse več medijskih slavij okrog (naših) vse bolj katatoničnih možganskih škatel.

Letošnja revija pevskih zborov Primorska poje – poklon Trubarju

Za kulturo vse več, toda iz raznih naslovov

Na letošnji, 39. reviji pevskih zborov Primorska poje je prvič sodelovalo več kot 200 skupin s 4300 pevci, kar pomeni, da ljubezen do zborovskega petja narašča. Ni pa zanemarljivo, da je zborom omogočeno prejemati vse več sredstev iz raznih virov, ker državna oblast spoštuje kulturo. Najbolj množična pevska revija se je letos sklenila veselo in spodbudno s koncerti v Tolminu, Kobaridu in Trenti. Primorska poje, ki jo je obiskalo okoli 15.000 gledalcev, je tudi tokrat potrdila, da je slovenska pesem neločljiv del slovenske kulture. V veliko krajih, kjer so razni pritiski slovenski jezik izrinili iz javnosti, slovenska pesem, ljubiteljska kultura, še vedno živi tudi na javnih prireditvah. Z letošnjo revijo Primorska poje se je ljubiteljsko petje poklonilo spominu na Primoža Trubarja.

Organizator, Javni sklad za kulturne dejavnosti, skupaj s tolminsko izpostavo, pripravlja več let zaključni koncert v Domu Trenta, v spomin na pobudnika revije, skladatelja, dirigenta, pedagoga in dolgoletnega vodjo trentarskega zbora, pokojnega Daneta Škerla. Ta zaključni koncert v Trenti je spremljalo rekordno število gledalcev. Navdušilo jih je sedem zborov: Vokalna skupina Slavina, Bistriški škuorki, Kraški šopek, Breginjska ženska vokalna skupina, MoPZ Dolenja Trebuša, MoPZ Vrtojba in MoPZ Vesna iz Križa. Enajst nastopov je bilo v zamejstvu in tudi v Zagrebu. Kar velik organizacijski zalogaj je predstavil vodja revije Primorska poje Rudi Šimac. Privlačnost revije je tudi v tem, da se imajo možnost zbori primerjati med seboj in tako kakovost petja iz leta v leto napreduje. Šibkih skupin ni več. Organizatorji ugotavljajo, da imamo v Sloveniji med vsemi zbori več kot polovico vrhunskih pevskih sestavov. Primorska ima, po petdesetih letih, zopet številne kakovostne glasbene kadre. Veliko teh je svoj talent najprej preizkusilo pri cerkvenih zborih, saj mladini ni treba več skrivoma prihajati k vajam, ni se ji treba več bati, da bodo posledice petja na koru vplivale na točke v državnih podjetjih. Te spremembe pa očitno mnogim "starim kadrom" niso všeč. Ob tem si ne morejo kaj, da ne bi revijo izrabili za kritiko sedanje demokratične vlade, češ da slabo skrbi za kulturo, s pozivom ljubiteljem petja, naj jeseni, na volitvah, ne dajo glasov sedanji vladi.

To zlorabljanje pevske revije pa je nekaterim organizatorjem marsikdo zameril in pričakovati je, da bo prišlo do kadrovsko bolj svežega vetra do naslednje pomladi tudi pri reviji Primorska poje. Izrabljanje najbolj priljubljene slovenske ljudske prireditve za predvolilni populizem je slaba popotnica razvoju demokracije v sodobni, evropsko usmerjeni in sedaj celo EU predsedujoči Sloveniji. Še dobro, da je v času tega predsedovanja sogovornik evropskega združenja držav tista pomladna opcija, ki je dodala svoj odločilni prispevek k rušenju ječe narodov in človeškega duha in tako tudi železne zavese. Če se to ne bi zgodilo, bi letos Primorska še vedno pela bolj klavrno.

MM

Občni zbor Kulturnega društva Sabotin

Pregled opravljenega raznolikega dela

Zgodovina kulturnega društva Sabotin sega v leto 1988, ko so štmavrski vaščani društvo ustanovili in prosili občino, da bi jim za sedež društva dala na razpolago prostore nekdanje osnovne šole, ki je bila tisti čas prazna in zaprta. Vaščani so se seveda družili že prej in organizirali različne pobude na domovih in v župnišču.

Navedene besede odmevajo v pismu, ki ga je napisal predsednik društva Jordan Figheli kot pozdrav na občnem zboru, 15. maja, saj se ga sam zaradi službenih obveznosti ni mogel udeležiti. Besede spodbude in navdušenja, besede, ki označujejo požrtvovalno delo, ki so ga Štmavrci opravili v zadnjih dvajsetih letih.

Iz opisa delovanja društva v preteklem letu so izstopale mnoge pobude, med temi natečaj Jaslice pri nas doma, vrsta koncertov Vsi verujemo v enega Boga, praznovanje sv. Valentina, priprava pustnega voza in sodelovanje na različnih sprevodih, pohod na Sabotin, martinovanje, miklavževanje... V društvu delujejo tudi dva zbora (otroški in moški), mladinski odsek in arheološki odsek. Trije člani mladinskega odseka z uspehom nadaljujejo tradicijo pritrkovanja na zvonove in so vpisani v Združenje pritrkovalcev Goriške. Mladinski odsek, ki obstaja od leta 2006, pomaga društvu pri vseh pobudah, nekatere pa organizira samostojno (npr. miklavževanje, silvestrovanje...), obenem pa sodeluje tudi z župnijo sv. Mavra pri uresničitvi Križevega pota po vasi.

Blagajniško poročilo je pripravila blagajničarka Irena Ferlat, v imenu nadzornega odbora je spregovoril Lovrenc Peršolja.

Prisotne so s spodbudnimi besedami pozdravili tudi gostje. V imenu SKPD F. B. Sedej iz Števerjana je spregovoril Matej Pintar, v imenu Zveze slovenske katoliške prosvete Franka Padovan, v imenu PD Rupa-Peč Martina Gereon in v imenu Krajevne skupnosti Peva-Štmaver-Oslavje pa Lovrenc Peršolja.

Občni zbor se je nadaljeval z razrešnico staremu odboru in izvolitvijo novega odbora. Nekateri člani novega odbora so aktivni tudi pri mladinskem odseku in bodo v društvo prinesli novega zagona. Člani novega odbora bodo delo pričeli kmalu, saj je društvo zelo aktivno in organizira najrazličnejše pobude skozi vse leto.

SR

V dvorani goriškega pokrajinskega sveta

Pahor na predstavitvi svoje knjige o Kosovelu

Pred mesecem dni je bilo v nabito polni dvorani pokrajinskega sveta v Gorici predstavljena knjiga Srečko Kosovel - Pričevalec zaznamovanega časa. Delo, prevedeno iz italijanščine in dopolnjeno, je poleg imenitnih predstavnikov oddelka za prevajalstvo Fakultete za tuje jezike in književnosti Univerze v Vidmu in filozofske fakultete Univerze v Ljubljani predstavil sam avtor Boris Pahor. Zato je bila predstavitev še toliko bolj zanimiva in pritegnila je lepo število mladih, predvsem študentov obeh narodnosti.

Lik slovenskega pesnika Srečka Kosovela je profesor Pahor predstavil kot bi opisal prijatelja, sovrstnika, sopotnika. To je razvidno tudi iz publikacije, saj monografijo preberemo v eni sapi in zlahka dojamemo, kje so tisti temelji, iz katerih je pognalo Kosovelovo pesniško ustvarjalno delo. Najprej je pomembno poznati zgodovino in kulturne dogodke, v katerih je Kosovel doživljal otroštvo in mladost. To je pisatelj še posebno poudaril na predstavitvi, ko je opisal tragične dogodke prvega in najbolj fanatičnega fašizma v Italiji oz. v Trstu. Nato se Kosovelovo življenje nadaljuje v težkih razmerah ne samo v Trstu, ampak tudi v Ljubljani, kjer se ne vživi v okolje slovenske prestolnice.

Poglavja zase je Pahor posvetil slovenski narodni zavesti in ženski prisotnosti v Kosovelovem žal kratkem življenju.

Za Kosovela ni razlike med narodom in narodno zavestjo: medtem ko prvi nastane z združenjem nekega naroda (materialno dejstvo), je nacionalna zavest spojina vseh elementov duha skupnosti (spiritualno). Razočaranje nad zatiranjem primorskih Slovencev in nad jugoslovenarsko usmeritvijo je Kosovel izrazil v pesmih, člankih in pismih prijateljem. Tudi eros je bilo eno od glavnih vprašanj pri Kosovelu, saj je dekletom, predvsem Mirjam, pisal pisma z vzvišeno vsebino. Kot trdi Pahor pa Kosovel se zaveda svojega kraškega značaja, ki se le s težavo odpre v neposrednih stikih, njegova trmasta narava pa izraža ponos, ki mu ne dopušča priznati svoje sramežljivosti.

Tematika monografije, ki je nastala iz sodelovanja med Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani ter goriškim sedežem Univerze v Vidmu, predstavlja pomemben prispevek k poglabljanju medsebojnih odnosov med slovenskim in italijanskim jezikovnim ter kulturnim območjem. Upamo, da je to le začetek in izziv še večjega in poglobljenega spoznavanja in stika dveh kultur, ki sta se do prejšnjega stoletja spopadali in zato zamudili veliko priložnost kulturnega in duhovnega bogatenja.

DBE

France Testen, predsednik vrhovnega sodišča nasprotuje stavki sodnikov

Politične stranke pridobivajo vpliv tudi z obsojanjem bogatih

Bogataši, imenovani tudi velekapitalisti, so postali osrednja tema v predvolilni kampanji. Gre predvsem za predsednika uprav pivovarne Laško in družbe Istrabenz, Boška Šrota in Igorja Bavčarja. O izvoru njunega kapitala, pa o tem, kako jima ga je uspelo pridobiti, ter o vplivu tajkunov v slovenskem gospodarstvu in družbi bodo 3. junija razpravljali na izrednem zasedanju državnega zbora. Parlament se bo sestal na zahtevo poslancev iz SDS Janeza Janše, ki so opozorili na koncentracijo kapitala prek podjetij v "poštnih nabiralnikih" oz. t. i. "slamnatih mož". Zaskrbljuje tudi koncentracija medijskega lastništva, v povezavi z ustavno pravico do obveščenosti.

Borut Pahor

Tajkunov ni obsodila nobena politična stranka, kvečjemu so jih kritizirale. Najbolj konkreten je bil Borut Pahor, predsednik Socialnih demokratov, ki je dejal, da bo v primeru, da bo po bližnjih parlamentarnih volitvah postal novi premier, sprejel ukrepe zoper tajkune. Vendar pa Pahor ni pojasnil, kako bi to storil. Nekdanji predsednik Slovenije Milan Kučan pa je izjavil, "da so gospodarstveniki, pa tudi širša javnost, ves čas poznali moja stališča do nezakonitih in neetičnih ravnanj v postopkih lastninjenja skupnega slovenskega premoženja. Vztrajam pri obsodbi teh dejanj. Nimam ne moralnega ne političnega dolga, niti zaveze do kogarkoli, ki je vpleten v te nečedne posle". Dr. Jože Mencinger, znani ekonomist in profesor pravne fakultete v Ljubljani, opozarja, "da smo v Sloveniji v stanju, ki ga je ekonomist Thorsten Veblen imenoval 'plenilstvo'". Sicer pa dr. Jože Mencinger tudi meni, "da bi oblast tajkunizacijo v naši državi lahko takoj zaustavila. Narediti ji ne bi bilo treba nič drugega kot zamrzniti privatizacijo preostalega državnega premoženja".

Razpravo v parlamentu o tajkunih, to je o spornem kopičenju bogastva posameznih poslovnežev, bodo politične stranke seveda izkoristile v predvolilne namene. Tem namenom služi tudi preiskava o nakupu 135 oklepnikov v vrednosti 278 milijonov evrov. Domnevno ima finska policija dokaze, da je nekdo v Sloveniji za posredovanje pri pridobitvi posla prejel 3,6 milijona evrov podkupnine. Predsednik preiskovalne komisije Milan M. Cvikl, iz socialno demokratske stranke, je na zaslišanje pozval tudi predsednika vlade Janeza Janšo, ki pa se mu je zaradi drugih državniških obveznosti opravičil. Milan M. Cvikl je ob tem dejal, da bi lahko Janeza Janšo dal pripeljati s silo, torej s policijo, "da pa tega ne bo storil".

Kronika preteklih dni v Sloveniji vsebuje tudi veliko drugih dogodkov, ki so bili morda potrebni in koristni, ali pa so bili del predvolilne kampanje. Poslanci koalicije so sklenili, da bo 22. junija v Sloveniji posvetovalni referendum o pokrajinah. Na njem bodo volilci izrazili svoje mnenje o ustanovitvi trinajstih pokrajin, kolikor jih predlaga vlada, o njihovih območjih in imenih. Izidi referenduma za oblast sicer ne bodo zavezujoči, toda jih bo že iz moralnih razlogov treba upoštevati. Pred referendumom pa se bodo zagotovo obnovile polemike o tem, kakšna naj bodo imena posameznih pokrajin. Na Primorskem naj bi dobili bodisi goriško ali pa severnoprimorsko pokrajino oz. obalnokraško ali pa južnoprimorsko pokrajino.

Franc Testen, predsednik Vrhovnega sodišča Slovenije, se je odločno postavil proti sodnikom, ki so napovedali večdnevno stavko v juniju. Dejal je, da se stavka za sodnika ne spodobi. Reakcija sodnikov je bila silovita. Zahtevali so, naj Franc Testen odstopi, toda predsednik Vrhovnega sodišča je njihovo zahtevo zavrnil. Velika predvolilna tema so tudi polemike o revščini v Sloveniji. Vlada dokazuje ukrepe, ki jih je sprejela za izboljšanje položaja ljudi z najnižjimi prejemki, opozicijske stranke pa javnost prepričujejo, da je izvršna oblast kriva za sedanji obseg revščine v Sloveniji. Po nekaterih podatkih, ki naj bi bili zanesljivi, v Sloveniji na pragu revščine živi okoli 11,7 odstotka prebivalstva, to je približno 234.000 ljudi.

Marijan Drobež

Sestavljanje kandidatnih list za parlamentarne volitve

Med kandidati tudi Branko Tomažič in zgodovinar dr. Jože Pirjevec

Na bližnjih parlamentarnih volitvah v Sloveniji se bo potegovalo za poslance veliko znanih osebnosti, pa tudi tistih, ki doslej niso bili aktivneje vključeni v politiko. Mnogi želijo, da bi jih na kandidatne liste vključil Desus, politična stranka upokojencev, ki ji napovedujejo znaten uspeh na volitvah. Stranka je namreč v zadnjem obdobju povečala skrb za slovenske upokojence, v državi jih je več kot 550.000 in zaradi tega naj bi na njenih listah bilo izvoljenih v Državni zbor več poslancev. Sodeč po seznamu možnih kandidatov na listah raznih strank, naj bi v Novi Gorici kandidiral tudi predsednik Socialnih demokratov Borut Pahor, na listi stranke Zares pa nekdanji generalni direktor družbe Hit, Branko Tomažič. V Kopru naj bi ista stranka kandidirala Barbaro Verdnik, nekdanjo direktorico časnika Primorske novice.

Zgodovinar dr. Jože Pirjevec iz Trsta, član LDS, naj bi kandidiral v Sežani. Tam naj bi bil 1. junija leta 1940 tudi rojen, čeprav je v Primorskem slovenskem biografskem leksikonu zapisano, da je bil rojen v Trstu. Nasprotniki predsednika vlade Janeza Janše pa so se domislili špekulacije, ki je zagotovo etično in moralno sporna. V Grosupljem, kjer bo Janez Janša najbrž kandidiral na listi SDS, stranke, ki jo vodi, bi radi kandidirali enega od treh umetnikov, ki so si nadeli Janševo ime. Domnevno so si te špekulacije, ki naj bi zmedla volilce, domislili v stranki Socialnih demokratov.

M.

Dr. Jože Pirjevec

Učinkovita novost za javno varnost

Policisti na kolesih končno tudi v Novi Gorici

V vseh večjih mestih v svetu so policisti na kolesih že dolga leta nekaj običajnega. Že nekaj časa so prisotni tudi v Ljubljani, Mariboru, Celju, Kopru in še kje po Sloveniji. Nova Gorica, ki je zaradi svoje majhnosti, lege in podnebja kot nalašč za patruljiranje z bicikli, je svoje policiste kolesarje dobila šele pred nekaj dnevi, a bolje pozno kot nikoli. Tri v celoti opremljena kolesa je Policijski postaji Nova Gorica pred dnevi kupila novogoriška občina. Župan Mirko Brulc je ob slovesni predaji koles povedal, da topli meseci privabijo na dan tudi tiste, ki delajo občanom sive lase, in da je bil namen nakupa koles bolj učinkovito delo policistov v letošnji in nadaljnjih poletnih sezonah. Dodal je še, da je kolo pripravno prevozno sredstvo, ki pride tudi tja, kamor z avtomobilom ni mogoče. V neformalnem pogovoru po slovesni predaji pa je priznal, da so bili na občini pripravljeni kupiti tudi več koles, a bi na policijski postaji zaradi kadrovske stiske, ki je po vstopu Slovenije v Schengen zelo očitna, težko našli dovolj tistih, ki bi jih uporabljali. Za zagotavljanje večje varnosti v mestu ob pomoči biciklov se je na policijski postaji odločilo 15 prostovoljcev, izbranih pa je bilo devet policistov, ki naj bi po mestu predvidoma patruljirali v paru, eno kolo pa bo uporabljal vodja policijskega okoliša, ki je veliko na terenu. Že slabo uro po slovesni predaji koles se je prvič izkazala njihova učinkovitost. Policisti kolesarji so na Erjavčevi ulici ustavili in kasneje pridržali 27-letno voznico kolesa z motorjem iz Gorice, ki je skušala z večjo količino droge zbežati v Italijo. Prav po zaslugi koles so ji to preprečili in jo napotili k sodniku za prekrške.

Nace Novak

Kratke

V Sloveniji začel izhajati nov informativni tednik, Reporter

V Sloveniji je v ponedeljek, 19. maja, izšla prva številka novega informativnega tednika z imenom Reporter. Prispeval naj bi k obogatitvi in bolj objektivni usmeritvi medijskega prostora, ki ga zdaj pretežno obvladujeta dve veliki kapitalski oz. gospodarski družbi. Nov časnik izdaja družba Prava smer v Ljubljani, vsebino pa zagotavlja skupina uveljavljenih časnikarjev, zunanjih sodelavcev in drugih uglednih piscev. Med časnikarji so po večini nekdanji sodelavci revije Mag, ki so jih novi lastniki iz tega medija izgnali. Odgovorni urednik Reporterja je Silvester Šurla, ki je imel enako funkcijo tudi v Magu.

Silvester Šurla

V uvodu oz. predstavitvi novega informativnega tednika je Silvester Šurla zapisal, "da gre za vrnitev odpisanih. Naše osnovno vodilo bo pravica do javnosti, do čim boljše obveščenosti, trudili pa se bomo opravljati vlogo tako imenovanega psa čuvaja, s čimer bomo uresničevali poslanstvo časnikarstva kot sedme sile oz. četrte veje oblasti. Uredništvo je zavezano načelu svobode izražanja in bo odprto za različna mnenja in prepričanja. Poseben poudarek bo namenjen preiskovalnemu časnikarstvu - preiskovanju ozadij, ki jih akterji političnih, gospodarskih in drugih zgodb poskušajo prikriti javnosti. V novem tedniku bomo imeli brez dvoma o čem pisati. Zgodb, ki so v drugih medijih odrinjene na obrobje ali pa jih sploh ni, je v Sloveniji veliko. Prostor splošnoinformativnih tiskanih medijev pri nas v zadnjih osemnajstih letih prehoda v svobodno in demokratično ureditev še nikoli ni bil tako zaprt in enoumen".

Nov informativni tednik bo izhajal na okoli stotih straneh revijalnega formata. Vsebina prve številke je zelo pestra in raznovrstna. V daljšem prispevku Igor Kršinar obravnava koalicijo levosredinskih strank, ki jo domnevno snuje nekdanji predsednik države Milan Kučan. Pisatelj Drago Jančar piše o "tranzicijski drami, ki se odvija pred našimi očmi". Andrej Černic, sodelavec novega časnika iz Gorice, pa je opisal portret italijanskega politika in predsednika vlade Silvia Berlusconija in njegove družine.

Prva številka novega informativnega tednika Reporter je izšla v nakladi 25 tisoč izvodov.

V restavraciji gostinskega podjetja Presta v Novi Gorici kosilo že za 4,5 evra

Spričo splošnega naraščanja cen v Sloveniji in zaskrbljenosti zaradi visoke inflacije vzbujajo priznanja in zanimanje dejavnosti, kjer cen niso povečali ali pa so jih celo znižali. Tak je primer v gostinskem in hotelskem podjetju Presta, na Erjavčevi ulici v Novi Gorici. Podjetje je restavracijo in tudi del s prenočišči prenovilo oz. posodobilo, prednjači pa predvsem zaradi ugodnih cen. Kosilo z vsemi pripadajočimi obroki v restavraciji stane samo 4,5 evra, kar je najcenejše bodisi v Novi Gorici kot tudi v Gorici. Restavracijo podjetja Presta vsak dan obišče okoli 800 gostov, med njimi jih je čedalje več tudi iz Italije.

Kmalu ustanovitev evrosredozemske univerze

Sloveniji je z dolgotrajnim lobiranjem med članicami EU in pri državah sredozemskega in afriškega območja uspelo doseči njihovo soglasje za ustanovitev evrosredozemske univerze v Sloveniji. Do zdaj se je projektu priključilo 80 visokošolskih ustanov iz devetintridesetih držav na omenjenem območju.

Univerza bo imela sedež v Portorožu, na njej pa bodo poučevali in se znanstveno poglabljali v specifične teme in vprašanja posameznih držav v Sredozemlju in Afriki.

Ustanovno listino o evrosredozemski univerzi, bodo podpisali 9. junija v Portorožu. Slovesnosti se bodo udeležili slovenski premier Janez Janša, visoki predstavniki EU, Arabske lige ter rektorji univerz z evrosredozemskega območja. Ljubljanska in mariborska univerza podpirata ustanovitev nove visokošolske ustanove mednarodnega značaja.

Nova knjiga za poslovneže in managerje

Management in organizacija

Pred kratkim je Fakulteta za management Koper izdala izredno praktično in bogato knjigo, ki jo je napisal priznani strokovnjak na tem področju prof. dr. Mitja Tavčar iz Ljubljane. V knjigi, ki ima okroglih 500 strani, bomo spoznali praktično oblikovanje politike organizacije, to je strateški management z najrazličnejših zornih kotov.

V uvodnih poglavjih nam avtor predstavi kompleksnost strateškega managementa, izhodišča in opredelitve, nastajanje in usmeritve strateškega managementa. Posebej je v zaokroženi obliki prikazal temeljni problem civilizacije, oblike in vsebine kompleksnosti ter urejanje zadev in odločanje v kompleksnosti, kar je izredno pomembno v sedanjem gospodarskem obdobju. Lepo je nanizal celostni pristop za obvladovanje kompleksnosti organizacije, izhodišča načrtovanja in snovanja politike organizacije.

Avtorju je uspelo na razumljiv način oblikovati izhodišča načrtovanja in snovanja politike tudi najzahtevnejših oblik strateškega načrtovanja in ustvarjalnega sodelovanja organizacije. Avtor pozna vsebine načrtovanja in snovanja politike organizacije. Bogato prakso in podajanja v knjigi je ilustriral s številnimi slikami in preglednicami, tako da bo bralcem knjiga še bolj privlačna in razumljiva.

Posebej velja poudariti koncepte in dinamičnost organizacije, vključno z njenimi dejavnostmi in spreminjanjem v konkurenčnem boju na trgu. Za marsikaterega managerja, podjetnika, obrtnika in druge bo posebno zanimivo proučevanje obvladovanja in spreminjanja urejenosti organizacije, kjer je avtor predstavil še koncepte sredstev za umno uporabljanje, opredelitve in spreminjanje. Pri tem so pomembni sodelavci oz. zaposleni v organizaciji in njihovo znanje.

V zaključnem poglavju je avtor prikazal praktičen proces načrtovanja in snovanja politike organizacije s poudarkom na ustvarjalnosti. Tudi pri tovrstnih procesih so potrebne priprave na načrtovanje in snovanje ter ustrezen pristop za analiziranje stanja. Bogastvo knjige se odraža tudi v razmišljanju o predvidevanju prihodnosti. Avtor se je dotaknil racionalnega pristopa - napovedi in koncept scenarijev z navedbo celostnega projekta izdelovanja scenarijev v določenih praktičnih korakih oblikovanja scenarija. Pri tem je pomembna temeljna in razvojna politika ob upoštevanju izhodišč za tekočo in vsakdanjo politiko z upoštevanjem načelnih vidikov fragmatičnega nastopa in sinteze instrumentalnega ter interesnega vidika. Fragmatične vidike razvojne politike je avtor podal še v bogati preglednici.

Gabrijel Devetak

Članek v poslovni prilogi ljubljanskega časnika

V Sloveniji za mnoge še zmeraj vprašanje, od česa bodo živeli

V poslovni prilogi ljubljanskega časnika Dnevnik je bil ob nedavnem prazniku dela objavljen aktualen in pomenljiv prispevek z naslovom Od česa bomo živeli? Avtor, magister Bojko Jerman, razčlenjuje gospodarski napredek Slovenije, ki

se kaže v naraščanju bruto domačega prihodka, in se sprašuje, kaj imajo od tega ljudje, ki pripadajo nižjemu socialnemu sloju. Poudarja, "da se velika rast in dobički v kapitalizmu delijo le lastnikom kapitala, tistim, ki so ga ustvarili, pa gredo drobtine. Če bi šlo za avtohtone lastnike, vpete v okolje in življenje, in ljudi s smislom za širše vrednote, ne le za dobiček, potem bi lahko ti dobički in rast kaj pomenili tudi za večino Slovencev. Žal pa je bila večina družbenih podjetij prepuščena na milost in nemilost direktorjem, ki so ob hoteni ali nehoteni podpori nesposobnih politikov delali in še delajo predvsem v smeri skrivnega prodajanja, uničevanja in kupovanja podjetij, vse za drobiž in seveda le za svoj žep. Zato je težko gledati te nove lastnike, do včeraj dninarje, med najbogatejšimi ljudmi. Morda se lahko tolažimo s tem, da lahko marsikaj kupijo in imajo, le ugleda in spoštovanja ne bo na seznamu najbogatejših Slovencev". V članku omenja, "da je na spisku najbogatejših veliko lažje gledati in tudi spoštovati poslovneže tipa Mirko Tuš ali Joc Pečečnik, ki so iz nič ustvarili uspešna podjetja in so bogati le iz tega naslova".

Magister Bojko Jerman v omenjenem prispevku nadalje navaja, "da je težko gledati delavce, ki morajo ves mesec dobro delati za plačo pod 400 evrov in s tem vzdrževati družine, pri tem pa bi morali biti zadovoljni zaradi vsesplošne blaginje in gospodarske rasti. Plače ne bi smele biti le odraz dodane vrednosti. Osnovna plača in osnovni spodoben standard bi morala izhajati iz poštenega dela, ne glede na dodano vrednost". Avtor je morda ciničen, toda stvaren, ko piše: "Tudi ko bi se več tisoč delavk tekstilne industrije Mura spremenilo v vrhunske modne oblikovalke in računalniške genije, bomo še vedno potrebovali nekoga, da jim bo kuhal, šival, čistil, betoniral in sadil zelenjavo. Vedno bodo tudi v Sloveniji potrebni običajni delavci za običajna dela z majhno, a pomembno dodano vrednostjo. In tudi zanje je treba zagotoviti spodobno življenje iz osnovne plače, ne pa iz prosjačenja in stavkanja".

M.

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 27. maja, ob 14. uri.

V državah na območju evra

Cene avtomobilov padle, Slovenija med cenejšimi

Cene avtomobilov so v zadnjem letu v vseh državah članicah EU realno padle, Finska, Grčija in Slovenija pa so države v območju evra, kjer so avtomobili najcenejši pri cenah brez davka. Tako kaže poročilo, ki ga je predstavila Evropska komisija in o njem poročala tudi Slovenska tiskovna agencija. V celotni EU pa ostaja najcenejša Danska, najdražja pa Češka.

Poročilo ugotavlja, da so cene avtomobilov v novih članicah, tudi Sloveniji, realno padle v zadnjem letu, čeprav so se precej podražile druge stvari. V Sloveniji naj bi cene jeklenih konjičkov padle za 5,3 odstotka. Glede na najnižjo ceno brez davka je v območju evra na prvem mestu Finska, v celotni EU pa Danska, kjer so cene v povprečju nižje za 4,4 odstotka kot na Finskem. Sledi Estonija z 1,5 odstotka nižjimi cenami kot Finska.

Nemčija ostaja najdražja država v območju evra: kar 27 modelov avtomobilov od analiziranih 87 je v Nemčiji najdražjih. V celotni EU pa je najdražja Češka, kjer so cene za več kot 10 odstotkov višje, kot znaša povprečje EU, ter skoraj za pet odstotkov višje kot v Nemčiji.

Poročilo navaja še primerjavo cen med najbolj prodajanimi avtomobili na nižji, srednji in višji stopnji" v območju evra. V splošnem velja, da so razlike višje v nižjem in srednjem razredu, medtem ko so razlike pri najdražjih avtomobilih nekoliko manjše.

Pri petih najbolj prodajanih avtomobilih v nižjem razredu je najvišja razlika v ceni (ta se izračuna kot razmerje med najvišjo in najnižjo ceno brez davka) pri peugeotu 206 oziroma 207, in sicer 32,6 odstotka. Pri modelih renault clio, ford fiesta, fiat punto ter VW polo razlika znaša med 20 in 25 odstotki.

Pri petih najbolj prodajanih avtomobilih v srednjem razredu je najvišja razlika v ceni ponovno pri peugeotu - model 307, in sicer za kar 34,8 odstotka. Sledi ford focus s 27,4 odstotka ter VW golf s 24,3-odstotno razliko v ceni. Pri renault meganu ter opel astri je razlika 17- oziroma 18-odstotna.

Najvišja razlika v ceni pri dražjih avtomobilih pa je pri VW passatu in znaša dobrih 17 odstotkov. Sledijo peugeot 407 (15,2 odstotka), BMW 320D ter mercedes C (12 odstotkov), ter audi A4 (7,4 odstotka), še izhaja iz poročila, ki bo odslej objavljeno enkrat letno, upoštevalo pa bo podatke na dan 1. januarja.

Po velikem valu priseljevanja

Polovica priseljencev iz EU že zapustila Veliko Britanijo

Od velike širitve EU leta 2004 se je v Veliko Britanijo preselilo okoli milijon ljudi iz novih članic povezave, vendar se jih je polovica že vrnila domov, kaže študija britanskega inštituta IPPR, ki jo povzema Slovenska tiskovna agencija.

V Veliki Britaniji po zbranih podatkih trenutno živi okoli 665.000 ljudi iz novink, kar je še vedno več kot leta 2004, ko so jih našteli 550.000, vendar se njihovo število počasi niža. Na britanskem uradu za registracijo delavcev se je namreč v drugi polovici leta 2007 prijavilo za 17 odstotkov manj priseljencev kot v istem obdobju leta 2006, navaja poročilo IPPR, ki so ga objavili

ob četrti obletnici največje širitve v zgodovini EU, ko se je povezavi pridružila tudi Slovenija.

Večina priseljenih iz vzhodno- in srednjeevropskih članic EU jih je v Veliki Britaniji našlo delo. S 84-odstotno stopnjo zaposlenosti so pri iskanju dela uspešnejši od vseh drugih priseljencev v kraljevino in celo za devet odstotnih točk boljši od samih Britancev. Delajo povprečno 46 ur na teden, kar je štiri ure več kot "domačini", in le 2,4 odstotka jih je zaprosilo za socialno podporo.

Največ priseljencev je na Otok prišlo iz Poljske, večinoma v iskanju boljšega življenjskega standarda, vendar se jih je polovica že vrnila v domovino, predvsem zaradi domotožja. 70 odstotkov Poljakov, ki so se vrnili domov, ni bilo razočaranih nad Veliko Britanijo, temveč so jo doživeli takšno ali celo boljšo, kot so pričakovali. Kljub temu jih dve tretjini menita, da so se pravilno odločili, ko so se vrnili na Poljsko.

Med priseljenci iz novih članic EU je najmanj Slovencev. Medtem ko se je pri britanskem uradu za registracijo delavcev med majem 2004 in decembrom 2007 prijavilo 508.385 Poljakov, so Slovencev našteli le 695. Od tega se jih je največ zaposlilo v gostinstvu in administrativnih službah.

IPPR ocenjuje, da bo v prihodnje prišlo v Veliko Britanijo vedno manj ljudi iz novink, vedno več pa se jih bo vračalo v rodne kraje. Temu naj bi med drugim botrovalo izboljšanje gospodarskega položaja v domovini, zmanjšanje omejitev za delo v drugih delih EU ter znižanje vrednosti britanskega funta.

Velika Britanija je bila poleg Irske in Švedske edina, ki ob širitvi na deset novih članic ni uvedla nobenih omejitev za delavce iz novink.

KULTURNI DOM GORICA Komigo

Petelinji zajtrk, realistična zgodba o malih ljudeh

Na tretjem večeru trijezičnega festivala komičnih gledališč Komigo, katerega soprireditelja sta goriški Kulturni dom in kulturna zadruga Maja iz Gorice, s sodelovanjem drugih slovenskih in italijanskih ustanov, se je prvič v petih izvedbah, skupaj s Kinoateljejem, na filmskem platnu zavrtel film (z italijanskimi podnapisi), slovenska uspešnica Petelinji zajtrk (Arsmedia Ljubljana), in sicer v popoldanski in večerni projekciji, na katero je prišla večina gledalcev. Scenarij za film Petelinji zajtrk je režiser Marko Naberšnik napisal po istoimenski literarni predlogi Ferija Lainščka, ki je doživela velik uspeh med bralci. Podobna koralna uspešnost je doletela tudi filmsko inačico. Na spletnih straneh se je oglasilo veliko ljudi, obiskovalcev kinodvoran in ljubiteljev slovenskega filma, ki so si film ogledali že lani in v letošnjem letu. Večina izmed njih se je o njem izrekla zelo pozitivno, nekateri pa so ga popolnoma strli, češ da je film tipično slovenski, dolgočasen, prav nič duhovit. No, resnica je gotovo nekje vmes. Filmska zgodba, postavljena v konec 90. let, v Gornjo Radgono, je zgodba o malih ljudeh, ki jim sivi vsakdan lajšajo sanje in beg iz resničnosti. Glavni protagonist je izurjeni starejši mojster avtomehanik, lastnik delavnice, Gajaš, ki se zelo rad ozira nazaj v "lepe jugoslovanske čase", ko so ga poznali daleč naokrog in je bilo praznovanj in veselic na pretek. H Gajašu, pri katerem se ob večerih zbirajo prijatelji-kvartopirci, pride za vajenca mlad fant David, poznan kot Djuro, ki je kot sirota imel zelo hudo mladost in zato je bolj tihega, zaprtega značaja. Njegovo mirno življenje razburka temnolasa lepotica Bronja, poročena z Lepcem, krajevnim lopovom in zvodnikom. Med njima se vname neugasljiv ljubezenski ogenj, medtem ko Gajaš sanja o Severini, znani hrvaški pop pevki, ki nastopa v filmu in seveda igra sebe. Vse se zaplete, ko si Lepec z neslano šalo privošči Gajaša na račun njegovih sanj o Severini. V zgodbi se zgodita samomor in umor, kot se spodobi v pravih črno-romantično obarvanih vsebinah. Tematika je kar stvarna, saj odslikava življenjske utrinke, ki se v resnici tudi dogajajo. V filmu igralsko prednjači gledališko filmski igralec Vlado Novak (Gajaš) s svojo naravnostjo in prepričljivostjo in seveda dolgoletno izkušenostjo, ki mu je na igralski poti navrgla veliko nagrad in priznanj. Opazna je seveda Pia Zemljič (Bronja), tudi zaradi svoje lepote, pa Dario Varga (Lepec); od Primoža Bezjaka (Djura) pa bi pričakovali vseeno malce več ognjevitosti in manj mrkih potez. Poleg omenjenih igralcev se pojavljajo še druga znana imena, Janez Škof, Davor Janjić in Miloš Battelino. Vsekakor je dveurni film lepo gledljiv, zanimiv tudi zaradi pojoče narečne govorice, ki tokrat ni ljubljanščina!, in ne nazadnje zaradi vsebine, saj je življenjska in odsevajoča delček mozaika današnje slovenske stvarnosti.

IK

Gledališče Verdi v Gorici

Obračun zelo uspešne sezone 2007/08

V petek, 23. maja, je bila v zgornji dvoranici gledališča Verdi ob prisotnosti župana, Ettoreja Romolija, občinskega odbornika Antonia Devetaga in umetniškega vodje Walterja Mramorja tiskovna konferenca ob koncu sezone 2007/08 gledališča Verdi, ki jo je tudi tokrat strokovno zelo dobro načrtoval in uresničil umetniški vodja Walter Mramor ob podpori občinske uprave, odborništva za kulturo, dežele FJK in s finančno pomočjo Fundacije Goriške hranilnice ter Hranilnice FJK. Sezona je naštela 20 abonmajskih predstav, porazdeljenih med gledališko, glasbeno in plesno ponudbo ter velike dogodke in dve matineji za mlade dijake ter ne nazadnje je ponudila večer z igralcem Vittoriom Sermontijem, ki je z branjem odlomkov Vergilove Eneide uvedel odmevno goriško pobudo e'Storia. V komaj končani sezoni se je znatno povečalo število abonentov, ki prihajajo tudi iz drugih krajev naše dežele in so se na anketnih polah pozitivno izrazili o predstavah in zagotovili, da bodo vpisali abonma tudi v prihodnje. Mramor je obljubil, da bo svoje delo nadaljeval po začrtani poti in ponudbo še izboljšal ter pri tem tudi z bolj zahtevnimi vsebinami kakovostnih predstav skrbel za gledališko rast gledalcev, ki zmeraj raje zahajajo v Verdijevo gledališče. Zahvalil se je tudi Glasbeni matici, ki jo je predstavljala Tatjana Cotič, s katero bo gledališče še naprej sodelovalo, saj bo prihodnje leto proslavljala 100-letnico ustanovitve. Omenil je tudi sodelovanje z orkestrom ArsAtelier in stike z novogoriškim gledališčem. Odbornik Devetag je potrdil uspešnost in veliko raznolikost ter odmevnost letošnje sezone in napovedal festival jazza. Pripomnil je tudi, da se z večjimi finančnimi sredstvi da realizirati še marsikaj. Župan pa, čeprav je pohvalil Mramorjevo delo, je bil veseno malce kritičen, ker se po njegovem v gledališču Verdi dogaja premalo stvari za mlade in za starejše osebe; morda bi bilo treba ljudi privabiti tudi z gledališkimi tečaji ali čim podobnim. Tudi dvoranica, v kateri je bila tiskovka, po njegovem, ni dovolj izkoriščena. Napovedal je, da bo v njej gotovo predstavitev knjige pomembnega Goričana, Dimitrija Volčiča, pri tem pa seveda ni niti slučajno omenil, da je Slovenec. Kot tudi pri pripombi, da bi moralo delo štirih velikih in lepih goriških dvoran, Verdija, Avditorija, Kulturnega doma in Kulturnega centra Lojze Bratuž, biti bolj usklajeno in povezano, ga ni sploh prešinila misel, da bi povedal, da sta ti dve dvorani last slovenske narodne skupnosti.

IK

Društvo Cheerdance Millenium

Nenavadna športna ponudba se je priljubila

V zadnjih dneh je v središču športne pozornosti pri nas društvo Cheerdance Millenium. Prav letos hkrati praznuje peti rojstni dan in obeležuje desetletnico ustanovitve predhodnice samega kluba, se pravi plesno-motorične šole, ki je delovala v sklopu in prostorih Kulturnega društva Skala v Gropadi. Pri Milleniumu se ukvarjajo s športnim navijaštvom, panogo ameriškega izvora, ki vsebuje prvine plesa in zahteva zlasti visoko razvite vse motorične sposobnosti. Duša kluba, njegova ustanoviteljica in predsednica, je profesorica telesne vzgoje Petra Križmančič. Ob sebi ima mlado ekipo pomočnic – vaditeljic, ki skrbijo za kar šestdeset tekmovalk in tekmovalcev (deklet je neprimerno več kot fantov). Članstvo se je v popolni zasedbi pred nedavnim predstavilo res številnemu občinstvu, ne samo staršem, pač pa tudi velikemu številu mladih, prijateljev in sošolcev nastopajočih v Večnamenskem središču pri Briščikih na zaključni prireditvi ob koncu sezone, ki so jo letos kajpak združili s proslavljanjem omenjenih jubilejev.

Zgodba gropajskega društva, ki vadi v glavnem v šolski telovadnici pri Banih, ni originalna samo zaradi inovativne ponudbe, pač pa tudi spričo okvirov, v katerih deluje. V Italiji je ta športna panoga namreč še v povojih (da ne rečemo, da ne obstaja), Cheerdance Millenium je bil celo pionir navijaštva na Apeninskem polotoku. Tako zamejske pom pom girls nastopajo po vsej Evropi in zlasti v Sloveniji, kjer je cheerleading zelo razvit. Zanimivo je, da na evropskem prvenstvu člani Milleniuma tekmujejo kar kot italijanska državna reprezentanca. Prav minuli konec tedna pa je odbor društva v Cesenaticu uspešno priredil tudi prvo državno prvenstvo v športnem navijaštvu.

Na slavnostni akademiji pri Briščikih je občinstvo lahko spoznalo veščine in spretnosti, ki jih Križmančičeva posreduje svojim navdušencem. Nastop je pravi šov, saj sloni na energični glasbi, neobremenjenem in zagnanem gibu ter v stalnem stiku s publiko. Gojenci in gojenke društva se predstavljajo s plesnimi in pom pom točkami, dvigi in človeškimi piramidami, skupinskimi vajami ter nastopi v dvojici in peterki. Javnost pri nas še vedno razdvaja dilema, ali se Cheerdance Millenium ukvarja s športom, se pravi, če lahko njegovo ponudbo jemljemo kot športno dejavnost. Nastopi, kakršnega smo videli na zaključni prireditvi, pa tudi med odmori tekem v drugih športih, sicer učinkujejo bolj kot predstava, ki je sama sebi namen. Na tekmah pa naše cheerleaders dejansko merijo moči (tudi z velikim nabojem, čeprav vedno s prešernim nasmehom na ustih) z nasprotniki in v tem tiči prava tekmovalnost, kompetitivnost v tej panogi. Samo vprašajte jih, ali kaj občutijo derbi proti ljubljanskim zmajem! Ne nazadnje Združenje slovenskih športnih društev v Italiji je sprejelo gropajski klub med svoje polnopravne člane.

Zelo zanimiv pojav je tudi razmah, ki ga je Millenium dosegel v našem okolju. Znano je, da je izpodriniti tradicionalne športne panoge pri nas zelo težko. Strele, Škrati in Zajčki (imena raznih ekip, različnih starosti, društva CM) pa privabljajo iz leta v leto več najmlajših. Klub ponuja resno treniranje in kakovostno delo na področju telesne priprave ter razvijanja osnovnih gibalnih sposobnosti, hkrati pa obilo zabave in sprostitve. Tudi nastopi pod žarometi očitno motivirajo današnjo mladino, ki z Milleniumom obenem veliko potuje (Berlin, Moskva). Petra Križmančič in sodelavke so torej dokazale, da se lahko taka alternativna športna ponudba na resnih osnovah priljubi tudi v zamejstvu. Po uspehu v domačem okolju in na številnih mednarodnih srečanjih je Cheerdance začel še pohod na državno raven oziroma težavno promocijo navijaštva po Italiji.

HC

TENIS

Moška B liga – play-out: Gaja – Angiulli Bari 2:4

Ženska C liga: Ekipa Gaje, ki je po rednem delu prvenstva delila prvo mesto z videmsko ekipo Libera, si je preko srečnega žreba zagotovila mesto v dodatnih kvalifikacijah za napredovanje v višjo ligo.

KOŠARKA

Moška C2 liga – play-off: Jadran Mark – Ardita Gorica 105:69

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Kako je Fazio dobil zaušnico...

Marco Travaglio, najbolj priljubljen in hkrati najbolj zasovražen italijanski novinar. V zadnjem tednu je kar nekajkrat pristal na naslovnicah časopisov. Hudo se je sprl s kolegom Giuseppejem D'Avanzom, poročevalcem za dnevnik La Repubblica glede tematik pravosodja. Nenavadni boj, saj sta se v javnosti spoprijela petelina iz istega kurnika. Oba pišeta za Repubblico oz. levo usmerjene časopise. Oba iz srca sovražita Berlusconija. D'Avanzo pa je Travagliu očital, da se je sam ujel v mrežo, ki jo je v Faziovi oddaji Che tempo che fa nastavil predsedniku senata Schifaniju. D' Avanzo je kolegu pod nos pred italijansko javnostjo pomolil anekdoto iz njegovega življenja, ko naj bi tudi sam Travaglio imel prijateljske stike s človekom, ki je bil kasneje obsojen sodelovanja z mafijo.

Ta dogodek je v še bolj paradoksalno luč spravil afero, ki se je rodila pred tem na ekranih Faziove oddaje. Po mnenju številnih je D' Avanzovo pisanje spravilo na laž Travaglia. Dejansko pa se je spor Travaglio – D'Avanzo vrtel okoli resnicoljubnosti v novinarstvu. In prav v tej luči je Faziovo zadržanje do svojega gosta bilo paradoksalno. Najprej ga je v soboto, 10. maja, imel v gosteh in ga pustil skoraj pol ure pripovedovati o svoji knjigi in o domnevnih mafijskih navezah najvišjih institucionalnih figur. Nato pa že naslednji dan v samem začetku oddaje prebral noto, s katero je vodstvo RAI izrazilo nestrinjanje s stališči novinarja Travaglia, in se tudi sam distanciral od izjav svojega gosta (to je pravzaprav storil že med samo oddajo).

Formalno je torej Fazio "čist". Vseeno pa je v celotni zadevi le mogoče opaziti paradoksnost, ki meji na farso. Farso, ki jo je upodobil sam Fazio. Zakaj? Fazio svojo oddajo vedno zastavlja na nekonfliktualen način. Z gosti ima gostoljubne, prijateljske prijeme. Hkrati skuša tudi vedno svoja vprašanja zastaviti na neprovokativen način. Vseskozi daje vtis, da je polemika zanj najbolj nezaželjen novinarsko-voditeljski prijem. Zasnova oddaje v obliki "sproščenega prijateljskega pogovora" mu seveda zagotavlja, da velika večina povabljenih gostov povabilo v oddajo sprejme. V svojem studiu gosti Fazio večkrat res prvovrstne kalibre: povabljeni vedo namreč, da jih čaka nezahteven klepet, kjer jim ne bo treba pojasnjevati in se zagovarjati, in da bodo imeli ob tem visoko gledanost. Faziov nepisan pogoj je seveda ta, da se ne ustvarjajo polemike. Oddaja po tem principu legitimno funkcionira.

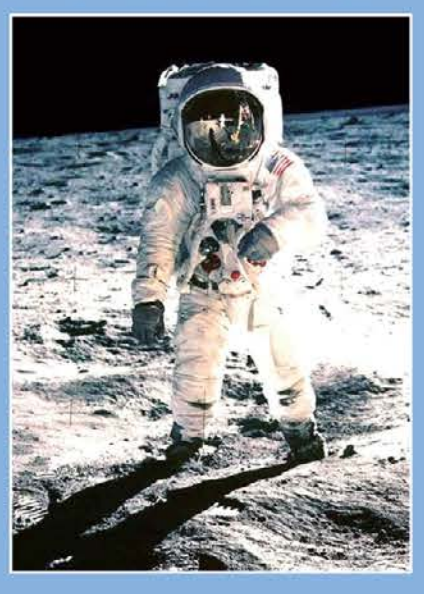

Ampak, sobotno povabilo Marcu Travagliu je bila res farsa. Ne zaradi Travaglia, ampak zaradi Fazia. Travaglio je svojo vlogo odigral, ne glede na to, kaj si vsak posameznik o njem misli. O Schifaniju ni rekel samo, da je prijateljeval z mafijci. Primerjal ga je tudi s plesnijo in se potem popravil, da primerjava ne vzdrži, ker so iz plesni proizvedli penicilin, torej nekaj dobrega. Fazio se je ob tem škandaliziral in izrazil nestrinjanje. Naslednji dan je razlagal, da žalitve ne spadajo v njegov koncept oddaje.

No, saj to vemo. Pravo vprašanje pa je, zakaj se tega ni prej spomnil? Travaglio je vsem dobro znan in je bilo že vnaprej jasno, da na televiziji ne bo govoril o pravljicah za lahko noč, pa tudi to je bilo jasno, da ne bo pel hvalospevov italijanskim politikom. Faziov intervju Travagliu je tako zapadel v farso, ko se je voditelj začel škandalizirati, namesto da bi jasno povedal svoje stališče in ob eventualnem nestrinjanju skušal protiargumentirati.

Ali pa, bolj preprosto, prihranil bi si veliko truda, ko Travaglia sploh ne bi povabil.

Andrej Černic

Ob vrvežu življenja na prometnih ulicah ukradeni mir

Ljudje, ki ne slišijo murnov

Na večer sem se vračala z njive, nekoliko utrujenih nog, a vedrih misli. Kot vsakič sem se na poti ustavila s sosedi; ko se začenja poletje, tako radi posedajo pred hišo, pa še prijetno je, če izmenjaš nekaj lepih besed. In pogovor je stekel o vremenu, nekako v starem angleškem stilu, pa o njivi in solati, ki je sedaj godna za prvo žetev.

Soseda mi je povedala, da njim jo že nekaj časa prinaša bodoča snaha, nasmejana punca, ki sicer s slastnimi zelenjavnimi košarami ne skopari, ne ve pa povedati, kje so starši pridelali hrustljavo solato, na njivi ali v topli gredi.

"Ja, mladi se pač s tem ne ukvarjajo več", pravi smeje soseda in poškili k sinu, ki skrbno pere avtomobil, radio pa igra na ves glas. Na smeh mi gre, ko se spomnim, kako me je lani poklapano gledal, ko so šli starši na Korčulo, sam pa je stal s cevjo v roki sredi gredic in obupano čakal, da se bo presušena zemlja napojila, sam pa se bo lahko vrnil k računalniku. Res mu je težilo, tega ni mogel skriti.

Pa je prijazen, tale vaški naraščaj, vse pristnosti tile mladi niso izgubili v halah nakupovalnih središč, kamor zahajajo tako radi. Pozdravijo te, nagovorijo in vselej so ti pripravljeni priskočiti na pomoč. V računalništvu so pravi mojstri, noben tehnik se ne more kosati z njimi in z nasmehom na licih rešujejo moje vsakodnevne računalniške težave, nalagajo slike na forume, urejajo zaslon in zasledujejo zahrbtne viruse, ki mi otežkočajo delo. In hitijo za nekim življenjem, katerega jih je pravzaprav strah. Vedo, da morajo doseči čim višjo izobrazbo, da bodo lahko našli zaposlitev, strah jih je predvsem dolge čakalne dobe na Zavodu za zaposlovanje, negotovosti in zaposlitve, ki zahteva od mladih veliko naporov in žrtev: dolga poskusna doba, malo prostega časa, dolg delovni dan, nič dopusta, veliko izpopolnjevanja ter malo časa zase in za družino, ki bi si jo radi ustvarili. In čeprav živijo na vasi, jih težko vidiš, da bi se ukvarjali z vrtom, z rožami, da bi hodili na njivo ali v vinograd. Samo pri težjih opravilih priskočijo staršem na pomoč, največkrat pri gradbenih delih ali hišnih popravilih, ker so dobri in pošteni otroci in vedo, da je starejšim težko.

Kljub temu me je včasih strah. Ko poslušam starejše ljudi, ki vedo napovedati, kakšno bo vreme, če se le ozrejo v nebo ali v daljne zasnežene vrhove, jih občudujem. Toliko vedo, o rastlinah, o travah, o cvetju. Celo to so mi povedali, da se čuki ženijo podnevi in da se maja meseca oglašajo tudi, ko je sonce visoko na nebu. Jaz, meščanka, sem bila vedno prepričana, da so sove in čuki nočne živali. Pa zavidam jim, osemdesetletni sosedi zavidam, ki še vedno pere perilo na vrtu, v lesenem škafu, pa čeprav ji je snaha kupila pralni stroj. In nikoli ne občuti potrebe, da bi se z avtom, pa četudi ga ima, odpeljala v dolino, v trgovske centre. Pa kaj ji bodo, rože si sama vzgaja iz semen, pa čebele ima, da komaj čakam, kdaj bodo prazniki in mi bo podarila lonček domačega medu, pa pogače in potice peče, da takih nima nobena trgovina v soseščini. Prašič in kokoši se seveda obvezno podijo po prašnem dvorišču in od tu zabela, meso, dobra sveža jajca in salame...

Saj sem zadnjič šla mimo prijatelja, Ljubljančana, ki stanuje tu pri nas, pa je izvedenec v računalništvu, sama predavanja ima, pa se mi smeje, da zapravljam čas na njivi in sem naštimana kot kak kmetavzar. Pa mi je ponudil mortadelo, tako pravo italijansko mortadelo, je rekel, kaj pa mu bo tale naša salama. Pa sem mu rekla, naj jo kar sam je, da nisem lačna in naj mu jo Bog požegna. Saj, ko se že tako ponosno ima za intelektualca, bi vsaj o tem lahko kaj prebral, iz česa delajo tole dobro italijansko mortadelo, ki ne rase na naši njivi, pa tudi na sosedovi ne.

Sama brez njive ne morem. Morda so name vplivali v Pleterjah, ko sem bila tam na obisku. Osem ur študija in molitve, osem ur fizičnega dela, osem ur spanja, so mi povedali. Telo in um sta med seboj povezana, drug brez drugega ne moreta, človek mora razumeti, kaj je utrujenost, poznati mora, kako zemlja zadiši, ko vanjo zaorješ, kako kali seme. Enkrat tedensko se res odpeljem v dolino po nakupih, a v trgovskih središčih mi je neprijetno, duši me in tesno mi je pri duši, ker ni neba, ker ni modrine in ker so namesto obzorja police. Tako vsakič kupim najnujnejše zase in za mamo, pa se odpeljem nazaj na Kras, da začutim borovce in tisti vonj po suhi travi in dišavnicah.

O sreči sem sanjala že kot otrok, ko sem doraščala v mestni stolpnici in sem imela samo majhen balkon s pogledom na krpico neba. Mami, ki je sanjala, da bom zdravnik, sem oporekala, da bom kmet. Sanjala sem tele trenutke, ko dozorijo bezgovi cvetovi in lahko iz njih nastane tisti sok, ki ga drugi izbirajo na obloženih policah. In ni me sram, ko sem ponosna nase, ko s koso na rami odhajam v sadovnjak. Kaj je sreča, to zagotovo vem. Je trenutek, ko počiješ na njivi in se ob vonju sveže pokošene trave ozreš proti Črnim hribom, pri sosedu pa je slišati harmoniko, ki si utira pot v majski popoldan. In na bližnjem travniku se oglašajo murni, tisti mali murni, ki sem jim tako rada prisluhnila, ko sem bila še majhna deklica. Njih pesem je pesem poletja, pesem miru in spokojnosti, pesem tihe sreče, ki je zamrla v vsakdanjem življenjskem tempu. Tako glasno udriha včasih po nas življenje, da nas zanaša sredi prometnih ulic in ne znamo več najti poti v tišino in spet prisluhniti murnom, katerih pesem se z vetrom spaja v modrino in prinaša duši mir, tisti mir, ki so nam ga ukradli, zaradi konkurenčnosti, zaradi razvoja, zaradi gospodarske rasti.

Suzi Pertot

Madžarska pustolovščina (3)

Balatoni korut - Z biciklom okrog Blatnega jezera

Dvojka v hotelu in bicikel na balkonu

Med zanimivejšimi območji na krožni kolesarski poti je treba omeniti tudi Balatonvilagos. Počitniške hiše so tam še bolj na gosto posejane, razprostirajo pa se na širšem predelu nekaj deset metrov nad gladino jezera, od koder se odpira prelep razgled na nasprotni breg in daleč naokoli. Privoščil sem si nekaj krajših postankov in se malo razgledal, potem pa je že sledil spust proti Siofoku. Tam me je kolesarska pot pripeljala naravnost do hotela, za katerega sem že doma preko interneta izvedel, da v njem enoposteljne sobe izven sezone ponujajo za 28 evrov. Vesel, kot da bi prišel h kakšnim sorodnikom ali dobrim prijateljem, sem vstopil. Ko je receptor potrdil ceno za nočitev, sem se odločil, da ostanem, pa čeprav bi moral pustiti Willyja čez noč zunaj, pred vhodom v hotel, kar mi je malo smrdelo. Plačati sem nameraval z evri, sprejemali pa so le forinte in tu se je zalomilo. Receptorja sem vprašal, kje lahko zamenjam denar, in napotil me je v center mesta, pol kilometra naprej po cesti. Čeprav sem mu rekel, da se zagotovo vrnem, sva oba vedela, da me ne bo nazaj. Med kolesarjenjem proti centru sem razmišljal tudi o tem, da bi potegnil še za kakšnih dvajset kilometrov, saj sem v štirih urah do Siofoka prekolesaril "le" sedemdeset kilometrov. Od tega me je odvrnilo predvsem dejstvo, da razen v redkih turističnih središčih izven sezone ni bilo lahko dobiti nočitvenih kapacitet. V Siofoku s tem res ni bilo težav. Že pet minut kasneje sem našel simpatičen penzion, v katerem sem za apartma z velikim balkonom, na katerega sem lahko parkiral kolo, plačal isto ceno, in to v evrih.

Na cilj sem prispel dovolj zgodaj, da sem se najprej posvetil raztezanju najbolj obremenjenih mišic, za kar minuli večer ni bilo časa, potem sem očedil bicikel, ki je bil še vedno ves blaten od nesrečnega naliva in vožnje po razmočeni cesti. Po daljši popoldanski siesti sem se zvečer podal na lov za hrano, saj razen zajtrka in visokokaloričnih energetskih tablic ter gelov, ki sem jih goltal kar med kolesarjenjem, nisem pojedel še nič konkretnega. Najprej sem se malo sprehodil po turistični rivieri. Na vsakem koraku je bilo mogoče dobiti sladoled, gazirane pijače in tradicionalne madžarske jedi, kot so pizza, kebab, pop corn, hamburger, pomfri ter podobne izdelke globalne fast food industrije. Mimo vsega tega sem se prebil do obale, od tam pa do precej oddaljene in ne najbolj poceni restavracije, ki mi jo je priporočil lastnik penziona in kjer sem na terasi užival ob res dobri hrani, za desert pa sem dobil še prelep sončni zahod. Ko se že delam norca iz globalne prehrambene industrije, moram priznati, da sem večerjo začel s tajsko vegetarijansko juho, ki ima z madžarsko kulinariko ravno toliko skupnega kot kakšen hot dog ali pa še manj.

Vseslovenski zajtrk, potem pa do konca in nazaj

Naslednje jutro sem bil že ob osmih na zajtrku, ki so ga stregli v spodnjih prostorih penziona. Kmalu za menoj sta k sosednji mizi prisedla fant in punca, ki sta govorila slovensko. To me je presenetilo, a ker sta bila ravno sredi jutranjega prepira, sem se odločil, da bom kar tiho. Po domače povedano sem se naredil Francoza. Za njima sta v jedilnico skupaj vdrli še dve štiričlanski slovenski družini, tako da se nas je v majhni jedilnici naenkrat gnetlo enajst lačnih Slovencev. Hecno.

Ob devetih zjutraj sem bil že na kolesu in na lovu za priključkom na Balatoni Korut. S pomočjo intuicije, logičnega sklepanja in napotkov nekaterih mimoidočih sem kmalu našel že domačo zeleno tablo. Ob dejstvu, da se je začel zadnji dan kolesarjenja, so me ščipali različni občutki. Po eni strani sem bil vesel, da gre kratek izlet h koncu in da bom kmalu spet držal v naročju malega Natana, saj si pred odhodom nisem predstavljal, da ga bom tako močno pogrešal. Po drugi strani pa sem se šele tretji dan odprl iz otopelosti, v katero se pogreznemo, če predolgo ždimo na varnem, toplem in udobnem. Šele med zapuščanjem Siofoka sem zadihal s polnimi pljuči. Zares svobodno in neobremenjeno. Prvi dan sem bil ves čas v krču in poln negotovosti ter strahu, drugi dan je bilo že bistveno bolje, a sem bil na neki način še vedno zmeden, ker sem porušil rutinski vzorec vsakdana, tretji dan pa sem se odprl in srkal vse zanimivo, kar mi je prinašala pot, in si s tem polnil baterije.

Trasa kolesarske poti od Siofoka do Keszthelyja bila ves čas povsem ravna, kolesaril pa sem večinoma mimo počitniških hišic po manj prometnih ulicah nekaj metrov ali nekaj deset metrov stran od obale. Ko sem v bližini mesta Fonyod zagledal tablo, na kateri je pisalo, da je do Keszthelyja 38 kilometrov, sem se odločil, da tudi tretjo etapo zaključim brez postanka. Za kakšno fotografijo sem se seveda ustavil, res pa je tudi, da sem večino fotografij na krožnem "giru" okrog Balatona naredil kar med vožnjo. Zadnjih 15 kilometrov do sklenitve obroča je kolesarska pot spet vodila pretežno po naravi oziroma ob železniški progi. V Keszthelyju, kjer sem padel v mestni prometni sistem, sem imel spet srečo z izborom domačih pomagačev, ki so me usmerili ven iz centra in na umirjeno kolesarsko pot do Heviza.

Ob zaključku poti nisem niti najmanj zavidal vsem tistim, ki so se namakali v termalni vodi zdraviliščnega kompleksa tik ob cesti, ampak sem se nabit z evforijo zagnal še v zadnji klanec, ki me je pripeljal do parkirišča, na katerem me je čakal avto. Po 92 kilometrih, ki sem jih prevozil v dobrih štirih urah, sem najprej poklical domov ter oznanil zmago, potem sem se malo raztegnil, se preoblekel, "spokal robo", sedel v avto in se zadovoljen odpeljal nazaj proti domu. V treh dneh sem prekolesaril slabih 250 kilometrov in nič več me ni zadrževalo na Madžarskem. Balaton je bil obkrožen. Cilj izpolnjen.

/ konec

Nace Novak